

Česká zemědělská univerzita v Praze
Provozně ekonomická fakulta
Katedra psychologie

Diplomová práce

Češi v Nizozemí

Bc. Markéta Humlová

© 2022 ČZU v Praze

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Markéta Humlová

Hospodářská a kulturní studia

Název práce

Češi v Nizozemí

Název anglicky

Czechs in the Netherlands

Cíle práce

Hlavním cílem práce je dát na základě terénního výzkumu a sekundárních údajů v relevantní literatuře odpověď na výzkumnou otázku a podotázky:

Jaká je migrační zkušenost Čechů v Nizozemí?

Jak probíhal migrační proces a integrace v Nizozemí?

Jak narátoři vnímají svou identitu a co pro ně znamená domov?

Jak narátoři hodnotí svou zkušenost s pracovní migrací?

Metodika

Práce bude vycházet především z výsledků střednědobého terénního výzkumu a materiálu získaného z lokalit, kde Češi v Nizozemí žijí. Důraz bude kladen především na kvalitativní metody navazující na sekundární (hlavně statistické) údaje.

Doporučený rozsah práce

cca 70 stran

Klíčová slova

migrace, integrace, Češi, Nizozemí, identita, domov

Doporučené zdroje informací

- ALEKSYNSKA, Mariya. Civic participation of immigrants in Europe: Assimilation, origin, and destination country effects. *European Journal of Political Economy*, 2011, 27.3: 566-585.
- BROUČEK, Stanislav. Migrace a česká etnologie. [Praha]: Středisko společných činností AV ČR, 2018. Věda kolem nás. ISBN 978-80-270-4277-7.
- BROUČEK, Stanislav. Migrace z České republiky po roce 1989 v základních tematických okruzích. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2017. ISBN 978-80-88081-09-8.
- HIRT, Tomáš a Marek JAKOUBEK, ed. Soudobé spory o multikulturalismus a politiku identit: (antropologická perspektiva). Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-22-9.
- SCHILLER, Nina Glick; BASCH, Linda; BLANC, Cristina Szanton. From immigrant to transmigrant: Theorizing transnational migration. *Anthropological quarterly*, 1995, 48-63.
- SZALÓ, Csaba. Transnacionální migrace: proměny identit, hranic a vědění o nich. Brno: CDK (Centrum pro studium demokracie a kultury), 2007. Sociologická řada. ISBN 978-80-7325-136-9.
- VACULÍK, Jaroslav. České menšiny v Evropě a ve světě. Praha: Libri, 2009. ISBN 978-80-7277-397-8.

Předběžný termín obhajoby

2021/22 LS – PEF

Vedoucí práce

doc. PhDr. Ing. Petr Kokaisl, Ph.D., prof.h.c.

Garantující pracoviště

Katedra psychologie

Elektronicky schváleno dne 20. 8. 2021

PhDr. Pavla Rymešová, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 5. 10. 2021

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 26. 03. 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci „Češi v Nizozemí“ jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 28. 3. 2022

Bc. Markéta Humlová

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala doc. Ing. PhDr. Petru Kokaislovi, Ph.D., prof.h.c. za vedení mé práce, jeho cenné rady a připomínky. Ráda bych také poděkovala všem respondentům za jejich čas a ochotu. V neposlední řadě bych ráda poděkovala mé rodině a příteli za podporu při psaní této práce.

Češi v Nizozemí

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá českou migrací do Nizozemí. Hlavním cílem práce je zjistit, jaká je migrační zkušenost Čechů v Nizozemí, jak probíhal migrační proces a integrace v Nizozemí a jak narátoři vnímají svou identitu a co pro ně znamená domov. Dalším cílem práce je zjistit, jak narátoři hodnotí svou zkušenost s pracovní migrací. Práce vychází především z výsledků kvalitativního výzkumu, zejména z polostrukturovaných rozhovorů. Rozhovory byly doplněny kvantitativní metodou sběru dat o dotazník.

Výzkum ukázal, že Češi do Nizozemí migrují zejména za prací a lepší životní úrovní. Počet Čechů v Nizozemí se začal zvyšovat zejména po roce 1989, kdy je Čechům umožněno znovu svobodně migrovat do zahraničí, a v roce 2004, kdy ČR vstoupila do EU. Češi se v Nizozemí setkali s převážně vřelým přijetím, jež je pravděpodobně způsobeno multikulturní povahou země. Za hranici pro přijetí do společnosti považují respondenti znalost holandského jazyka. Respondenti se začleňují do přijímající společnosti a zároveň udržují přeshraniční vazby v České republice. Navzdory tomu, že Češi vytvářejí a udržují dva domovy, si Češi v Nizozemí zachovávají svoji identitu.

Klíčová slova: migrace, integrace, Češi, Nizozemí, identita, domov

Czechs in the Netherlands

Abstract

The diploma thesis deals with Czech migration to the Netherlands. The main goal of the thesis is to find out what is the migration experience of Czechs in the Netherlands, how the migration process and integration took place in the Netherlands, and how narrators perceive their identity and what home means to them. Another goal of the thesis is to find out how narrators evaluate their experience with labor migration. The work is based primarily on the results of qualitative research, especially on semi-structured interviews. The interviews were supplemented by a quantitative method of collecting data by a questionnaire.

Research has shown that Czechs migrate to the Netherlands mainly for work and a better standard of living. The number of Czechs in the Netherlands began to increase especially after 1989, when Czechs were allowed to migrate abroad again freely, and in 2004, when the Czech Republic joined the EU. The Czechs in the Netherlands met with a generally warm welcome, which is probably due to the multicultural nature of the country. Respondents consider knowledge of the Dutch language to be the limit for integration to society. Respondents integrate into the host society while maintaining cross-border ties in the Czech Republic. Despite the fact that the Czechs create and maintain two homes, the Czechs retain their identity in the Netherlands.

Keywords: migration, integration, Czechs, Netherlands, identity, home

Obsah

1	Úvod a cíl práce	10
2	Literární rešerše	11
3	Metodologie	17
3.1	Adekvace metod	17
3.2	Průběh výzkumu	18
4	Teoretická část	20
4.1	Migrace	20
4.1.1	Migrační teorie	20
4.1.2	Pracovní migrace	22
4.2	Etnicita	24
4.3	Integrace a asimilace	26
4.4	Multikulturalismus	27
4.4.1	Multikulturní model v Nizozemí	29
4.5	Transnacionalismus	31
4.6	Koncept domova	34
5	Praktická část	36
5.1	Historie Čechů v Nizozemí	36
5.2	Počty Čechů v Nizozemí	38
5.3	Migrační proces a integrace Čechů v Nizozemí	43
5.3.1	Integrace v Nizozemí	45
5.3.2	Integrace Čechů v Nizozemí	46
5.4	Migrační zkušenost Čechů v Nizozemí	51
5.4.1	Výhody a nevýhody žití v Nizozemí dle respondentů	52
5.5	Pracovní migrace	60
5.6	Identita a vnímání domova	64
5.7	Organizace, spolky a volnočasové aktivity Čechů v Nizozemí	78
5.7.1	České centrum Rotterdam	78
5.7.2	Sdružení přátel Nizozemska – Česka & Slovenska	81
5.7.3	Česká škola Amsterdam	82

5.7.4	Amsterdam česky & Výlety po Nizozemsku.....	84
5.7.5	Bohemian Motion	85
5.7.6	Česko-slovenský bar Amsterdam	88
5.7.7	Online průvodce Nizozemskem.....	89
6	Diskuze a závěr	90
7	Seznam literatury	93
8	Seznam obrázků, tabulek a grafů	99
8.1	Seznam obrázků	99
8.2	Seznam tabulek	99
8.3	Seznam grafů.....	99

1 Úvod a cíl práce

Migrace je jev, který provází lidstvo od nepaměti. Lidé odpradávná migrovali za obchodem, poznáním či vzděláním. I dnes je migrace velice diskutovaným tématem. Češi do Nizozemska odcházeli na počátku 20. století zejména za prací do uhelných dolů. Krajané zde založili několik komunit a vzniklo mnoho krajanských spolků, jejichž součástí byly i knihovny se stovkami českých knih. Další vlna migrace byla zaznamenána v předvečer druhé světové války, kdy do Nizozemska přišli obyvatelé židovského původu. Následovala vlna repatriace a reemigrace českých občanů. Další migrační proud byl zaznamenán po roce 1948 a 1968. Teprve po roce 1989 je umožněno Čechoslovákům znovu svobodně migrovat do zahraničí. V 90. letech 20. století přibývalo Čechů v Nizozemsku především díky migraci za účelem zakládání rodin. Po roce 2004, kdy Česká republika vstoupila do EU, se prudce zvýšil počet Čechů i Slováků v Nizozemsku. Nárůst v posledních letech je způsobený především díky migrujícím pracovníkům, kteří udržují transnacionální vazby jak v České republice, tak v Nizozemsku.

Diplomová práce se zabývá fenoménem migrace. Klade si za cíl zmapovat migrační zkušenost Čechů v Nizozemsku, zejména v kontextu teorie transnacionalismu, která předpokládá udržování dvou domovů, jak v zemi původní, tak v zemi cílové. Práce je zaměřena na současnou, dobrovolnou migraci, zejména za prací a vyšší životní úroveň, za účelem sloučení rodin či za účelem studia či stáže.

V první části práce budou v kapitole Literární rešerše zmíněny výsledky jiných autorů, kteří se stejnému či podobnému tématu již věnovali. V teoretické části práce budou vymezeny pojmy migrace, etnicita, asimilace, integrace, multikulturalismus, transnacionalismus a koncept domova. V praktické části práce je stručně popsána historie Čechů v Nizozemsku, na kterou navazuje vlastní práce v podobě výsledků výzkumu a zodpovězení výzkumných otázek:

- Jaká je migrační zkušenost Čechů v Nizozemí?
- Jak probíhal migrační proces a integrace v Nizozemí?
- Jak narátoři vnímají svou identitu a co pro ně znamená domov?
- Jak narátoři hodnotí svou zkušenost s pracovní migrací?

2 Literární rešerše

Studiu migrace a jednotlivým krajanským komunitám se dlouhodobě věnuje Etnologický ústav AV ČR, a především etnolog Stanislav Brouček, který se v několika monografiích zabývá českou emigrací a krajanským komunitám v zahraničí. Ediční řada *Češi v cizině*, jejímž hlavním editorem je Stanislav Brouček, vycházející v letech 1986–2004, se věnuje problematice českého vystěholectví do zahraničí, především do Rakouska, Ruska, Francie, Holandska, Severní a Jižní Ameriky, do Afriky, na Balkán, a reemigraci ze SSSR. Autoři se zabývají příčinami vystěholectví, usídlení v novém prostředí a kulturním, sociálním a politickým aktivitám, kterým se krajané v novém prostředí věnují.

V projektu *Exil sám o sobě*, který je součástí ediční řady *Češi v cizině*, lze nalézt více než 300 životních příběhů českých exulantů a emigrantů v několika zemích světa. Autor Stanislav Brouček zde popisuje nelehkou dobu přizpůsobování se společenským, kulturním a politickým odlišnostem, se kterou se musel každý exulant a emigrant v nové zemi vypořádat. Autor zmiňuje, že migrace přináší do života určitý rozpor, jelikož být v jedné zemi cizincem a druhou zemi si „nosit“ stále s sebou – jako možnost návratu nebo alespoň cestu abstraktního úniku z reality cizího prostředí – není dle autora normální podmínkou pro přirozený vývoj člověka. Stanislav Brouček se věnuje hlavním dvou migračním proudům, a to po roce 1948 a 1968, a následným vlnám reemigrace. Autor uvádí příklad životního příběhu Jana Stavinohy, jenž emigroval nejprve do Anglie a poté se usadil v Holandsku. Stanislav Brouček poukazuje na to, že sbírání příběhů viděných subjektivní optikou je hlavním posláním projektu *Exil sám o sobě*.¹

Miroslav Kabelá, který se celý život zabýval problematikou emigrace, v České republice vydal publikace *Holandská současnost*, *Holandská zkušenost* a *Holandská skutečnost*. Pro setkání zahraničních Čechů v Praze v letech 1998, 2000 a 2003 publikoval studie o psychických problémech českých emigrantů. Miroslav Kabelá byl vůdčí postavou krajanského života v Nizozemí a během života posbíral stovky dokumentů. Výsledky své

¹ BROUČEK, Stanislav, ed. *Češi v cizině*. 12. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2004. 175 s. Národopisná knihovna. ISBN 80-85010-67-4.

práce zpracoval do knihy *Po stopách českých migrantů v Nizozemí*, která však zůstala v rukopise.²

V příspěvku *Český exil 1948 a 1968 v Nizozemsku* se Miroslav Kabela věnuje jednotlivým migračním vlnám. Autor popisuje přijetí českých uprchlíků v 50. a 60. letech. „Vítězný únor“ v Praze byl většinovou holandskou společností odsouzen a hned po příjezdu prvních českých a slovenských uprchlíků zde vzniklo několik pomocných organizací. Češi a Slováci, kteří v Nizozemí bydleli nebo sem přišli hned po únoru 1948, založili spolek „Náš prezident Osvoboditel – T. G. Masaryk“. Českoslovenští uprchlíci byli v Holandsku dobře přijati a dostali dobré možnosti vystudovat nebo získat dobrou práci. Autor popisuje situaci po emigraci v roce 1968, kdy řada starousedlíků neměla „v posrpnové“ emigranty velkou důvěru. Někteří „noví“ záviděli starousedlíkům jejich dobré profesní pozice a materiální úroveň a zapomínali na to, že oni se dlouhé roky museli velmi snažit, aby tohoto standardu dosáhli. Mnozí starousedlíci nemohli zase těm novým odpustit, že jejich začátky v zemi byly z materiálního pohledu lehčí než jejich.

Miroslav Kabela také zmiňuje, že o „spolkaření“ nebyl mezi československými uprchlíky v Nizozemí nikdy velký zájem. Většina krajanů měla vyšší vzdělání a dle Kabely jsou intelektuálové spíše individualisty, kteří se v zemi rychle asimilují, což však neznamená, že Češi v emigraci neměli po r. 1948 o národní věci zájem, jen to dle autora nevyjadřovali (oproti Maďarům nebo Polákům) organizovaně.³

V knize *Exil sám o sobě: Týden zahraničních Čechů: III. setkání nad českým vystěhovalectvím, exulanstvím a vztahy zahraničních Čechů k domovu, 28. září - 4. října 2003* Miroslav Kabela zjišťoval migrační zkušenost Čechů v Nizozemí pomocí anketního šetření. V té době žilo v Nizozemí odhadem 2 000 krajanů původem z České republiky, a o české menšině se tedy již nedalo mluvit, jelikož počet krajanů byl nepatrný v poměru k ostatním cizincům (z první generace) žijícím v Nizozemí. Otázky v anketním šetření se týkaly migračního procesu a integrace v Nizozemí a vztahu staré vlasti vůči nové. Na formování identity a průběh integrace v Nizozemí měly vliv i krajanské spolky a krajanský tisk. V anketě se 90 % osob vyjádřilo pozitivně o smyslu a poslání československých

² BROUČEK, Stanislav. *Migrace z České republiky po roce 1989 v základních tematických okruzích*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2017. ISBN 978-80-88081-09-8, s. 205-207.

³ KABELA, Miroslav. *Český exil 1948 a 1968 v Nizozemsku*. [online] Konference Krajané a exil: 1948 a 1968, Praha, Karolinum, 16.-17. září 2008. [cit. 12.03.2022] Dostupné z: <http://www.zahranicnicesi.com/konference2008.html>

spolků v cizině. Respondenti vidí jejich smysl v šíření české kultury v zahraničí. Krajské spolky jsou zaměřeny jen na české emigranty a na setkávání se mluví jen česky. Naproti tomu České centrum (orgán českého Ministerstva zahraničí) organizuje kulturní akce otevřené také Nizozemcům. Díky spolupráci zdejšího krajského spolku s Českým centrem se význam spolků u krajanů zvýšil. Krajané oceňují, že krajské spolky hrají důležitou roli pro osamocené emigranty, kteří trpí touhou po domově. Velká část respondentů, konkrétně 36 %, však vidí budoucnost krajských spolků pesimisticky. Hlavní příčinou je zestárnutí dnešní skupiny českých migrantů žijících v Nizozemí, malý zájem druhé generace o tyto spolky a moderní způsob komunikace s vlastí.⁴

V knize *České menšiny v Evropě a ve světě* autora Jaroslava Vaculíka lze nalézt přehled stávajících českých menšin ve 27 státech Evropy a 21 mimoevropských zemí. U jednotlivých komunit autor popisuje dějiny konkrétní komunity s popisem jednotlivých migračních vln a přibližuje i současnou podobu života těchto menšin. Autor se věnuje i kulturním a spolkovým aktivitám jednotlivých komunit. V kapitole o Nizozemí autor zmiňuje, že nejslavnějším českým exulantem do Nizozemí byl J. A. Komenský. Autor popisuje jednotlivé migrační vlny a činnost krajanů, která se odrážela v zakládání spolků. Vaculík zmiňuje, že v Limbursku v okolí Geleen bylo několik českých hornických kolonií. Krajané se zde sdružovali ve spolcích, pořádali divadelní představení, koncerty a zájezdy. Autor se věnuje i proudu politických emigrantů v předvečer druhé světové války a následné reemigraci a popisuje i další dvě migrační vlny, které byly zaznamenány v roce 1948 a 1968.⁵

V knize *Migrace z České republiky po roce 1989 v základních tematických okruzích* se Stanislav Brouček v kapitole o Nizozemí pokouší vysvětlit absenci institucí pro krajanů prostřednictvím prací M. Kabela a V. Bíny. Autor zmiňuje pojem „Nizozemská tolerance“, který se vyvinul během staletí a byl vynucen geografickou polohou, jelikož ohrožení směrem od moře nutilo obyvatele ke spolupráci a mořeplavectví přispívalo k toleranci. Kabela považuje toleranci za typickou nizozemskou normu a jednu z hlavních hodnot nizozemské kultury. Diskriminace je v Nizozemí jedním z mála zákazů zakotvených i v nizozemské ústavě. Nizozemci se oproti jiným národům vyznačují malým

⁴ BROUČEK, Stanislav, Oldřich ČERNÝ a Ivan DUBOVICKÝ, ed. *Exil sám o sobě: Týden zahraničních Čechů: III. setkání nad českým vystěhovalectvím, exulantským a vztahy zahraničních Čechů k domovu*, 28. září - 4. října 2003. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2006. ISBN 80-85010-81-X.

⁵ VACULÍK, Jaroslav. *České menšiny v Evropě a ve světě*. Praha: Libri, 2009. ISBN 978-80-7277-397-8.

nacionalismem nebo národním cítěním, nezajímají se o nizozemskou kulturu, natož o kulturu lidovou. To má dle Kabely a Bíny pozitivní účinek, jelikož Nizozemci neznají nacionalismus a šovinismus a společnost poskytuje každému individuovi možnost zařadit si život podle vlastního přesvědčení.⁶

Jazykem a identitou etnických menšin se v knize *Jazyk a identita etnických menšin* s podtitulem *Možnosti zachování a revitalizace* zabývá Leoš Šatava. Autor v knize popisuje vývoj a formy etnicity. Autor uvádí několik koncepcí týkajících se identit, mezi něž patří například Tradiční národní koncepce, která vychází z vědomé národní příslušnosti vymezené z jazyka, kultury a mravů. Naproti ní stojí koncepce, která považuje etnické vědomí za umělý konstrukt. Na tradiční koncepci navazuje koncepce „buď-anebo“, která říká, že člověk je buď příslušníkem jedné etnické komunity, anebo jiné. Multikulturalistická koncepce „nejen-ale i“ se snaží o propojení majoritní a minoritní složky a považuje kulturu za součást společného bohatství společnosti. Autor v knize uvádí etnické a jazykové skupiny a vysvětluje roli jazyka v etnickém kontextu. Kniha popisuje snahy o revitalizaci jazyka a etnicity z Evropy na příkladu Velšanů, Basků a Laponců a na Maorech z Nového Zélandu.⁷

Etnicitě, identitě a etnickým skupinám se věnuje kniha *Etnické skupiny, hranice a identity* autorů L. J. Budilové, T. H. Eriksena, G. Haalanda, M. Hrocha a M. Jakoubka. Kniha se zabývá vývojem studia etnicity a mapuje současný diskurz etnických studií. Autoři se především zabývají interpretací díla *Ethnic Groups and Boundaries: The Social Organization of Culture Difference*, jehož autorem je F. Barth. Knihu představují autoři T. H. Eriksen a M. Jakoubek v širším kontextu a popisují změny, které nastaly po vydání této knihy ve studiu etnicity. V knize lze nalézt i rozhovor s profesorem G. Haalandem, spoluautorem již zmiňované knihy *Ethnic Groups and Boundaries*, ohledně etnické identity ve stále se měnícím světě plném politických, ekonomických a kulturních změn.⁸

Etnicitě se věnuje Miroslav Hroch v článku *Evropský národ vs. globalizovaný nacionalismus*. Autor v článku nejprve objasňuje pojem národ. Miroslav Hroch zmiňuje, že

⁶ BROUČEK, Stanislav. *Migrace z České republiky po roce 1989 v základních tematických okruzích*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2017. ISBN 978-80-88081-09-8.

⁷ ŠATAVA, Leoš. *Jazyk a identita etnických menšin: možnosti zachování a revitalizace*. Praha: Cargo Pub., 2001. ISBN 8090295215.

⁸ JAKOUBKOVÁ BUDILOVÁ, Lenka, Thomas Hylland ERIKSEN, Gunnar HÅLAND, Miroslav HROCH a Marek JAKOUBEK. *Etnické skupiny, hranice a identity*. 2., brožované vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2021. Etnologická řada. ISBN 978-80-7325-527-5.

chápaní národa se pohybovalo mezi dvěma polohami. Na jedné straně byl národ chápán tak, že je určován objektivními a na vůli jedince nezávislými faktory, a na straně druhé byl názor, který národ chápal tak, že se určitá množina lidí za národ považuje. Autor uvádí definici národa jako: „*označení konkrétní, objektivně existující množiny lidí, velké sociální skupiny, jejíž příslušníci si uvědomují, že patří k této skupině a přijímají tuto příslušnost jako pozitivní složku svého života*“. Autor zmiňuje, že druhou polohou národa je chápání národa jakožto označení abstraktní kulturní pospolitosti. Autor se v článku také věnuje přístupu k etnicitě a uvádí, že národ se v Evropě utvářel jako kulturní hodnota.⁹

Agenturní migraci se věnuje Stanislav Brouček a kolektiv v knize *Migrace z České republiky po roce 1989 v základních tematických okruzích*. Zahraniční vystěhovalectví může být významným podnikatelským záměrem. Odpovídá tomu množství agentur, které se nacházejí v České republice a zprostředkovávají práci v zahraničí. Jde o 2072 agentur, které jsou registrovány u Ministerstva práce a sociálních věcí ČR. Přímý podíl těchto agentur na migračním procesu však nelze jednoznačně stanovit. Ministerstvo práce a sociálních věcí nabádá k opatrnosti při výběru agentury pro práci v zahraničí, avšak autor se zamýšlí nad tím, do jaké míry je toto varování pouze alibistickým projevem, a do jaké míry skutečně varuje před opravdovým nebezpečím, protože licencované agentury nejsou zárukou, že migrant nebude v konečném důsledku okraden. Ministerstvo ví, že pracovní agentury často vybírají od klientů neoprávněné poplatky, například za zprostředkování práce, které ze zákona vybírat nemohou, provádějí srážky ze mzdy třeba na zajištění ubytování. Autor dále zmiňuje, že z terénu od migrantů se dozvěděl, že některé agentury jsou spojeny s nelegální migrací, kdy mafiánské struktury vyrábějí padělané dokumenty potřebné k přesídlení. Zájemci o práci v zahraničí využívají služeb pracovních agentur zejména z praktických důvodů. Pro méně informovaného zájemce je to jednodušší, zbaví se všech formalit a stresu z vyplňování dotazníků. Klient je poté dopraven přímo na místo podle instrukcí. Klienti se také domnívají, že mají možnost se na pracovní agenturu obrátit v případě jakýchkoliv problémů v zaměstnání po přestěhování. Agentury poskytují tzv. základní služby, kam patří zprostředkování zaměstnání, ubytování, dojednaný kontakt se zaměstnavatelem, sjednání zdravotního pojištění či telefonní karty, a služby nadstandardní, což může být zajištění letenek.

⁹ HROCH Miroslav. Evropský národ vs. globalizovaný nacionalismus. *Kulturní studia*. 1/2021. s. 17. ISSN 2336-2766.

V kapitole *Poznámka k charakteristice pracovní migrace* v knize *Migrace z České republiky po roce 1989 v základních tematických okruzích* Stanislav Brouček zmiňuje, že motiv zaměstnání a s tím související výdělek je jednou z nejdůležitějších příčin migrace krátkodobé i dlouhodobé. Pracovní migrace z České republiky převažuje. Autor zmiňuje, že nadnárodní firmy dokonce své budoucí zaměstnance připravují na migraci pomocí tzv. tréninku interkulturní kompetence, který má za úkol podporovat aktivní zvládnutí jazyka a zdokonalování sociální citlivosti, tréninku komunikačních dovedností a posilování schopnosti vypořádat se se stresem. Trénink má za úkol také podnítit zájem budoucích zaměstnanců o kulturu přijímací země a eliminovat možné negativní dopady z kulturního šoku. Rozhodujícím motivem pracovní migrace je podle teorií rozdíl v příjmech mezi zemí původu a cílovou zemí.¹⁰

¹⁰ BROUČEK, Stanislav. *Migrace z České republiky po roce 1989 v základních tematických okruzích*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2017. ISBN 978-80-88081-09-8.

3 Metodologie

Pro vypracování této diplomové práce byly použity metody kvalitativní s významnou oporou v metodách kvantitativních. Pomocí kvantitativních metod byl vytvořen dotazník a následně byly pomocí kvalitativních metod provedeny polostrukturované rozhovory.

3.1 Adekvace metod

Kvantitativní výzkum je šetření, díky němuž lze získat omezený rozsah informací o velkém počtu respondentů. Výhodou kvantitativního výzkumu je, že sběr a analýzu dat lze provést snadno a rychle.

Výsledky kvantitativního výzkumu je možné zobecnit a jsou relativně nezávislé na výzkumníkovi. Nevýhodou kvantitativního výzkumu je, že závěry jsou někdy až příliš abstraktní pro konkrétní podmínky.¹¹

Dotazník je jednou z technik kvantitativního výzkumu. Jedná se o seznam otázek, které jsou předem vytvořeny a mají své přesné pořadí. V dotazníku se mohou objevit otázky volné, uzavřené, kdy se jedná se o výčet několika odpovědí, či polouzavřené. Výhodou použití dotazníku je získání odpovědí od mnoha respondentů a menší časová a finanční náročnost. Mezi nevýhody použití dotazníku může patřit složitost otázek – respondent nemusí otázku pochopit správně a nemá šanci se zeptat na vysvětlení.¹²

Kvalitativní výzkum je nenumerické šetření, které interpretuje sociální realitu. Cílem badatele je odkrýt význam podkládaný sdělovaným informacím.¹³ Kvalitativní přístup nahlíží na určitý fenomén v jeho autentickém prostředí a vytváří jeho obraz v co možná nejkompexnější podobě. Kvalitativní výzkum zkoumá mnoho aspektů u malého množství objektů. Jedná se o studium každodenního života lidí v jejich přirozených podmínkách. Mezi výhody kvalitativního přístupu patří, že výpověď je jedinečná

¹¹ REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada, 2009. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-3006-6, s. 40–41.

¹² REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada, 2009. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-3006-6, s. 99–103.

¹³ MAJEROVÁ, Věra a Emerich MAJER. *Kvalitativní metody v sociologii venkova a zemědělství*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta ve vydavatelství Credit, 2005. ISBN 80-213-0507-X, s. 15.

a napomáhá porozumět zkoumanému problému v konkrétních podmínkách a situacích. Nevýhodou kvalitativního přístupu je, že sběr a analýza dat jsou časově náročné, zobecnění výsledku výzkumu je problematické, a leckdy až nemožné, a výsledky mohou být ovlivněny výzkumníkem.¹⁴

Polostrukturovaný rozhovor je částečně řízený rozhovor, který je charakteristický tím, že je připraven soubor otázek, aniž by bylo předem stanoveno jejich pořadí. Tazatel může v průběhu rozhovoru formulace otázek modifikovat a pokládat doplňující otázky. Výhodou tohoto typu rozhovoru je, že je možné získat více detailů a lépe se dostat do hloubky problému.¹⁵

3.2 Průběh výzkumu

Tato diplomová práce vznikla za použití metody kvalitativní s významnou oporou v metodách kvantitativních. Pomocí kvantitativní metody byl vytvořen dotazník a následně byly pomocí kvalitativní metody provedeny polostrukturované rozhovory.

Pro získání kvantitativních dat byl v Google Forms vytvořen dotazník, který byl následně zveřejněn na facebookových skupinách *Češi a Slováci v Holandsku* a *Češi v Holandsku*. Tento dotazník vyplnilo 158 respondentů. Dotazník byl vybrán za účelem zjištění základních dat, které byly následně prozkoumány blíže v rámci polostrukturovaných rozhovorů. V dotazníku byly použity uzavřené, polouzavřené i volné otázky. V první části dotazníku byly zjišťovány základní informace o dotazovaných, jako je pohlaví, věk a dosažené vzdělání. Cílem dotazníku bylo zjistit, za jakým účelem nejčastěji Češi do Nizozemí migrují, jak dlouho zde žijí a jak vnímají celkový proces migrace. Několik otázek se zaměřovalo na zjištění identity Čechů v Nizozemí, zejména na jakém základě je utvářena. Cílem dotazníku bylo také zjistit, jaký vztah mají respondenti k zemi původní a k zemi cílové a co pro ně znamená domov. V neposlední řadě bylo zjišťováno, jakou zkušenost mají Češi s pracovními agenturami. V komentářích pod dotazníkem se přihlásilo několik málo osob s nabídkou poskytnutí rozhovoru a s těmi byly následně provedeny polostrukturované rozhovory.

¹⁴ MAJEROVÁ, Věra a Emerich MAJER. *Kvalitativní metody v sociologii venkova a zemědělství*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta ve vydavatelství Credit, 2005. ISBN 80-213-0507-X, s. 40–41.

¹⁵ REICHEL, Jirí. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada, 2009. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-3006-6, s. 110–113.

Respondenti pro polostrukturované rozhovory byli kontaktováni pomocí sociálních sítí nebo byli osloveni skrze emailovou komunikaci. Respondenti byli také získáni pomocí techniky tzv. sněhové koule neboli nabalováním, kdy bylo požádáno několik málo osob, aby doporučili vhodné respondenty pro účel diplomové práce. Rozhovory byly následně provedeny formou videohovoru pomocí platformy Google Meet či Skype. Respondenti byli obeznámeni s tím, že rozhovory budou použity pro účel diplomové práce.

Tabulka 1 – Struktura respondentů¹⁶

Jméno	Délka pobytu v Nizozemí	Zaměstnání	Datum rozhovoru
Filip	5 let	Programátor CAD/CAM	22. 6. 2021
Helena	11 let	Podnikání v gastronomii	22. 7. 2021
Petra	4 roky	Pracovník Ramp Control	3. 8. 2021
Božena	50 let	V důchodu	7. 9. 2021
Ester	3 roky	Zakladatelka České školy AMS	9. 9. 2021
Nikola	5 let	Administrativní pracovnice	11. 10. 2021
Veronika	3 roky	Cestovní ruch	9. 11. 2021
Hana S.	27 let	Ředitelka ČC	14. 7. 2021
Saskie	22 let	Promotér	21. 7. 2021
Hana B.	15 let	Gastronomie, cestovní ruch	24. 11. 2021
Lulu	12 let	Zakladatelka Bohemian Motion	9. 3. 2022

¹⁶ Vlastní zpracování.

4 Teoretická část

V následující kapitole jsou objasněny pojmy jako migrace, etnicita, integrace, asimilace, multikulturalismus, transnacionalismus a koncept domova. V různých dobách se na jednotlivé teoretické koncepty autoři dívali odlišně. Ta nejdůležitější teoretická východiska jsou v následující kapitole popsána, a vytvářejí tak základ pro navazující praktickou část diplomové práce.

4.1 Migrace

Pojem migrace znamená stěhování, změnu lokace v prostoru. Migrace provází člověka po celou dobu jeho existence. Formy migrace se v čase mění. William Petersen se zabýval proměnami migrace v čase. V obecné typologii migrace, kterou uveřejnil v roce 1958, označil jako nejstarší formu migrace konzervativní migraci, která označuje stěhování celých příbuzenských či etnických skupin z důsledku klimatické změny, nedostatku obživy či kvůli útoku jiných skupin. Kromě kolektivní konzervativní migrace existovala i individuální migrace, ke které docházelo díky skupinovým sňatkům, kdy jeden z partnerů odcházel z místa svého bydliště.¹⁷ Migrace je již odpradáвна také spojena s obchodem, poznáním a vzděláním. Kromě dobrovolné migrace existuje historicky i násilná, nedobrovolná migrace, při níž dochází k vzájemnému vyhánění skupin obyvatelstva ze zájmových teritorií či k zavlékání válečných zajatců.

4.1.1 Migrační teorie

Migrační teorie vznikají od druhé poloviny 19. století. E. G. Ravenstein je jednou z důležitých osobností zabývajících se migrací. Jako první se v letech 1885–1889 pokusil formulovat zákonitosti migrace. Ravenstein ve svých zákonech vyvozoval, že nejvíce lidí migruje na krátké vzdálenosti a postupně a že s rozvojem průmyslu a obchodu migrace roste a jejími příčinami jsou hlavně ekonomické faktory. Ravenstein také zjistil, že každá migrace má svůj protiproud.¹⁸

¹⁷ PETERSEN, William. A General Typology of Migration. *American Sociological Review* 23, no. 3 (1958): 256–66.

¹⁸ RAVENSTEIN Ernst Georg, The Laws of Migration. *Journal of the Royal Statistical Society* Vol. 52, No. 2 (Jun., 1889), s. 286–289.

Dalšími badateli zabývajícími se migrací byli na počátku 20. století i Karl Christian Loesch, který studoval německé přistěhovalce do USA, Alfred Cort Haddon, který v roce 1911 publikoval knihu *Wanderings of Peoples*.

Slavné dílo *Polish Peasant in Europe and America* autorů Williama Isaaca Thomase a Floriana Znanieckého zachycuje osudy polských rolníků, kteří se odstěhovali do USA. Autoři jako první použili biografickou metodu, studovali osobní dokumenty polských emigrantů a jejich rodin v Polsku. Dílo poukazuje na koncept disorganizace, kdy migrující jednotlivci často migrací ztrácí primární sociální vazby, které musejí v novém prostředí substituovat jinými sociálními pojítky. Autoři rovněž v díle uvedli typologii „pozdravných dopisů“, jež rozčlenili na ceremoniální, informační, emoční, literární a obchodní.¹⁹

V knize *The City*, která byla vydána v roce 1925, lze nalézt poznámky Roberta Ezry Parka k integraci cizince. Robert Ezra Park uvádí čtyři základní potřeby migranta:

1. Domov – místo, odkud může odcházet a kam se může vracet.
2. Nové podněty, mít prostor k odpočinku, k novým zážitkům.
3. Uznání – musí patřit do nějaké společnosti, v níž má určitý status, patřit k nějaké skupině, v níž něco znamená.
4. Zalíbení – v někom či v něčem musí mít zalíbení, mít důvěrný vztah, třeba jen k domácímu mazlíčkovi.²⁰

V 60. letech vzniká teorie *push a pull*, jejímž autorem je D. J. Bogue. Autor říká, že aby došlo k migraci, musí existovat síly, které člověka z místa, kde žije, vypuzují (*push*), a naopak je přitahován do míst (*pull*), kam směřuje. Tyto síly mají na populaci odlišný účinek.²¹

Clifford Jansen a Everett S. Lee rozvinuli teorii *push–pull*. Z jejich rozborů vyplývá, že migrace nastává až teprve za předpokladu, kdy faktory, které migranta z původního prostoru vytlačují a které ho přitahují do cílového prostoru, dosáhnou určité intenzity. Velikost *push a pull* faktorů se mění v závislosti na mnoha okolnostech a vychází

¹⁹ SYMMONS-SYMONOLEWICZ Konstantin, *The Polish Peasant in Europe and America. Its first half-century of intellectual history (1918–1968)*. *The Polish Review* Vol. 13, No. 2 (Spring, 1968), s. 24–25.

²⁰ UHEREK, Zdeněk. *Společenská integrace migračních skupin – základní pojmy a problémové okruhy*. [online]. Migraceonline.cz: Portál pro kritickou diskuzi o migraci. 2003 [cit. 2021-11-21]. Dostupné z: <https://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/spolecenska-integrace-migracnich-skupin-zakladni-pojmy-aproblemove-okruhy>

²¹ BOGUE, Donald J. Techniques and hypotheses for the study of differential migration: some notes from an experiment with US data. *International Population Conference*. 1961. S. 405–412.

z mnoha subjektivních důvodů. Autoři také zmiňují, že migrační aktivity působí selektivně, což znamená, že ne všichni se rozhodnou k migraci.²²

Everett S. Lee rozdělil proces rozhodnutí, zda migrovat, na čtyři kategorie. Jako první působí na migranta faktory v domovské zemi. V druhé kategorii na migranta působí faktory v cílové zemi. V třetí kategorii na migranta působí překážky, které se nacházejí mezi zemí domovskou a zemí cílovou. Osobní faktory tvoří poslední čtvrtou kategorii. Velikost migračního proudu a protiproudu je tedy závislá na podmínkách v původní a cílové zemi a na velikosti překážek.²³

V 70. a 80. letech vzrostl zájem o studium migrace v Evropě, zejména kvůli zvýšené snaze regulovat pracovní migraci do západoevropských států. Kvůli zvýšenému zájmu o klasifikaci migrace se mnoho autorů pokusilo vytvořit klasifikační schéma. Andreas Demuth vycházel z dobrovolné a nucené migrace.

Dobrovolnou migraci dále dělil na:

- a) pracovní
- b) řetězovou (migrace za účelem sloučení rodiny)
- c) neimigrační (dočasná migrace za účelem studia, výzkumu apod.)
- d) inovační (migrace za účelem zlepšení životních podmínek, sociálního zabezpečení apod.).

Nucenou migraci dělil následovně:

- a) migrace zapříčiněná mezilidskými vztahy (migrace způsobená porušováním lidských práv a migrace jako důsledek občanské války)
- b) migrace způsobená živelnými katastrofami (sucha, záplavy, sopečná činnost, zemětřesení).²⁴

4.1.2 Pracovní migrace

Migrace kvůli práci a vyšší životní úrovni je, dle provedeného dotazníkové šetření, nejčastějším důvodem odchodu Čechů do Nizozemí. Mnoho Čechů rovněž využívá služeb

²² JANSEN, Clifford J. *Readings in the Sociology of Migration: The Commonwealth and International Library: Readings in Sociology*, s. 13.

²³ LEE, Everet S. A Theory of Migration. *Ekistic* [online]. 1967, 23(137), s. 212 [cit. 2021-11-18].

²⁴ DEMUTH, Andreas. Some conceptual thoughts on migration research. *Theoretical and methodological issues in migration research: Interdisciplinary, intergenerational and international perspectives*, 2000, s. 21–57.

pracovních agentur, které jim mohou usnadnit nalezení práce, ubytování a zařízení všech potřebných formalit v začátku.

K teorii pracovní migrace se dá přistupovat různorodě. **Neoklasický přístup** předpokládá, že nabídka a poptávka po pracovních silách není ve světovém měřítku rovnoměrná. Mzdy za stejné pracovní úkony jsou v různých částech světa nerovnoměrné. Stejně tak náklady na živobytí jsou v různých částech světa odlišné. Migrant s těmito předpoklady počítá a snaží se maximalizovat svůj zisk.²⁵

Teorie dvojího trhu je blízká neoklasickému přístupu. Tato teorie říká, že ve vyspělých zemích existují dva typy práce. První práce je kvalifikovaná a dobře placená a tuto práci vykonávají místní. Druhá práce je fyzicky namáhavá, nebezpečná a nekvalifikovaná a tu místní obyvatelé nechtějí vykonávat, a vzniká tak prostor pro pracovní migraci.²⁶

Na neoklasický přístup navazuje **model lidského kapitálu**. Tato teorie zohledňuje dynamiku lidského rozhodování. Migrant se nerozhoduje pouze na základě vyčíslitelné hodnoty zisku a ztráty, ale i na základě osobní investice. Proces rozhodování je v rámci větších sociálních jednotek (rodiny, domácnosti). Ekonomické faktory nejsou to nejdůležitější. Migrant se snaží minimalizovat rizika, chudobu atd.

Teorie migračních sítí pomáhá pochopit chování větších migračních skupin a jejich výběr cílového prostoru. Tato teorie říká, že lidé migrují tam, kde již vědí o migrantech, kteří pro ně tvoří vhodnou síť a mohou jim usnadnit usazení v novém prostředí. Tyto vazby jsou klíčové při rozhodování, zda migrovat či nikoliv.²⁷

Nová ekonomie pracovního trhu byla rozvinuta především Odedem Starkem. Tato teorie bere v úvahu migraci jako výsledek ekonomických aktivit širších komunitních celků a sloužila k objasňování migračního chování v čínských komunitách, kde se předpokládá uplatnění rodinných strategií.

Teorie světového systému je inspirována teorií Emanuela Wallersteina. Tato teorie říká, že kořeny mezinárodní migrace jsou dány historicky, strukturou světového tržního

²⁵ DRBOHLAV, Dušan; UHEREK, Zdeněk. *Reflexe migračních teorií*. Geografie – Sborník České geografické společnosti, 2007, 112.2: 125–141.

²⁶ BARŠOVÁ, Andrea; BARŠA, Pavel. *Přistěhovalectví a liberální stát*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2005, s. 271.

²⁷ DRBOHLAV, Dušan; UHEREK, Zdeněk. *Reflexe migračních teorií*. Geografie – Sborník České geografické společnosti, 2007, 112.2: 125–141.

uspořádání. Jedná se o vyústění historického uspořádání tržních vztahů v rámci světového systému.

Institucionální teorie migrace nevysvětluje příčiny migrace. Soustředí se na procesy, které s ní souvisejí. V důsledku migrace vznikají nové instituce, ať vládní či nevládní, dobrovolné a neziskové, a tato teorie se snaží vysvětlit, jakou roli tyto instituce hrají.²⁸

4.2 Etnicita

Pojem etnicita pochází z řeckého slova „ethnos“ a znamená národ, národnost, kmen či rasu. Etnicitu lze popsat jako soubor vzájemně provázaných kulturních, rasových, jazykových a teritoriálních faktorů a představ o společném původu, které formují etnickou identitu člověka.²⁹

J. A. Fishman uvádí, že identita se týká existence dané osoby spjaté s původem a chováním. Mimo jiné však etnicita závisí také na významu, který tato osoba své existenci spjaté s původem a chováním přisuzuje.³⁰

Problematika etnicity je rozsáhlá a můžeme se setkat s mnoha názory a teoriemi. Tradiční národní koncepce vznikla na přelomu 18. a 19. století. V 19. století se prosadila zejména v Německu. Tato koncepce vychází z vědomé národní příslušnosti, která je vymezena na bázi jazyka, kultury a mravů. Je považována za objektivní „odvěkou“ kategorii. Jedná se o přirozený jev, který existuje nezávisle na vůli osob.

Naproti této teorii stojí koncepce, která popisuje etnické vědomí jako umělý, kulturně reprodukováný abstrakt. Tato koncepce je často kritizována a odmítána, jelikož je brána jako přežitek, který v dnešní době nemá své opodstatnění.

Koncepce „buď-anebo“ vychází z tradiční národní koncepce a říká, že člověk je buď příslušníkem jedné etnické komunity, anebo jiné. V evropských státech je tato koncepce běžnou praxí ve formě „všedního nacionalismu“, který považuje etnicitu za hodnotu hodnou zachování.

²⁸ Massey, D. S., J. Arango, G. Hugo, A. Kouaouci, A. Pellegrino, a J. E. Taylor. 1997. Causes of migration, in *The Ethnicity Reader*. Edited by J. Rex and M. Guibernau, s. 257–269. London: Routledge.

²⁹ Etnicita [online] Sociologická encyklopedie. [cit. 16.11.2021]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Etnicita>

³⁰ FISHMAN, Joshua A. Language and Ethnicity. In: ŠATAVA, Leoš. *Jazyk a identita etnických menšin: možnosti zachování a revitalizace*. Praha: Cargo Pub., 2001. ISBN 8090295215, s. 23.

Multikulturalistická koncepce „nejen-ale i“ se snaží o propojení majoritní a minoritní složky a považuje kulturu za součást společného bohatství společnosti. Na etnickou identitu není kladen takový důraz.³¹

Benedict Anderson, který se věnuje etnickému vědomí, definuje národ jako politické společenství vytvořené v představách – jako společenství ze své podstaty ohraničené a zároveň suverénní. Společenství je definováno jako ohraničené, jelikož každý národ má konečné hranice, za kterými se nachází jiné národy. A suverénní, jelikož národy sní o tom, že budou svobodné. Představitost vytváří národ jakožto společenství, které je vnímáno jako hluboké horizontální „soudružství“. Podle Andersona se jedná o představu z toho důvodu, že příslušníci ani toho nejmenšího národa nikdy nepoznají většinu ostatních jeho příslušníků, a i přesto v představách přetrvává živý obraz jejich sounáležitosti.³²

Fredrik Barth uvádí, že existence etnických skupin není nijak dotčena tím, že jednotlivci mohou svou identitu změnit. Životně důležité sociální vztahy jsou zachovávány i přes tyto hranice. Kulturní rozdíly jsou důsledkem etnických hranic a jiných forem sociální diference, a nikoliv jejich příčinou. Barth definuje etnické skupiny jako organizační jednotky. Vymezení skupiny probíhá na základě identifikace jejích členů jimi samými a jejich identifikace ze strany ostatních a není závislá na objektivních kulturních rysech. Etnicita je definována díky vztahu lidí k ostatním lidem, jinak řečeno na základě sociálních hranic.³³

V Nizozemí je uplatňována multikulturalistická koncepce „nejen-ale i“. Multikulturalistická koncepce je založena na soužití různých etnik a kultur, která mají stejná práva jako většinová společnost. Na etnickou identitu v Nizozemí není kladen důraz. Namísto etnicity je kladen důraz na „aktivní občanství“, tedy participaci imigranta na chodu země, která je možná za předpokladu osvojení si nizozemského jazyka a kulturní

³¹ ŠATAVA, Leoš. *Jazyk a identita etnických menšin: možnosti zachování a revitalizace*. Praha: Cargo Pub., 2001. ISBN 8090295215, s. 17–19.

³² ANDERSON, Benedict R. O'G. *Představy společenství: úvahy o původu a šíření nacionalismu*. Praha: Karolinum, 2008. Limes (Karolinum). ISBN 978-80-246-1490-8, s. 21–22.

³³ BARTH, Fredrik Ethnic Groups and Boundaries In: JAKOUBKOVÁ BUDILOVÁ, Lenka, Thomas Hylland ERIKSEN, Gunnar HÅLAND, Miroslav HROCH a Marek JAKOUBEK. *Etnické skupiny, hranice a identity*. 2., brožované vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2021. Etnologická řada. ISBN 978-80-7325-527-5, s. 28–32.

integrace.³⁴ Češi v Nizozemí si tak mohou zachovat svoji identitu a zároveň se začlenit do společnosti. Identita se může v čase také měnit, nebo migrant může nabýt dvojí etnicity.

4.3 Integrace a asimilace

Integrací se obecně rozumí soudržnost složek v jistém systému. Integrací daného systému se rozumí existence určitých vztahů a vzájemné závislosti mezi entitami a ohraničením vůči určitému okolí.³⁵ Asimilace se odehrává na základě mnoha externích a endogenních motivačních faktorů. Mezi externí faktory patří ekonomická a politická situace, sociální přijetí a profesní prostředí. Endogenní motivy závisí na individualitě jedince.³⁶ Asimilace je chápána jako individuální kulturní adaptace imigranta a opouštění původních národních zvláštností.³⁷

Hartmut Esser vypracoval model sociální integrace ve čtyřech dimenzích: kulturaci, začlenění, interakci a identifikaci. Kulturace je činnost, při níž dochází k socializaci jedince v novém prostředí. Jedinec si osvojuje vědomosti a pravidla, která jsou v přijímající společnosti uplatňována. Začlenění je činnost, při které dochází k začlenění jedinců do již existujícího sociálního systému. V praxi to znamená, že jsou jedincům přiznána práva jako usedlíkům, jako je například státní občanství, pozice ve vzdělání či na trhu práce. Interakcí se rozumí přijetí sociálních vztahů a inkluze do důležitých částí přijímající společnosti. Patří sem pracovní vztahy, partnerství nebo manželství s příslušníky mimo vlastní etnickou skupinu. Při identifikaci se jedinec považuje za součást celku. Jedná se o jedinečný postoj jedince k danému sociálnímu celku.³⁸

³⁴ DUYVENDAKA Willem Jan, SCHOLTENB Peter. Deconstructing the Dutch multicultural model: A frame perspective on Dutch immigrant integration policymaking. *Comparative European Politics*. 2012 Macmillan Publishers Ltd. 1472-4790. Vol. 10, 3, s. 269–277.

³⁵ ESSER, 2001b, Integration und ethnische Schichtung In: BASLER, Richard, Helena BASLEROVÁ a Jiří K. KROUPA, ed. *Die Wiener Tschechen 1945–2015: ein Beispiel für eine gelungene Integration? = Vídeňští Češi 1945–2015: příklad zdařilé integrace?* Wien: Tschechisches kulturhistorisches Institut, 2017. ISBN 978-3-9502074-1-5, s. 159–165.

³⁶ MAYEROVÁ Věra. *Problematika asimilace vídeňských Čechů ve 20. století (do roku 1989)*. In: BASLEROVÁ, Helena, ed. *Die Wiener Tschechen 1945–2005: zur Geschichte einer Volksgruppe*. Wien: Tschechisches kulturhistorisches Institut, 2006. ISBN 3-9502074-0-6, s. 279.

³⁷ BASLER, Richard, Helena BASLEROVÁ a Jiří K. KROUPA, ed. *Die Wiener Tschechen 1945–2015: ein Beispiel für eine gelungene Integration? = Vídeňští Češi 1945–2015: příklad zdařilé integrace?* Wien: Tschechisches kulturhistorisches Institut, 2017. ISBN 978-3-9502074-1-5, s. 159.

³⁸ ESSER, 2001b, Integration und ethnische Schichtung In: BASLER, Richard, Helena BASLEROVÁ a Jiří K. KROUPA, ed. *Die Wiener Tschechen 1945–2015: ein Beispiel für eine gelungene Integration? = Vídeňští Češi 1945–2015 : příklad zdařilé integrace?* Wien: Tschechisches kulturhistorisches Institut, 2017. ISBN 978-3-9502074-1-5, s. 159–165.

Procesy evropské imigrace vyvolávají v poslední době otázky, které se týkají integrace migrantů do přijímající komunity. R. D. Putnam uvádí, že jedním ze základních kamenů dobře fungující demokratické společnosti je občanská účast. Cílem je, aby aktivní a uvědomělí občané pocházeli ze všech skupin obyvatel a aby mezi nimi byli i imigranti, jelikož občanská angažovanost těchto osob je považována za znak jejich asimilace.³⁹ Nedávný výzkum ukázal, že přenášená kultura, kterou s sebou imigranti „nosí“, ovlivňuje jejich občanskou angažovanost, rodinné a sociální vazby, životní uspořádání a důvěru. Imigranti přicházející do zemí s vyšší mírou občanské angažovanosti na rozdíl od své původní země mají tendenci se více zapojovat. Imigranti z bohatších zemí mají nižší sklon k účasti, což vede k nižší hodnotě integrace do přijímající společnosti. Přistěhovalci z rozvinutých zemí mají nejpomalejší míru asimilace, zároveň však nejlépe reagují na kulturu občanské angažovanosti cílové země. Jejich kultura původu nehraje žádnou roli na občanské participaci. Naproti tomu přistěhovalci z nerozvinutých zemí se asimilují rychleji a probíhá u nich jak kulturní asimilace, tak kulturní přenos.⁴⁰

Češi v Nizozemí se začleňují do přijímající společnosti a zároveň si uchovávají český jazyk, některé české kulturní tradice a udržují vazby s Českou republikou. Nedochozí zde tedy k asimilaci, ale k integraci, jelikož je stále udržováno jak kulturní, tak geografické pouto s původní zemí.⁴¹ Navzdory tomu, že Češi vytvářejí a udržují dva domovy, si Češi v Nizozemí zachovávají svoji identitu.

4.4 Multikulturalismus

Idea multikulturalismu se poprvé objevuje od druhé poloviny 60. let 20. století ve Spojených státech amerických v souvislosti s tzv. etnorevitalizačními hnutími, která požadovala politické uznání různých skupin a komunit, jež se odvolávaly na společný etnický původ. Představitelé etnorevitalizačních hnutí jednoznačně odmítaly „univerzalistický asimilacionismus“, který směřoval k vytvoření jednotného amerického národa. Docházelo totiž ke znevýhodňování lidí, kteří nespádali do kategorie *běloch-muž-protestant-původem Anglosas*.

³⁹ Putnam, R., 1995. Bowling alone: America's declining social capital. *Journal of Democracy* 6, s. 65–78.

⁴⁰ ALEKSYNSKA, Mariya. Civic participation of immigrants in Europe: Assimilation, origin, and destination country effects. *European Journal of Political Economy*, 2011, 27.3: 566–585.

⁴¹ BUDYTA-BUDZYŃSKA, Małgorzata. Adaptation, integration, assimilation: An attempt at a theoretical approach. *Warsaw Collegium Civitas*. 2011, s. 43–63.

Kriticky byl označován i koncept známý pod názvem „melting pot“ neboli „tavicí kotlík“, který se zakládá na představě o slévání různých tradic a kulturních praktik v jednu společnou univerzální americkou kulturu. Představitelé etnorevitalizačních hnutí požadovali skupinovou rovnoprávnost a autonomii, a ne rozpouštění skupin v procesu asimilace.⁴²

Teorie „tavicího kotlíku“ se poprvé prosadila v roce 1782, kdy J. Hector St. John de Crevecoeur, imigrant z Francie, popsal demografickou homogenitu Spojených států amerických jako „jednotlivce všech národů roztavených do nové rasy lidí“. Označoval Američany za západní poutníky, kteří si s sebou nesou průmyslové dovednosti z východu a svou pouť završí ve Spojených státech.

O století později Ralph Waldo Emerson, básník, který vedl americké transcendentalistické hnutí, rozvinul teorii tím, že popsal Ameriku jako „utopický produkt kulturně a rasově smíšený v tavicím kotlí“. Teorie tavicího kotlíku byla zpopularizována v roce 1908 broadwayskou produkcí Israela Zangwilla s názvem „Melting Pot“, která pojednávala o dvou milencích z rusko-židovské a rusko-kozácké rodiny. Jedna z postav ve hře říká: „Amerika je velký tavicí kotlík, ve kterém se rozplývají a reformují všechny evropské rasy.“⁴³

I když dojde ke skutečné integraci, každý jedinec si uchová významnou část svého kulturního původu, kterou nelze snadno ztratit. Politiky, které jsou zavedeny k homogenizaci identit v teorii tavicího kotle, znesnadňují, a v některých případech znemožňují dosažení zamýšlené asimilace menšinových etnických skupin v hostitelských společnostech. Strach ze ztráty rodné kultury jako cena za integraci může být někdy pro migranty příliš velkým soustem. Autor článku Mohamed Berray míní, že místo potravinových metafor potřebujeme inkluzivní teorie.

Rozšířením teorie *melting pot* o atribut občanství dochází k rozšíření národní identity tak, aby zahrnovala různá etnika a hodnoty, které s sebou imigranti přinášejí. Dochází také k odstranění jednotné homogenní identity spojené s národními státy. Teorie tavicího kotlíku redefinuje tento koncept a upevňuje myšlenku, že národní identita může být tvořena více identitami spojenými dohromady pod jediným státním znakem. Jinými

⁴² HIRT, Tomáš a Marek JAKOUBEK, ed. *Soudobé spory o multikulturalismus a politiku identit: (antropologická perspektiva)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-22-9, s. 14–15.

⁴³ THORNTON, Bruce. *Melting pots and salad bowls*. *Hoover Digest*, 2012, s. 4.

slovy, podporuje pocit komunitní a sociální solidarity. Občanství představuje impozantní kompromis k integraci, protože není uděleno podle míry nahrazení kulturních hodnot člověka nebo odchýlení od jeho země původu, ale mírou přizpůsobení se zákonům a hodnotám v hostitelských společnostech.

Po dosažení občanství v USA si imigranti stále zachovávají kulturní a osobní hodnoty zemí svého původu. Občanství v USA zároveň poskytuje příležitost zachovat svou individualitu, včetně praktikování své víry a kulturního přesvědčení ze zemí původu.⁴⁴

Koncept „salátové mísy“ se poprvé objevuje v 60. letech 20. století. Jedná se o koncept *salad bowl* (salátová mísa), ve které si různé přísady (etnické skupiny) uchovávají svou chuť a formu, ale zároveň tvoří svébytný pokrm, který je jedinečný díky svému zamíchání. Teorie salátové mísy, navzdory svým nedostatkům, poskytuje více integračních možností než tavicí kotlík. Metaforicky řečeno, můžeme být selektivní s ingrediencemi, které přidáváme do našeho salátu, některé vynechat, a zvyšovat množství jiných na základě našich potřeb. Metafora salátové mísy tedy nejenže umožňuje individualitu etnických identit, které představuje, ale také otevírá cestu k selektivní integraci mezi etnickými skupinami na základě jejich potřeby integrace v přijímajících společnostech. Tato výhoda teorie salátové mísy má důležité využití v komunitách imigrantů, kteří mají různý sklon k integraci na základě svých predispozic ke specifickým kulturním normám a životnímu stylu v hostitelských společnostech.

Salátová mísa je ve finále spíše kombinovaným pokrmem, než aby upírala pozornost k jednotlivým ingrediencím. Obě teorie se zaměřují na konečný produkt – asimilaci –, a ne na procesy, které k ní vedou. Konečné produkty – „tavicí kotlík“ a „salátová mísa“ – jsou také přesně definovány, takže je jen malá šance odchýlit se od „receptu“. Z teorie *melting pot* je zřejmé, že ingredience představující jednotlivé identity v receptu jsou ztraceny.⁴⁵

4.4.1 Multikulturní model v Nizozemí

Klíčová vlastnost multikulturního modelu v Nizozemí spočívala v tom, že Nizozemci měli tendenci institucionalizovat kulturní pluralismus ve víře, že kulturní

⁴⁴ BERRAY, Mohamed. A Critical Literary Review of the Melting Pot and Salad Bowl. *Assimilation and Integration Theories. Journal of Ethnic and Cultural Studies* 2019, Vol. 6, No. 1, s. 142–144.

⁴⁵ BERRAY, Mohamed. A Critical Literary Review of the Melting Pot and Salad Bowl. *Assimilation and Integration Theories. Journal of Ethnic and Cultural Studies* 2019, Vol. 6, No. 1, s. 142–144.

emancipace přistěhovaleckých menšin je klíčem k jejich integraci do nizozemské společnosti. Nizozemská kulturní politika je spojená s nizozemskou historií v období počátku a poloviny 20. století, kdy byla nizozemská společnost institucionálně roztržena na konkrétní národnostní menšiny (protestanté, katolíci, liberálové, socialisté).

Sociolog Koopmans tvrdí, že Nizozemí je i v současné době hlavním představitelem multikulturního modelu. Nizozemí umožňuje imigrantům snadný přístup k sociálním a politickým právům a současně jim umožňuje vyjádření vlastní kulturní identity. Koopmans zmiňuje, že mnoho Nizozemců si může myslet, že tento multikulturní model je minulostí, ale opak je pravdou. Etnicita stále hraje důležitou roli ve veřejných institucích a diskursu a je přímo i nepřímo podporována vládou.

Navzdory tomu, že již od 50. let minulého století se v Nizozemí usazovaly velké skupiny migrantů, se nizozemská vláda zdráhala vyvinout politiku pro integraci přistěhovalců. Přítomnost migrantů (pracovních i koloniálních) byla považována za dočasnou. Politiky byly převážně zaměřené na participaci v ekonomické sféře a zachování identity v sociálně-kulturní sféře. Tato fáze popírání byla založena na normativním přesvědčení, že Nizozemí nebylo a nemělo by být zemí přistěhovalectví.

Koncem 70. a začátkem 80. let nizozemská vláda vyvinula politiku etnických menšin, která měla výrazné „multikulturalistické“ rysy. Migrantí byli nyní v holandské společnosti místo dočasných hostů považováni za „menšiny“. Cílem politiky byl boj proti diskriminaci a podpora sociálně-kulturní emancipace. V této souvislosti v tomto období pokračovala institucionalizace kulturního pluralismu (např. vysílací média pro několik skupin, výuka jazyka a kultury přistěhovalců, náboženská zařízení), ale nyní spíše s cílem integrace do společnosti než usnadnění zpětné migrace.⁴⁶

Když nizozemští tvůrci politik na konci 70. let čelili problému začleňování imigrantů, uchýlili se k tradičnímu rámci pilířování, aby nové otázce integrace přistěhovalců dali smysl. Ale ani pilířování, ani multikulturalismus nebyly ve skutečnosti přijímány jako normativní ideály, pouze v popisnějším smyslu odkazovaly na rostoucí sociální diverzitu.

⁴⁶ DUYVENDAKA Willem Jan, SCHOLTENB Peter. Deconstructing the Dutch multicultural model: A frame perspective on Dutch immigrant integration policymaking. *Comparative European Politics*. 2012 Macmillan Publishers Ltd. 1472-4790. Vol. 10, 3, s. 269–277.

Politika multikulturalismu se v 80. letech dostala pod rostoucí tlak. Následně, na počátku 90. let, byla menšinová politika přeformulována na politiku integrace, která kladla důraz na socioekonomickou participaci přistěhovalců jako občanů. Namísto kategorizace migrantů na základě etnokulturních rysů byli migranti rozdělováni individuálně na základě cizího původu. Podpora „aktivního“ občanství se stala primárním politickým cílem, který stimuluje jednotlivé migranty, aby naplnili svá občanská práva i dostáli svým povinnostem a stali se ekonomicky nezávislými účastníky společnosti.

V nizozemské integrační politice došlo na začátku nového tisíciletí k asimilačnímu obratu. Celostátní debata se uskutečnila v roce 2000 v reakci na tvrzení, že nizozemská politika způsobila „multikulturní tragédii“. Populistický politik Fortuyn mimo jiné vnesl do jednoho ze svých ústředních politických témat tvrzení, že nizozemský integrační přístup selhal, zejména ze socio-kulturního hlediska. To spustilo postupný asimilační obrat, který byl kodifikován v „novém stylu integrační politiky“. Zatímco původní integrační politika zdůrazňovala „aktivní občanství“, nová integrační politika zdůrazňovala „společné občanství“, což znamenalo, že „jednota společnosti musí být nalezena v tom, co mají členové společné, to znamená, že lidé mluví holandsky a že se člověk řídí základními holandskými normami“. Sociálně-kulturní rozdíly byly nyní považovány za překážku integrace přistěhovalců.

Středoprávní koalice vedená premiérem Ruttem, která se dostala k moci v roce 2010, diskursivně prosazovala asimilaci, národní jednotu a „holandství“, ale ve skutečnosti v této oblasti mnoho neudělala, navzdory očekáváním vzhledem k politickému složení této koalice (s podporou protiimigrační Strany svobody). Ve skutečnosti se zdálo, že vláda ustoupila od provádění aktivní integrační politiky a místo toho se mnohem více zaměřila na omezování přistěhovalectví.⁴⁷

4.5 Transnacionalismus

Transnacionální migrace a transnacionalismus jsou pojmy, které se staly zásadní na počátku 90. let při tvorbě nových interpretačních strategií. Novým trendem současných procesů migrace se stal vznik transnacionálních sociálních polí, která propojují původní

⁴⁷ DUYVENDAKA Willem Jan, SCHOLTENB Peter. Deconstructing the Dutch multicultural model: A frame perspective on Dutch immigrant integration policymaking. *Comparative European Politics*. 2012 Macmillan Publishers Ltd. 1472-4790. Vol. 10, 3, s. 269–277.

a nová místa pobytu přistěhovalců. Transmigranti se začleňují do přijímající společnosti a zároveň udržují přeshraniční sociální vazby, jejichž prostřednictvím budují a udržují současně dva domovy. Tento jev je výzvou pro státy z hlediska rozpadu jejich kulturní autority vytvořené kolem národní identity a také z důvodu proměny politické instituce občanství.⁴⁸

Tři hlediska vedla migranty k tomu stát se transmigranty. Za prvé: globální restrukturalizace kapitálu na základě měnících se forem akumulace kapitálu vedla ke zhoršování sociálních a ekonomických podmínek jak v domácí, tak v hostitelské společnosti, bez možnosti bezpečného prostoru k usídlení. Za druhé: rasismus jak v Evropě, tak ve Spojených státech amerických přispíval k ekonomické a politické nejistotě migrantů a jejich potomků. Za třetí: národy prosazují politickou loajalitu jak v domácí, tak v hostitelské společnosti, ve kterých migranti udržují sociální vazby.⁴⁹

Transnacionální pole jsou utvářena skrze sociální světy migrantů, které se rozprostírají napříč vzdálenými lokalitami a překračují hranice národních států. V těchto lokalitách jsou migranti fyzicky, virtuálně či symbolicky přítomni. Tato místa zároveň představují důležitý kontext pro jejich jednání. Transnacionální sociální pole jsou vytvářena na více úrovních, jako jsou globální politické instituce, ekonomické instituce a lokální sociální sítě individuálních aktérů a jejich rodin. Hranice transnacionálních sociálních polí jsou proměnlivé a ohraničené příležitostmi a omezeními konkrétních lokalit.⁵⁰

Individuální sebepojetí přistěhovalců je tedy formováno na více místech v sociálních světech. Migranti si vytváří transnacionální sociální pole, ve kterém dochází ke směně nejrůznějších objektů a komunikaci s příbuznými a přáteli žijícími v jejich původním a novém domově. Tato transnacionální pole umožňují také politickou a kulturní participaci. Pojivem transnacionálních sociálních sítí jsou sdílené zájmy a smysl pro společnou příslušnost k původnímu domovu. Identita přistěhovalců je formována soustavami institucionálních kontextů jednání, sociálních a kulturních podmínek, které

⁴⁸ SZALÓ, Csaba. *Transnacionální migrace: proměny identit, hranic a vědění o nich*. Brno: CDK (Centrum pro studium demokracie a kultury), 2007. Sociologická řada. ISBN 978-80-7325-136-9, s. 7–9.

⁴⁹ SCHILLER, Nina Glick; BASCH, Linda; BLANC, Cristina Szanton. From immigrant to transmigrant: Theorizing transnational migration. *Anthropological quarterly*, 1995, 68(1), s. 48–63.

⁵⁰ SMITH M., GUARNIZO L. Transnationalism from below In: KLVANOVÁ, Radka. Nejasné loajality. Způsoby příslušnosti a nepatření migrantů v transnacionálních sociálních polích. *Sociální studia* 1/2009 - Transnacionalismus. Brno: Fakulta sociálních studií MU, 2009. ISSN 1214-813X.

přesahují státní hranice. Formování identity se odehrává v kontextu konkrétních sociálních interakcí a světu a jádro tohoto kontextu je tvořeno každodenností. Tento sociální jev, kdy stále více lidí žije svůj každodenní život v sociálních světech, které se nacházejí na území více národních států, je nyní globálně rozšířený. Každá kultura je specifická a působí na formování identity určitého jedince. To platí i v případě těch, kteří se nepovažují za příslušníky oné kultury, ale pouze v této kultuře žijí. Tyto zkušenosti budou mít taktéž vliv na jejich sebepojetí.

Už na přelomu 19. a 20. století bylo evidentní, že migranti udržují vazby s původními domovy ve formě posílání dopisů a peněžních převodů. Až zkoumání každodenního života přistěhovalců a jejich sociálních identit odhalilo proces sbližování nového a původního domova. Migranti tak přestali být vykořeněnými subjekty, ale stali se aktivně jednajícími jedinci, kteří opakovaně překračují hranice států, ale i různých kultur a společností. Participace přistěhovalců na specifickém procesu přechodu je předpokladem vzniku smyslu pro sounáležitost. Smysl pro sounáležitost přistěhovalci získávají postupně, od izolace přes získání praktických znalostí lokálních kulturních tradic až po vybudování rodinných a přátelských vztahů s lidmi z nové přijímající společnosti jakožto začlenění do místních sociálních sítí.⁵¹

Přistěhovalci mají dva domovy, jeden v místě původu a druhý vytvořený v přijímající zemi. To může přinášet i nevýhody. Nestabilní a nejisté podmínky života neumožňují vytvářet dlouhodobé strategie a nutí přistěhovalce k tomu, aby byl zakotven na dvou místech. Přistěhovalci se tak musí spolehnout na improvizaci. Další nevýhodou se může stát situace, kdy politické události z původního domova ovlivňují život v novém domově. Státy, odkud přistěhovalci pocházejí, reagovaly na působení transnacionálních sociálních polí zavedením programů k posílení vazeb transmigrantů na jejich původní domov, především ekonomickými programy, kde je snaha zapojit finanční kapitál transmigrantů do investic v domovině, nebo zavedení dvojího občanství a volebního práva pro občany bez trvalého pobytu anebo korespondenční formou voleb. Transmigranti se

⁵¹ SZALÓ, Csaba. *Transnacionální migrace: proměny identit, hranic a vědění o nich*. Brno: CDK (Centrum pro studium demokracie a kultury), 2007. Sociologická řada. ISBN 978-80-7325-136-9, s. 105–112.

dokonce mohou stát zprostředkovateli politického vlivu mezi původním a přijímajícím domovem. Dvojitá loajalita transmigrantů tedy může být výhodou pro oba státy.⁵²

4.6 Koncept domova

Domov lze chápat jako ucelený obraz okruhu blízkých lidí svázaných s hmotným prostředím, ve kterém člověk delší dobu pobýval. Domov je spojen s pocitem sounáležitosti, zázemím a bezpečím. Domov je vyjádřením emocionálního vztahu člověka k jeho nejbližšímu světu, osvojením tohoto světa.⁵³

Domov je koncept či idea místa, kde člověk žil nebo žije. Často nepřímou zahrnuje „pocit domova“ – kam člověk patří nebo chce patřit. Usazením si lidé vytvořili vazby na určitou geografickou oblast země, ve které se cítili „zakořenění“. S tím souvisel i pocit „útočiště“. Domov je místem, kde člověk vyrostl, utvářela se zde jeho identita a kulturní vazby. Důležitou roli v pocíťování domova hraje i faktor času. Pokud se někdo narodil na určitém místě, ale záhy se přestěhoval jinam, bude pocíťovat jinou míru připoutanosti k prvnímu a druhému místu. Čím silnější je pouto k domovu, tím silnější to má vliv na rozhodování, zda migrovat či nikoliv.⁵⁴

Zvyšující se rychlost, intenzita, frekvence a objem lidské mobility s sebou přináší nové poznatky. Lidé v rámci transnacionálního paradigmatu udržují sociální, ekonomické a politické přeshraniční vazby. Jak země původu, tak i země cílová ovlivňují rutinní praktiky a každodenní život migrantů, což vede k jejich odmítání definovat pouze jeden domov na jednom konkrétním místě. Představa domova může být také spojena s konkrétními lidmi, se kterými je domov sdílen, nebo určitými hmotnými předměty. Nemusí se jednat o jedno konkrétní místo, jelikož domov je utvářen na základě pravidelných sociálních interakcí. Domov je lokalizován, ale není omezen na konkrétní místo. Při lokalizaci domovů se mohou vztahy, které domov tvoří, měnit a může docházet k nesouladu mezi žitými a ideálními aspekty domova. Vzpomínky na domov mohou vést

⁵² SZALÓ, Csaba. *Transnacionální migrace: proměny identit, hranic a vědění o nich*. Brno: CDK (Centrum pro studium demokracie a kultury), 2007. Sociologická řada. ISBN 978-80-7325-136-9, s. 135–139.

⁵³ *Domov* [online] – Sociologická encyklopedie. [cit.05.03.2022]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Domov>

⁵⁴ DEMUTH, Andreas. Some conceptual thoughts on migration research. *Theoretical and methodological issues in migration research: Interdisciplinary, intergenerational and international perspectives*, 2000, 21–57.

k romantickému a nostalgickému vztahu, který je často v rozporu s každodenními zkušenostmi.⁵⁵

⁵⁵ RALPH, David; STAEHELI, Lynn A. Home and migration: Mobilities, belongings and identities. *Geography Compass*, 2011, 5.7: 517-530.

5 Praktická část

5.1 Historie Čechů v Nizozemí

Historie Čechů v Nizozemí⁵⁶ je dobře zdokumentovaná až od zahájení spolkové činnosti. Do té doby je historie krajanů v Nizozemí obtížně dohledatelná.

Po bitvě na Bílé hoře zamířili do Nizozemí čeští exulanti, kteří zde však žádnou početnou českou komunitu nezaložili.

Na začátku 20. století Češi do Nizozemí odcházeli zejména za prací. Nejčastěji se jednalo o horníky, kteří se soustřeďovali kolem velkých uhelných dolů. Čeští krajané se však nacházeli i ve velkých městech jako Amsterdam či Haag. V Amsterdamu existoval od roku 1896 český spolek J. A. Komenského, který pořádal programové večery a taktéž vlastnil knihovnu o 243 svazcích.

Před první světovou válkou v Nizozemí žilo méně než 800 Čechů. V roce 1916 čeští horníci žijící u německých hranic v Schaesbergu založili spolek Říp. Spolek vlastnil i knihovnu, kde byla polovina knih nábožensky zaměřených.

Několik českých kolonií se taktéž nacházelo v Limbursku v Geleen a Lutterade, kde se Češi soustředili kolem největšího uhelného dolu v Evropě. Roku 1928 zde Češi založili spolek Libuše, který měl 20 členů a knihovnu s 450 svazky. Spolek pořádal koncerty a divadelní představení a také zájezdy. V další hornické kolonii Heerlenheide působil Spolek svatého Prokopa, který pořádal přednášky, divadelní představení, koncerty zájezdy a odebíral české Národní listy, Duch činu, Krajana a Neděli. Spolek měl taktéž knihovny, v nichž se nacházelo 170 svazků. Spolek Horymír, který zde také působil, zanikl kvůli tomu, že jeho členové byli propuštěni z práce kvůli komunistickým názorům. Další uhelné doly se nacházely také v Heerlenu, kde činnost krajanů zanikla v době hospodářské krize, kdy byli Češi propuštěni z práce a vrátili se zpět do Československa.⁵⁷

⁵⁶ Dle pravopisu je možné používat všechny tři názvy: Nizozemsko, Nizozemí i Holandsko. Oficiální zeměpisný název státu je Nizozemsko. Nizozemí je dějinný název pro oblast shodnou s územím dnešního Beneluxu a částí severní Francie. Holandsko je shrnující název pro dvě nizozemské provincie: Severní a Jižní Holandsko. I přes významovou rozdílnost všech tří názvů veřejnost hojně používá všechny názvy jako synonyma. Mezi názvy nečiní rozdíl ani respondenti diplomové práce. Mezi respondenty je nejfrekventovaněji používaným názvem Holandsko. V diplomové práci nejsou názvy Nizozemsko, Nizozemí, Holandsko významově rozlišovány.

⁵⁷ VACULÍK, Jaroslav. *České menšiny v Evropě a ve světě*. Praha: Libri, 2009. ISBN 978-80-7277-397-8, s. 103–105.

Koncem 30. let žilo v Nizozemí okolo 2400 krajanů. Polovina krajanů pracovala v průmyslu a druhá v hornictví. Větší skupina Čechů vznikla také v Bestu, kde se nacházela továrna Baťa.

V předvečer druhé světové války přišel do Nizozemí první proud politických emigrantů. Opustit domov museli zejména obyvatelé židovského původu.

Následně proběhla vlna repatriace a reemigrace. Dohoda o repatriaci z roku 1944 byla podepsána s Nizozemím ještě za působení londýnské československé vlády. Kromě repatriace proběhla i reemigrace horníků z Limburské pánve. Zdejší krajanské spolky s reemigrací velmi pomáhaly. V prvním pololetí roku 1946 bylo repatriováno 389 osob.⁵⁸

Další migrační proud byl zaznamenán po únoru 1948. V Nizozemí pracoval Československý komitét pro pomoc politickým uprchlíkům, který vznikl na popud Československo-nizozemského spolku v roce 1948. Nově vznikl po roce spolek Náš president Osvoboditel T. G. Masaryk, který navázal na činnost spolku v Haagu. Uprchlí studenti založili Zemský svaz československých studentů v Nizozemí, který však působil jen krátce.

V roce 1951 vzniklo Sdružení československých rodáků T. G. Masaryk, které organizovalo klubovní schůzky v Amsterdamu. Čeští emigranti se po příchodu do Nizozemí setkali se starousedlíky, kteří je přivítali vlažně, a jen málokdo z nich jim byl ochotný pomoci.⁵⁹

V Nizozemí bylo v roce 1968 po invazi vojsk Varšavské smlouvy do Československa přijato více než tisíc československých uprchlíků.⁶⁰ Většina uprchlíků byli studenti a lidé s vysokým vzděláním a kvalifikací, vědci, hudebníci a umělci. V Nizozemí byli dobře přijati a dostali dobré možnosti vystudovat nebo se profesně uplatnit. Řada starousedlíků neměla v „posrpnové“ emigranty velkou důvěru. Mnozí starousedlíci nemohli těm novým odpustit, že jejich začátky v zemi byly materiálně lehčí než jejich. Někteří „noví“ záviděli starousedlíkům jejich dobré profesní pozice a materiální úroveň navzdory tomu, že oni se dlouhé roky museli velmi snažit, aby toho dosáhli. Emigranti

⁵⁸ VACULÍK, Jaroslav. *České menšiny v Evropě a ve světě*. Praha: Libri, 2009. ISBN 978-80-7277-397-8, s. 103–105.

⁵⁹ VACULÍK, Jaroslav. *České menšiny v Evropě a ve světě*. Praha: Libri, 2009. ISBN 978-80-7277-397-8, s. 103–105.

⁶⁰ *Demografische kenmerken van Tsjechen en Slowaken in Nederland*. Centraal Bureau voor de Statistiek [online]. Copyright © CBS 2022 [cit. 27.01.2022]. Dostupné z: <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2009/45/demografische-kenmerken-van-tsjechen-en-slowaken-in-nederland>

z roku 1968 nechtěli mít s politikou nic společného a nikterak se politicky angažovat, chtěli se pouze v nové zemi asimilovat, což nemohli starousedlíci pochopit.⁶¹

V 70. letech komunistická československá vláda dala emigrantům možnost, aby za peníze takzvaně „upravili“ svůj vztah k ČSR. Většina emigrantů této možnosti nevyužila.

Roku 1985 vznikla Nadace československé symposium, která každý rok pořádala populárně-vědecká symposia. V roce 1989 vznikl Spolek demokratických Čechů a Slováků v Nizozemí, který stmelil exulanty z roku 1948 i 1968, ze sokolské jednoty a exilového skauta. Vydávali čtvrtletně Nizozemské listy. V roce 2004 přešel do Sdružení přátel Nizozemsko – Česko & Slovensko.⁶²

Teprve po sametové revoluci v roce 1989 je umožněno Čechoslovákům znovu migrovat do zahraničí. V 90. letech 20. století přibývalo Čechů v Nizozemí především díky migraci za účelem zakládání rodin.⁶³

Od vstupu České republiky do EU v roce 2004 prudce vzrostl počet Čechů a Slováků v Nizozemí. Nárůst v posledních letech je způsobený především díky migrujícím pracovníkům.⁶⁴

5.2 Počty Čechů v Nizozemí

Češi do Nizozemí odcházejí zejména za prací a kvůli lepší životní úrovni. Životní úroveň se nejčastěji udává jako HDP na obyvatele (i když zahrnuje i další prvky). V tomto ohledu má podle údajů Světové banky Nizozemí HDP v roce 2020 ve výši 59 268 USD na obyvatele, zatímco ČR 41 604 USD na obyvatele.⁶⁵

Ačkoliv je Nizozemí malá země, která se rozkládá na ploše 41 864 km², v roce 2001 mělo 15 985 538 obyvatel. Z celkového počtu obyvatel měla většina, konkrétně

⁶¹ KABELA, Miroslav. *Český exil 1948 a 1968 v Nizozemsku*. [online] Konference Krajané a exil: 1948 a 1968, Praha, Karolinum, 16.-17. září 2008. [cit. 12.03.2022] Dostupné z: <http://www.zahranicnicesi.com/konference2008.html>

⁶² VACULÍK, Jaroslav. *České menšiny v Evropě a ve světě*. Praha: Libri, 2009. ISBN 978-80-7277-397-8, s. 103–105.

⁶³ *Demografische kenmerken van Tsjechen en Slowaken in Nederland*. Centraal Bureau voor de Statistiek [online]. Copyright © CBS 2022 [cit. 27.01.2022]. Dostupné z: <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2009/45/demografische-kenmerken-van-tsjechen-en-slowaken-in-nederland>

⁶⁴ *Demografische kenmerken van Tsjechen en Slowaken in Nederland*. Centraal Bureau voor de Statistiek [online]. Copyright © CBS 2022 [cit. 27.02.2022]. Dostupné z: <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2009/45/demografische-kenmerken-van-tsjechen-en-slowaken-in-nederland>

⁶⁵ *World Bank Open Data* [online] | World Bank Open Data / Copyright © [cit. 18.03.2022]. Dostupné z: <https://data.worldbank.org/>

15 317 948 obyvatel, nizozemské státní občanství. Ne všichni, kteří při sčítání označili jako státní občanství Nizozemí, se však v Holandsku doopravdy narodili, ale bylo jim uděleno. Nizozemí totiž uskutečňuje aktivní naturalizační politiku. Výsledkem této politiky je, že zatímco počet obyvatel Nizozemí narozených v zahraničí stoupá, počet cizinců naopak klesá. Počet cizinců z celkového počtu obyvatel byl v roce 2001 4,2 %, kdy 210 000 lidí bylo ze zemí EU, 126 000 lidí z ostatních evropských zemí a zbytek z mimoevropských zemí, zejména z Afriky a Asie.⁶⁶

Nizozemí láká také svojí vstřícnou povahou, co se týče imigrace. V multikulturním Nizozemí se střetávají lidé různých národností z celého světa, kteří vyznávají různá náboženství. Cizinci se zde necítí být vyčleněni, ale začleněni.

Dle Ministerstva zahraničních věcí ČR je předpokládaný počet krajanů v Nizozemí cca 3 000 osob. Oficiální nizozemské statistiky však neobsahují údaje o původu/národnosti imigrantů.⁶⁷

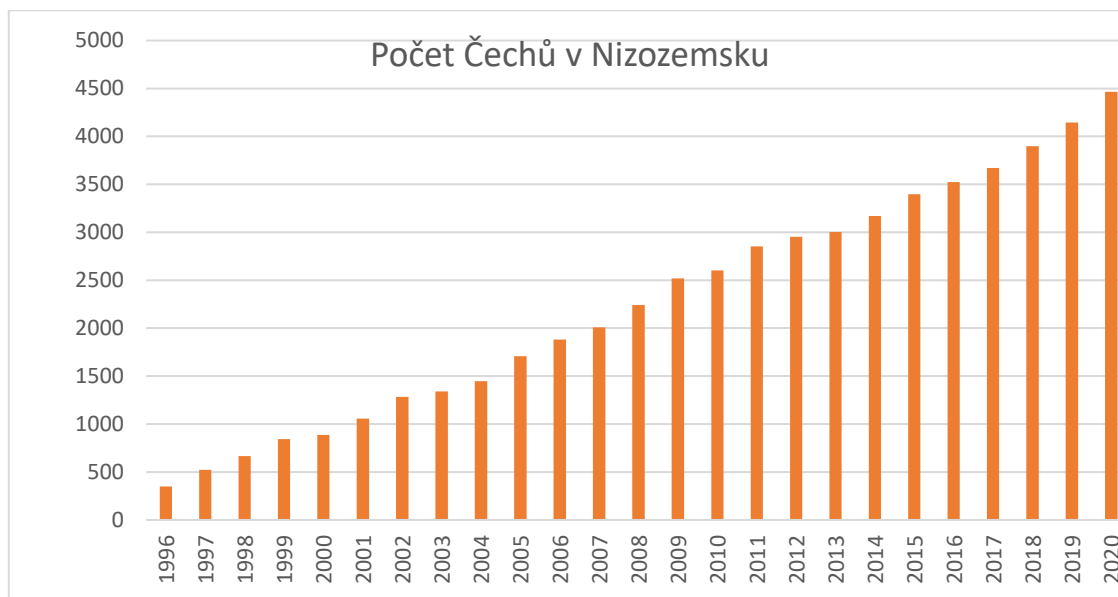
Dle nizozemských statistik je počet Čechů v Nizozemí 4 464 (2020).⁶⁸ Dle grafu je v posledních letech zřejmý každoroční nárůst počtu Čechů v Nizozemí. Skutečný počet Čechů v Nizozemí je zřejmě mnohem vyšší. Nasvědčuje tomu mimo jiné skutečnost, že na facebookových skupinách, kde se Češi v Nizozemí sdružují, je počet mnohonásobně vyšší. Ve facebookové skupině *Češi a Slováci v Holandsku* je 15 336 členů. Ve skupině *Češi v Holandsku* je sdruženo 8 058 krajanů.

⁶⁶ HIRT, Tomáš a Marek JAKOUBEK, ed. *Soudobé spory o multikulturalismus a politiku identit: (antropologická perspektiva)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-22-9, s. 269-272.

⁶⁷ *Nizozemsko*. [online] Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. [cit. 05.01.2022]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/krajane/krajane_ve_sвете/adresare/adresare-nizozemsko_adresar_krajanskych_spolku.html

⁶⁸ *CBS Statline*. [online]. CBS Statline [cit. 10.2.2022]. Dostupné z: <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/en/dataset/03743eng/table?ts=1604511584836>

Graf 1 – Počty Čechů v Nizozemsku^{69 70}

Počet Čechů a Slováků podle roku příchodu do Nizozemí

Velký příliv českých migrantů zaznamenalo Nizozemí po invazi vojsk Varšavské smlouvy do Československa v roce 1968. Jednalo se o politické uprchlíky, kteří emigrovali z důvodu politické situace v tehdejším Československu.

Další příliv českých migrantů do Nizozemí byl zaznamenán po roce 1989, kdy po pádu komunistického režimu v Československu bylo občanům umožněno znovu vycestovat.

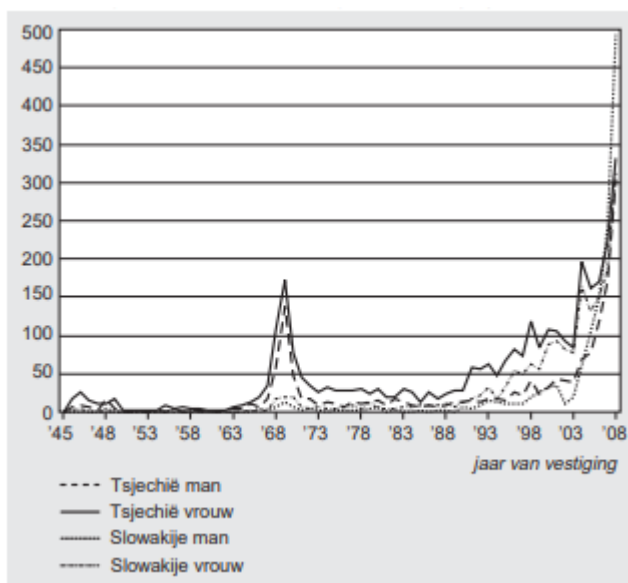
Strmý nárůst počtu Čechů v Nizozemí je zaznamenáván zejména po vstupu ČR do Evropské unie v roce 2004.⁷¹

⁶⁹ Vlastní zpracování.

⁷⁰ CBS Statline. [online]. CBS Statline [cit. 10.2.2022]. Dostupné z: <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/en/dataset/03743eng/table?ts=1604511584836>

⁷¹ Demografische kenmerken van Tsjechen en Slowaken in Nederland. Centraal Bureau voor de Statistiek [online]. Copyright © CBS 2022 [cit. 05.01.2022]. Dostupné z: <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2009/45/demografische-kenmerken-van-tsjechen-en-slowaken-in-nederland>

Obrázek 1 – Počet Čechů a Slováků podle roku příchodu do Nizozemí

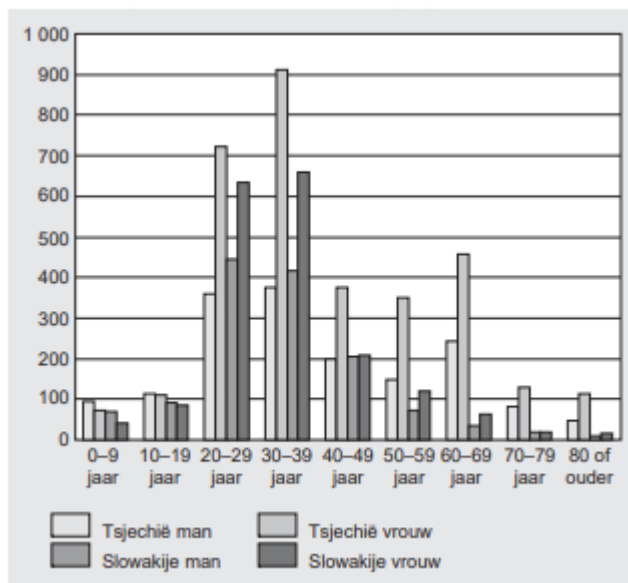
Zdroj: Demografische kenmerken van Tsjechen en Slowaken in Nederland. Centraal Bureau voor de Statistiek [online]. Copyright © CBS 2022 [cit. 05.01.2022]. Dostupné z: <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2009/45/demografische-kenmerken-van-tsjechen-en-slowaken-in-nederland>

Podíl Čechů v Nizozemí podle věku

Největší podíl Čechů v Nizozemí je v mladém věku. Jedná se zejména o osoby migrující za prací. Vyšší počet Čechů je také ve věkové skupině 60–69 let. Jedná se o české uprchlíky z let 1968–1969.⁷²

⁷² Demografische kenmerken van Tsjechen en Slowaken in Nederland. Centraal Bureau voor de Statistiek [online]. Copyright © CBS 2022 [cit. 05.01.2022]. Dostupné z: <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2009/45/demografische-kenmerken-van-tsjechen-en-slowaken-in-nederland>

Obrázek 2 – Podíl Čechů v Nizozemí podle věku

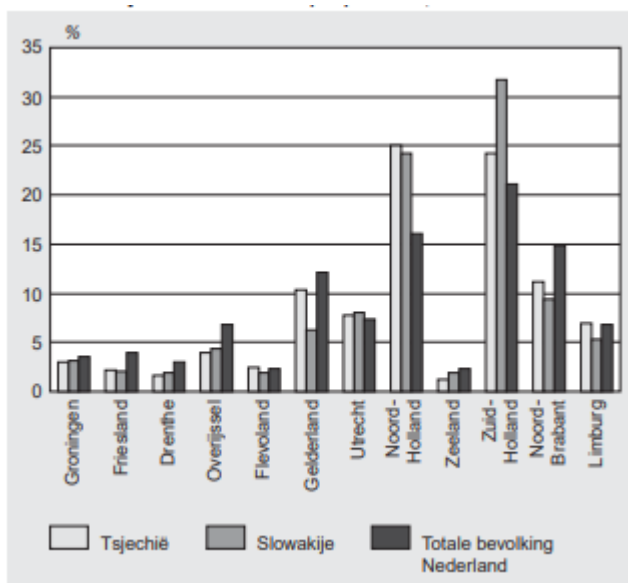
Zdroj: Demografische kenmerken van Tsjechen en Slowaken in Nederland. Centraal Bureau voor de Statistiek [online]. Copyright © CBS 2022 [cit. 05.01.2022]. Dostupné z: <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2009/45/demografische-kenmerken-van-tsjechen-en-slowaken-in-nederland>

Podíl Čechů a Slováků podle provincií

Češi a Slováci první generace jsou silně zastoupeni v provincii Severní Holandsko. V Jižním Holandsku se to týká zejména Slováků. Nejčastěji se usazují ve velkých městech jako Amsterdam a Haag. Většinou se slovenští muži usazují v Haagu. Tento fakt pravděpodobně souvisí s motivem nově příchozích, jímž je práce. Češi vykazují silnější rozložení v rámci provincií. Je to především z toho důvodu, že české ženy (které jsou v tomto směru většinou obyvatel) žijí v Nizozemí již dlouhou dobu a zakládání rodin je jejich hlavním motivem migrace. Pro Češky a Slovenky s partnerem narozeným v Nizozemí bylo založení rodiny ve velké většině případů hlavním motivem migrace. Více než polovina těchto žen se provdala do roka po usazení v Nizozemí.⁷³

⁷³ Demografische kenmerken van Tsjechen en Slowaken in Nederland. Centraal Bureau voor de Statistiek [online]. Copyright © CBS 2022 [cit. 05.01.2022]. Dostupné z: <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2009/45/demografische-kenmerken-van-tsjechen-en-slowaken-in-nederland>

Obrázek 3 – Podíl Čechů a Slováků podle provincií

Zdroj: Demografische kenmerken van Tsjechen en Slowaken in Nederland. *Centraal Bureau voor de Statistiek* [online]. Copyright © CBS 2022 [cit. 05.01.2022]. Dostupné z: <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2009/45/demografische-kenmerken-van-tsjechen-en-slowaken-in-nederland>

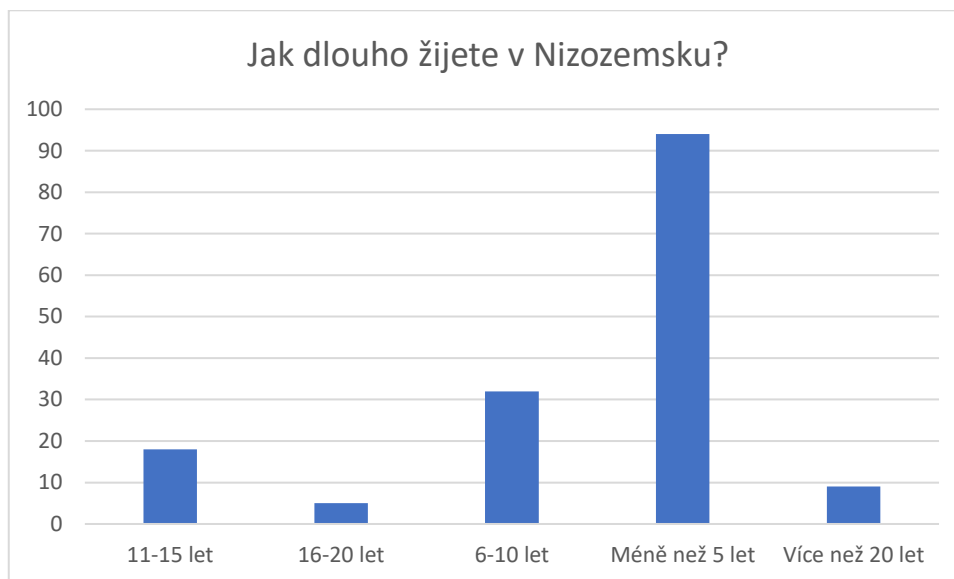
Počet Čechů a Slováků druhé generace nelze přesně určit, protože rodiště rodičů patřících k této druhé generaci jsou neznámá. Téměř 80 % lidí spadajících do druhé generace je starších 30 let. S velkou pravděpodobností se jedná o děti Čechů, kteří se zde usadili po druhé světové válce nebo emigrovali po roce 1968.⁷⁴

5.3 Migrační proces a integrace Čechů v Nizozemí

Dle provedeného dotazníkového šetření, kterého se zúčastnilo 158 osob, Češi do Nizozemí odcházejí zejména za prací a kvůli vyšší životní úrovni. Téměř 60 % respondentů žije v Nizozemí méně než 5 let.

⁷⁴ *Demografische kenmerken van Tsjechen en Slowaken in Nederland. Centraal Bureau voor de Statistiek* [online]. Copyright © CBS 2022 [cit. 27.01.2022]. Dostupné z: <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2009/45/demografische-kenmerken-van-tsjechen-en-slowaken-in-nederland>

Graf 2 – Délka pobytu⁷⁵

Více než 30 % dotázaných odpovědělo, že se do Nizozemí odstěhovalo za partnerem/partnerkou. Důvod výběru Nizozemí kvůli partnerovi/partnerce uvedlo více žen, konkrétně 39 žen, a pouze 4 muži, což byl největší rozdíl v odpovědích mužů a žen v celém dotazníkovém šetření. Je tedy velmi pravděpodobné, že i v dnešní době ženy odcházejí do Nizozemí za účelem založení či sloučení rodiny, jako tomu bylo převážně v 90. letech.

Tabulka 2 – Migrace za partnerem/partnerkou⁷⁶

Pohlaví	Migrace kvůli partnerovi/partnerce
Muž	4
Žena	39
Celkový součet	43

Více respondentů uvedlo, že se do Nizozemí dostalo skrz studijní pobyt či stáž, a jako důvody, proč právě Nizozemí, uváděli jiný vzdělávací systém a tzv. „study opportunities“. Mezi další důvody, proč si respondenti vybrali právě tuto zemi, uváděli taktéž kulturu, rovné právní prostředí, funkční sociální systém a ekonomiku.

Respondenti uváděli, že se do Nizozemí dostali i náhodou: „*Náhodně. Chtěl jsem vytáhnout rodinu na pár let někam do světa,*“ uvedl respondent. Jiná respondentka uvedla:

⁷⁵ Vlastní zpracování.

⁷⁶ Vlastní zpracování.

„Nejprve náhodou na rok. Zamilovala jsem se. Vrátila jsem se do ČR, dodělala školu a šla zpátky do NL za partnerem.“

Mezi další důvody, proč právě Nizozemí, uváděli narátoři polohu Nizozemí vzhledem k České republice. Díky blízkosti jsou možné časté návštěvy rodiny a přátel migrujících, ať už autem, vlakem, autobusem či letadlem. Snadná dostupnost do České republiky, která byla migranty zohledňována při výběru cílové země, poukazuje i na plánované udržování sociálních vazeb v původní zemi.

5.3.1 Integrace v Nizozemí

Dle webových stránek nizozemské vlády se občané, kteří se stěhují do Nizozemí na delší dobu či natrvalo, musí zapojit do nizozemské společnosti v rámci povinné občanské integrace. Dle nizozemské vlády je důležité, aby se nově příchozí integrovali do společnosti, a za nejdůležitější bod považují naučení se nizozemského jazyka.

Povinná občanská integrace není povinná pro občany z Evropské unie, Lichtenštejnska, Norska, Islandu, Švýcarska a Turecka. Nevztahuje se ani na: děti do 18 let; lidi, kteří v Nizozemí žili alespoň 8 let a byli v té době ve věku povinné školní docházky; lidi, kteří mají tituly, diplomy, certifikáty nebo jiné doklady o tom, že absolvovali určité typy vzdělávání v nizozemské instituci vyučované v nizozemštině; lidi, kteří dosáhli důchodového věku; lidi přijíždějící do Nizozemí za dočasným účelem, jako je práce, studium nebo výměnný program.

Pro nizozemskou vládu je prioritou, aby se občané co nejdříve integrovali do společnosti, zejména aby si našli práci a naučili se nizozemský jazyk. Nizozemská vláda navrhuje tři cesty, díky kterým nově příchozí najdou zároveň práci a naučí se jazyk, a to nejlépe co nejrychleji:

1. Cesta ke studiu jazyků a vykonávání placené nebo neplacené práce. To lidem umožní naučit se holandský jazyk maximálně do 3 let a zároveň vykonávat placenou nebo dobrovolnou práci.
2. Cesta pro mladé lidi, aby mohli co nejrychleji získat kvalifikaci.
3. Speciální cesta zaměřená na sociální soběstačnost.

Aby tyto změny byly možné, připravuje vláda návrh zákona o novém systému občanské integrace.⁷⁷

5.3.2 Integrace Čechů v Nizozemí

Přijetí do nizozemské společnosti proběhlo dle respondentů bez větších komplikací navzdory tomu, že začátky v nové zemi považuje většina dotazovaných za náročné. Mezi nejčastější důvody, proč krajané považují začátky v Nizozemí za náročné, je neznalost jazyka, stesk po rodině a přátelích, náročná práce, problém s ubytováním či kulturní šok.

Více než 60 % respondentů uvedlo, že je Holanďané přijali hned a bez problémů. Respondenti naproti tomu taktéž odpovídali, že mezi Holanďany nemají přátele a neschází se s nimi. Jako hlavní důvod respondenti uváděli, že se pohybují v mezinárodním prostředí, zejména ve velkých městech, a jako přátele mají lidi pocházející z celého světa. V odpovědích se taktéž promítala bariéra jazyka. Dle respondentů jsou Holanďani velice vstřícní a snaží se na nově příchozí mluvit anglicky. Po čase však v konverzaci s ostatními Holanďany pokračují pouze v holandštině a nově příchozím nezbývá nic jiného, než se naučit jazyk, nebo být vyčleněn z kolektivu.

Polovina dotazovaných se domluví holandsky. Problém neznalosti jazyka při integraci zmiňovala většina respondentů. Znalost anglického jazyka nebyla vždy dostačující. Respondenti uváděli, že uplatnit se v oboru pouze s angličtinou byl leckdy problém.

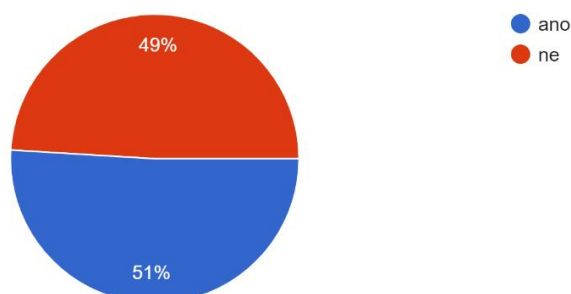
Anglický jazyk dle dotazovaných postačuje ve velkých městech, jako je Amsterdam či Haag, kde žije mnoho cizinců a v multikulturním prostředí jsou obyvatelé zvyklí používat právě anglický jazyk.

Respondenti zmiňovali, že využili možnosti jazykových kurzů holandštiny. Dle respondentky mají na jazykový kurz nárok všichni expati. Jazykový kurz stojí 30 euro, koná se dvakrát týdně a je intenzivní, jelikož studenti dostávají i domácí úkoly. Češi také využívají například bezplatných jazykových kurzů, které zřizuje město. Tyto jazykové kurzy jsou vedeny dobrovolníky. Konají se většinou v knihovnách, kde se sejde náhodná skupina lidí za účelem procvičení konverzace v holandštině.

⁷⁷ *Civic integration in the Netherlands* [online] Integration in the Netherlands | Government.nl. Information from the Government of The Netherlands | Government.nl [cit. 10.03.2022]. Dostupné z: <https://www.government.nl/topics/integration-in-the-netherlands/civic-integration-in-the-netherlands>

Graf 3 – Znalost jazyka⁷⁸

Mluvíte holandsky?
157 odpovědí

„Ta angličtina ze začátku stačila. Já jsem se tady pak začala zabývat i tou historií a zajímalo mě, jak vůbec Holandsko funguje, a tak jsem si udělala státní zkoušku z holandštiny. Normálně jsem se přihlásila v naší městské části a oni tehdy, nevím, jak je to teď, tehdy prostě pro lidi, co se tam takhle přihlásili, měli zdarma roční kurz, kde byla vlastně i ta zkouška zdarma, a byli tam lidi z celého světa. A velmi dobře nás na tu zkoušku připravili. Takže potom, co jsem udělala tuhle zkoušku, jsem se odvážila tady víc jako proniknout, začít tady pracovat pro Holanďany a tak,“ uvedla respondentka Hana.

Respondent zmiňuje: *„Začátky byly těžké, firmy se tváří jako international, ale pak vás nevezmou, protože tým se nechce bavit v angličtině. Prvních pár měsíců depresivních, když vás firmy odmítají či vám ani neodepíší.“*

Respondentka Nikola, která v roce 2013 do Nizozemí odešla pracovat jako au-pair, uvedla: *„Anglicky jsem se domluvila úplně v pohodě. Tím, jak jsem byla tou au-pair, tak jsem dostala takovou iluzi, že s tou angličtinou si vystačím všude, ale víceméně pokud se člověk pak tady chce zapojit do každodenního života a chce vědět, o co jde, tak ta holandština je potřeba.“*

Dotazovaní zmiňovali také pracovní agentury a jejich vliv na začátek v nové zemi. Pro leckteré byla práce pod agenturou v začátcích snazší, jelikož agentura zajistila práci, ubytování, transport do i z práce, číslo BSN, zdravotní pojištění a ostatní dokumentaci.

„Ze začátku práce pod agenturou ve sklenících. Ubytování a dojezd do práce jsem měl zajištěn přes agenturu. Hodně práce, málo peněz, ale pro začátek perfektní. Pod

⁷⁸ Google Forms na základě dat získaných z dotazníkového šetření.

agenturami pracuje mnoho cizinců. Proto jsem se dříve než holandsky naučil ruský a polský jazyk. Rád na to vzpomínám, byla to sranda,“ uvedl respondent.

Jiný respondent popsal začátek v nové zemi s pomocí pracovní agentury: *„Úplně v pohodě. Jel jsem sem již s pracovní smlouvou a zajištěným ubytováním, takže to už snad ani nemohlo být jednodušší.“*

Ne všichni narátoři však mají dobrou zkušenost s pracovními agenturami. Narátoři si nejčastěji stěžovali na chování agentur. Dle dotazovaných často agentury nesplnily to, co slíbily, ať už se to týkalo výše mzdy, pracovních podmínek, rozsahu práce či kvality zajištěného ubytování.

„Co se týče práce, tak do mojí první práce jsem nastoupila tady přes agenturu a nikdy víc! Pracovala jsem možná tak jen 2–3 dny v týdnu, jinak práci pro mě neměli, a tudíž i ty peníze stály za prd. Byla jsem v té práci jen dva týdny, po dvou týdnech jsem odešla a hned za dva dny jsem měla novou práci, a to v Michael Kors, kde pracuji do teď,“ uvedla dotazovaná.

S náročnými začátky v nové zemi se každý migrující vyrovnával po svém. Narátoři zmiňovali, že díky přátelům, jiným krajanům či expatům pro ně integrace byla snazší. Možnost sdílet stejnou situaci pomohlo integraci usnadnit. Začátek v nové zemi považují respondenti za nejstresovější situaci v rámci celého migračního procesu.

„Docela těžké, ale díky dalším cizincům, ale i Čechům, se dalo zvyknout na to, že Holanďani nejsou zrovna otevření sžívat se s ostatními národy nebo pomoci se zorientovat druhým,“ uvedl respondent.

„Začátky byly takové všelijaké. Na začátku jsem si nemohla zvyknout na holandskou náuru. Bylo těžké se prosadit bez holandštiny. Jako student jsem však měla výhodu mezinárodních kamarádů, kteří moji integraci udělali lehčí.“

„Šel jsem sem za prací, takže jednodušší než pro mnoho lidí. Ale aklimatizace, a hlavně hledání ubytování kolem Amsterdamu, bylo dost složité a drahé. První rok jsem tu byl sám bez partnerky, která zůstala v ČR, takže jsem žil prací, kolegy a pak létáním zpátky do ČR. Ale když jsme se oba přestěhovali, začali jsme si užívat života v NL ve skupině Čechů a expatů.“

Osmadvacetiletý respondent Filip odešel do Nizozemí kvůli rozchodu s přítelkyní a kvůli změně a novým příležitostem. V Holandsku byl poprvé po maturitě na prázdninách a zamiloval si to tady. Nyní zde žije čtyři roky. Začátky v nové zemi byly těžké. Filip

nejdříve bydlel u známého, kterému vypomáhal. Jeho známý podnikal v Brandýse nad Labem a z Nizozemí do Čech vozil starožitný nábytek. Poté Filip získal práci přes agenturu v Tesle, kde si myslel, že udělá kariéru, ale bohužel to nevyšlo, byl tam dva roky. Kolega z Tesly mu dohodil nové ubytování na tzv. share house.

„Tam bydlelo hodně mladých lidí a většina z nich byli v jednom kuse opilí nebo zfetovaní.“ Poté pracoval v Samsungu. *„Bral jsem 1 400 eur, což je tady v Holandsku nic. Chovali se tam hrozně. Když jsem potřeboval do ČR kvůli pohřbu otce, nechtěli mě pustit a měli mě za vyvrhela.“* Respondent Filip holandsky nemluví. *„Rozumím holandsky dost, hlavně když vidím dialog mezi lidma, plus řeč těla a nonverbální gesta. Stydím se, že holandsky neumím pořádně, jsem tu už dost dlouho na to, abych uměl jazyk. Holandsko mi dalo hodně v tom, že jsem se naučil být více společenský a komunikativní. Česky mluvím dost, ať už v práci mám kolegu, nebo doma spolubydla je Čech. Pravidelně volám domů mámě a přátelům. Ale třeba se mi stane, že chci říct něco česky a neumím si vzpomenout a vím jen anglický výraz.“*

Narátkorka Božena se do Nizozemí odstěhovala za svým manželem. V Nizozemí žije již 50 let. Jelikož v době, kdy do Holandska přišla, žádné jazykové kurzy a školy nebyly, musela se holandsky učit sama. Holandsky se zpočátku učila pomocí manželových komiksů. Jelikož paní Božena uměla psát všemi deseti, našla si místo ve Spolku 1940–1945. Bývalí vězňové z koncentračních táborů mohli žádat o podporu, takže psali dopisy a z manuskriptů se dopisy přepisovaly na stroji. V té době paní Božena vůbec nevěděla, co píše, ale naučila se tak psát holandsky. Respondentka Božena popsala svoji zkušenost, že ne všichni přistěhovalci mají snahu se integrovat do společnosti. Dle jejího názoru se hlavně starší generace Turků a Marokánců nesnaží učit holandsky a začlenit se do společnosti.

„Mě by mohli nazvat, že jsem rasistka, klidně. Já dělám na tom letišti a byla jsem na bezpečnostní kontrole a mluvila jsem tam na cestující, která měla holandský pas, a něco jí říkám a ta žába říká: ‚Ale máma vám nerozumí,‘ a já říkám: ‚Ale to je její problém, má holandský pas.‘ To mě tak vytočí. Proč se nikdo nesnaží aspoň trošku, za ta léta, co tu jsou. Já jsem se to taky musela naučit. To mně vadí. Holandsko je hodně tolerantní země. Až někdy moc. I když já jsem cizinka, tak si říkám, to jste hoši neudělali dobře. Já jsem tady v Holandsku bydlela 30 let na stejném místě. Měla jsem Marokánce za sousedy. Sousedka, když zazvonila, tak jsem hned věděla, že zase její syn je zavřenej. Za 30 let se sousedka

nebyla schopná naučit nějaký normální komunikace. To já jako nechápala. Stát se snaží, aby cizinci zapadli do společnosti. Musí pak dělat nějaký testy, ale ty otázky, to vůbec nesouvisí s tím holandským životem,“ uvedla Božena.

Respondentka Nikola do Nizozemí odešla poprvé v roce 2013 jako au-pair. *„Ten začátek jsem měla pozitivní, asi pozitivnější, než jsem čekala, protože to byla moje první cesta do zahraničí jako sama, takže jsem se trochu bála, ale tím, že jsem tu měla tu rodinu a vlastně od prvního dne tam na mě na tom nádraží někdo čekal, tak to bylo jednodušší. Měla jsem super rodinu, která byla napůl holandská a napůl anglická. A mně fakt ukázali to Holandsko z té pozitivní stránky. Bydlela jsem v Haagu a ten jsem si úplně zamilovala. Mně se strašně líbilo to město, je to pobřežní město, měla jsem to 10 minut na pláž a 10 minut do města. Jsou tam krásné historické budovy, cítila jsem se tam šťastná a plus i ta holandská mentalita mě přišla taková jako... přišli mi přátelští, ti Holand'ani.“*

Hranici pro přijetí do společnosti vnímá každý respondent odlišně. Většina respondentů se však shodne, že pro úplnou integraci do majoritní společnosti je klíčové osvojení holandského jazyka, protože pak teprve člověk může proniknout do kultury nizozemské společnosti.

„V mém případě, kdy žiji v Nizozemí skoro dva roky, si nepřipadám Nizozemci ‚přijatá‘, ale spíš do jisté míry respektovaná. V okruhu mých přátel se ale nenachází žádný rodilý Nizozemec. Mezi přáteli, se kterými jsem se potkala zde v Nizozemí, jsou lidé pocházející z celého světa. Je to tu poněkud složité s navazováním přátelství, když budeme hovořit o rodilých Nizozemcích. Střeží si své soukromí. Jsou zdvořilí, ale o přátelství v pravém slova smyslu se hovořit nedá,“ uvedla respondentka.

Na otázku, jak byla přijata ve společnosti, odpověděla Helena: *„To záleží... někdo je úplně v pohodě. Nejde to říct takhle obecně. Měla jsem dobré zkušenosti, měla jsem špatné zkušenosti. Těch dobrých bylo více naštěstí. Samozřejmě se najdou tací, co ti řeknou, hele jsi Polka a běž, odkud ses vrátila, tohle je jako naše země, ale většinou to bylo fajn. Když viděli, že jsem se snažila učit holandsky, a snažit se nějak začlenit do té společnosti. Spousta lidí se mě jako ptala, jestli máme elektřinu v Česku, jestli máme televizi a internet, a jestli patříme ještě k Rusku a jestli mluvíme rusky a tak... ale většinou to bylo fajn, nemám nějakou vyloženě hroznou zkušenost.“*

5.4 Migrační zkušenost Čechů v Nizozemí

Po přestěhování do nové země se většina Čechů setkala s kulturním šokem. Velkou roli v tom hrála odlišná mentalita národů a odlišné fungování ve společnosti. Nejčastější rozdíl mezi holandskou a českou mentalitou Češi spatřují ve způsobu života a jeho vnímání. Odlišný pohled mají dle dotazovaných oba národy i na politiku, migraci a současné otázky ve společnosti. Dle respondentů jsou Holanďané mnohem otevřenější, tolerantnější a respektující. Jak uvedl jeden respondent, Holanďané jsou více zvyklí fungovat v multikulturním prostředí, jsou jazykově vzdělanější a zcestovalejší a jsou otevření moderním přístupům, jako je LGBTQ, eutanázie či rodičovství ve vyšším věku. Naproti tomu jsou ale také uzavření, co se týče navazování nových přátelství, a nejsou spontánní.

„Holanďané mají méně stresu, neberou si hodně věcí k sobě, jsou pozitivně naladěni, neřeší lidi kolem sebe a hledí si každý svého. Oproti tomu Češi mají hodně stresu, řeší mnoho problémů a nevšední maličkosti, pořád se jim něco nelíbí.“

„Češi jsou více srdcaři a dřiči, Holanďani více dbají na svůj zevnějšek a starají se o své okolí, mají pozitivnější vztah k rodině a přírodě.“

„Holanďané si drží distanc. Jsou ale upřímnější než Češi, i když někdy to může vyznít drze. Jsou velmi profesionální, ale Češi jsou určitě pracovitější. Nizozemci jsou také více liberální a ‚zelení‘.“

„Češi jsou velmi upřímní, říkají vše na rovinu. Mají naopak často předsudky vůči lidem různých typů a pestré komunistické manýry.“

„Zjednodušeně: Holanďani jsou pozitivní, respektují ostatní, chovají se prakticky. Češi jsou víc xenofobní, snaží se vše obcházet, nestarají se o obecní záležitosti, nedokáží si zvolit rozumné představitele.“

„Moje zkušenost je, že mentalita Holanďanů je mnohem otevřenější. Nediskriminují, nesoudí, naopak se vám snaží všude pomoci. Nežiji ale v Česku trvale už 13 let, takže nemůžu z krátkých návštěv v Česku posoudit, pokud se to i tam nezměnilo k lepšímu.“

„Holanďané jsou více otevření vůči novým věcem. Jsou to hodní lidé, kterým nevadí nic nového. Homosexualita, marihuana a migrace jsou zde normální věci, se kterými nikdo nemá problém.“

Respondentka Helena uvedla, že Holanďané jsou velmi otevření. „*Tím, že ta společnost je hodně multikulturní, tak je to vidět úplně na všem, na tom myšlení, že nemají předsudky vůči islámu, muslimům, černochům... což já si toho vážím, protože já sama jsem v Česku tím, že jsem tmavá, měla problémy s předsudkami, nebylo to úplně příjemné... takže já si toho vážím na té holandské společnosti. Jsou zvyklí na cizince, na lidi z celého světa. A celkově mám pocit, že jsou takoví pozitivnější. Ono to asi určitě dělá i ta kvalita života, ta celková situace. Možná to je jen můj osobní dojem, spoustu lidí říká, že Holanďani jsou takový studení, jako Angličani, takový suchaři, ale já mám opačnou zkušenost... Hodně dlouho jim teda trvá, než si tě pustí k tělu.*“

Respondenti uváděli, že dle jejich názoru jsou Češi daleko pracovitější, ale neumí svoje schopnosti a dovednosti prodat. Dotazovaní zmiňovali, že mentalita Čechů je ovlivněna roky žití v komunistickém režimu.

„*My jako Češi toho daleko víc umíme, máme ty skills vyvinutější, ale neumíme to prodat. Holanďani mají naplánovaný celý den a neudělají nic spontánního. Není to jako v Česku, že sousedka zaklepe na dveře a jde na pokec. To tady neexistuje. Musíte to mít dopředu domluvený. Holanďani jsou povrchní. My jsme moc melancholičtí, vše moc řešíme, ve všem hledáme ty hluboký myšlenky, ale oni tohle vůbec nemají. Oni tak plují po tom povrchu, ale zase jsou šťastní. My pořád bádáme nad tím, co je ten smysl života, oni to prostě neřeší a užívají si ten život. A to je ten velký rozdíl. Oni jsou považováni za nejšťastnější národ na světě. Všechno je v pohodě a neřeší to. Mají takovej lehčí přístup k tomu životu, jsou z toho pak míň nemocní, nejsou nešťastný, nemají ty chmury a tak. Ale zas třeba nepoznají tu hloubku toho života, z toho našeho života. Těžko říct. Mně to je třeba sympatický, já jsem se tady naučila hodit ty starosti za hlavu. Oni si dokáží užít volný čas. Oni si čtou. Když maj volno, tak si to volno prostě užijou. Inspirovat se tím mně přijde docela fajn.*“

5.4.1 Výhody a nevýhody žití v Nizozemí dle respondentů

Po přestěhování do nové země se většina respondentů, ať už chtějí či nechťejí, setká s porovnáváním života ve své původní a nové zemi. Nejčastější nevýhody žití v Nizozemí, které zaznívaly od respondentů, se týkaly zdravotnictví, bydlení, chybějící přírody, odlišného fungování ve společnosti a v rodině. Češi v Nizozemí si naopak chválí fungování

státu z pohledu organizovanosti a funkčnosti systému. Češi také zmiňovali kulturní rozdíly, se kterými se v nové zemi setkali.

Z výpovědí v rámci rozhovorů vyplynulo, že právě jednotlivé rozdíly ve fungování státu, společnosti či rodiny mohou ovlivňovat rozhodnutí, zda migranti plánují v Nizozemí zůstat na trvalo, či zda zvažují návrat do České republiky.

5.4.1.1 Zdravotnictví

Za největší nevýhodu žití v Nizozemí respondenti považují fungování nizozemského zdravotnictví. S odlišným nastavením zdravotnictví se musel na začátku potýkat téměř každý migrant. Největším rozdílem ve zdravotnictví je fungování praktického neboli domácího doktora. V Nizozemí je páteří zdravotnictví právě domácí lékař. Domácí lékař koordinuje veškerou lékařskou péči. Asi 80 % všech problémů pacientů vyřeší domácí lékaři sami. Domácí lékař může doporučit pacienta ke specialistovi, kdy mu dá doporučující kartičku, kterou poté specialista pošle s účtem za poskytnutou službu nemocenské nebo soukromé pojišťovně, a ta účet zaplatí.⁷⁹

Respondenti uváděli, že domácí lékař řeší téměř všechny zdravotní problémy paracetamolem a dostat žádanku ke specialistovi není snadné. Ve výpovědích zaznělo, že častokrát musí respondenti zdravotní problém přehánět, aby je domácí doktor vůbec pozval do ordinace, natož aby je doporučil ke specialistovi. Preventivní prohlídky zde téměř neexistují. Holanďané jsou na tento systém zvyklí a vyhovuje jim. Respondenti uváděli, že to plyne z jejich povahy, jelikož jsou to pohodáři, kteří nic moc neřeší.

Respondentka Helena popsala fungování zdravotnictví v Nizozemí: „*Holanďanům to vyhovuje, oni si koupí v lékárně paracetamol, a pokud to nezabírá, tak za týden zavolají znovu a doktor jim napíše širokospektrální antibiotika. Holanďani jsou na to zvyklí a vyhovuje jim to. Češi jsou zvyklí, že přijdou do ordinace, hned jim dělají odběry, rentgen hlavy a milion testů. Oni jsou dva extrémy, v Česku se to přehání až moc, a tady se to neřeší až moc. Kdyby byl zlatý střed, bylo by to ideální. Tady, když máš pocit, že ti fakt něco je, tak si to musíš vykřičet nebo přehánět, lhát. Že je to mnohem horší, než to ve skutečnosti je, a potom se dočkáš nějakých testů. Nebo třeba antikoncepce, nechodí se ke gynekologovi, ale předepíše ji normálně ten domácí doktor. Pravidelné gynekologické*

⁷⁹ KABELA, Miroslav. *Holandská skutečnost: nizozemské aktuality, lidé a prostor, tolerance, média, školství, zdravotnictví, zemědělství*. Brno: Barrister & Principal, 2002. ISBN 80-86598-22-5, s.104-105.

prohlídky vůbec nejsou. Tady jdeš první k tomu domácímu doktorovi, tam popíšeš, co ti je, a když on usoudí, že to nedokáže vyléčit, tak až potom tě pošle ke specialistovi, např. ke gynekologovi, což ale může být ve spoustě případech pozdě, rakovina děložního čípku třeba nebolí. A buď si to hradíš sama... pokud chceš nějaké krevní testy, celkové vyšetření, anebo si to vykřičet, přehánět... Je to jiné než v Česku.“

Naproti tomu péče v nemocnici je dle respondentky Heleny na úrovni pětihvězdičkového hotelu a nedá se jí nic vytknout. Helena popsala svou zkušenost s porodem v Nizozemí. Žena zde odchází hned po porodu domů.

„Po porodu ti domů chodí žena na 8 hodin a stará se o tebe jako v nemocnici, vaří, uklízí, učí tě kojit, vezme miminko na procházku, ty si můžeš odpočinout. Je to hrazené pojišťovnou.“

Hana popsala svou zkušenost s nizozemským zdravotnictvím: *„Všechno řeší paralenem. Na druhou stranu se tady tím vyřeší takový ty lidi, co si chodí k doktorovi jen popovídat. Mně to úplně nevadí, ale když je pak opravdu něco, tak se to může zanedbat. A asi se to i stává. My máme takovou strategii, že za tím doktorem vždycky přijdeme a stojíme si za tím, dokud nám to nedá. Nesmíte se nechat odbýt. Na druhou stranu, když se dostanete do nemocnice, tak ten systém je tady perfektní. My jsme tady zažili spíš úrazy, z fotbalu, zlomená noha a tak, tam to bylo skvělý, přístup těch doktorů, ten personál, mohli jsme být se synem na pokoji. Tam si nemám na co stěžovat,“* dodala Hana.

5.4.1.2 Bydlení

Nedostupnost bydlení je v Nizozemí dle respondentů velkým problémem. Volných bytů či domů je nedostatek a obyvatelé trápí i jejich vysoká cena. Dle nizozemského statistického úřadu (CBS) cena stávajících domů obývaných vlastníky v Nizozemí vzrostla v listopadu 2021 o 20,1 %. To je největší nárůst cen zaznamenaný na nizozemském trhu s bydlením od února 2000.⁸⁰

Respondentka Petra, která se do Nizozemí odstěhovala za svým přítelem, popsala problém s bydlením: *„Je tu hrozný problém s bydlením. Třeba v okolí Amsterdamu nebo Den Haagu čekáš třeba 10 let na čekací listině, než vůbec dostaneš nějaký dům. Hrozně*

⁸⁰ Dutch housing market sees largest price increase in over 20 years. [online] IamExpat in the Netherlands - For expats of all colours, shapes & sizes Copyright ©2022 [cit. 17.02.2022]. Dostupné z: <https://www.iamexpat.nl/housing/real-estate-news/dutch-housing-market-sees-largest-price-increase-over-20-years>

drahý, hrozně moc lidí a málo bydlení. Není to jen o penězích, je problém tu prostě něco najít. Když hledáš byt a chceš na prohlídku, musíš vyplnit rodné číslo, kolik přesně vyděláváš, kolik vydělává tvůj partner, jaká je tvoje národnost – to je zajímavá hodně, protože kdybych si tam hledala byt jen já jako východní Evropan, tak budou hodně váhat, protože mají takové myšlenky o východních Evropanech, že my tu jen chlastáme, nemáme ani elektriku. To se mě opravdu ptaj, jestli tady máme elektriku, jestli chodíme do školy, jestli máme zdravotnictví.“

„Hodně tady staví bytů. Je to sice drahé, protože mají málo místa, ale staví a starají se o to. Je to asi snazší než v Praze. Na druhou stranu se tady dá sehnat i bydlení tak, že mají férové bydlení. Pro mladé lidi je to přístupnější. Mají to zorganizované. Ale jako chápu, že když jsem člověk přijede a snaží se najít bydlení, tak nesežene, protože neví, jak ten systém tady funguje,“ uvedla respondentka Ester.

5.4.1.3 Státní správa

Respondenti vyzdvihovali fungování státního správy, hlavně co se týče vyřizování administrativních věcí v kontaktu s úřady, které lze vyřídit jednoduše a online. Dle respondentů je systém propojený a jednotlivé úřady a instituce mají všechny potřebné informace o občanovi. Krajané taktéž zmiňují, že přestože jsou daně vysoké, je vidět kam putují, a například infrastruktura je dle respondentů neporovnatelná s Českou republikou. Jelikož mají Nizozemci řád v sobě, většina věcí funguje tak, jak má a problém se řeší, až když vyvstane.

„Hodně věcí tady funguje úplně jinak, mají jiný systém, úplně ve všem. Bylo to pro mě těžké se tady v tom zorientovat. Všechno tady po, já nevím, třeba nemocenskou, daně, nebo po úřednické věci... praktické věci po hledání bytu, nebo jak se lidi stěhují, je jako jinak. O hodně jinak. Trvalo mi to to přijmout.“

„Organizačně je to lehčí než v Česku, ten systém dává větší smysl. Když člověk něco potřebuje, tak to funguje. Tady vše funguje online a vše je takové víc propojené, ale na druhou stranu všechno o všem ví, když někam zadáte to číslo, které tady máte, tak oni třeba ví, kolik máte na účtě, a tak. Je to trošku hodně zvláštní, že ví o vás úplně všechno, když to někam zadáte, do nějakého státního systému, tak je to docela psycho,“ uvedla Ester.

„Tady vše funguje. Sice člověk platí ty daně, ale zas mu zůstane dost peněz na to, aby něco ušetřil. A když jedeš po dálnici, tak ti to nedrkotá. Korupce a takový ty skandály, co

se dějou u nás, tak to se tady neděje. Teda před půl rokem tady byl skandál, co se týče vyplácení přídavků, tak to byl velkej skandál a musel ten premiér rezignovat a rezignoval sám od sebe. Ty Holand'ani, když se jim něco nezdá, tak si stěžujou do tý doby, než se to dá do pořádku,“ sdělila svou zkušenost Nikola.

„Výhoda je fungující státní správa – vše je propojený, vše je online, nemusíte nikam chodit. Mě rozčiluje, že s každou blbostí musíme chodit na ambasádu a nedá se to udělat online. To je katastrofa. Tady máte svoje číslo a to, když řeknete, tak oni o vás všechno ví. Vše se dá snadno vyřešit. Výhoda je také snadnost pracovního trhu, když chcete podnikat, uděláte si jednu schůzku a máte povolení, pak si můžete prakticky dělat, co chcete. Nejsou tady žádný omezení, nekontrolujou vás tady, jako např. hygiena, nikdo mě nekontroluje, co dělám, co říkám. Nemusím nikde nic dokazovat, jen odvádět daně. Můžu si dělat, co chci. Rozjet tady nějaký nápad, začít tady podnikat, je tady velmi snadné. Nechají vás to volně provozovat. Ta svoboda je tady jako bezbřehá, ale zároveň oni mají ten řád v sobě, oni nepotřebujou ty zákony, oni to dokážou dodržovat i bez toho, aby nad nima visel bič nějaké pokuty. A to se mi strašně líbí taky,“ řekla Hana.

„Mně se líbí, že oni řeší ty problémy, když se vyskytnou. Třeba tady nejsou žádný dětský domovy, děti jdou rovnou do rodin, a když se vyskytne nějaký problém, tak to řeší přímo v té rodině. Tady je všechno povolený, a když se vyskytne nějaký problém, tak se to řeší přímo v tom ohnisku problému. Je to mnohem účinnější,“ dodala Hana.

5.4.1.4 Rodina

Odlišnost ve fungování rodiny je patrná již při založení rodiny. Mateřská dovolená v Nizozemí trvá pouze 16 týdnů. Je rozdělená na 4–6 týdnů před porodem a zbytek se dočerpává po porodu dítěte. Je možné využít i 3 měsíce neplaceného volna, ale většinou tato možnost není velmi často využívána. Rodičovská dovolená je v Nizozemí neplacená a je pro oba rodiče rozpočítána podle pracovního týdne do výše čtyřadvacetinásobku. Tuto dobu je možné si vybrat najednou nebo po částech, maximálně však do věku 8 let dítěte. Kvůli sladění pracovního a osobního života jsou v Nizozemí hojně využívány zkrácené úvazky. Na zkrácený úvazek pracují až 3/4 žen.⁸¹

⁸¹ *Holandsko a jeho princip zkrácených úvazků* [online] | Nejssem na to sama. Nová dimenze [online]. Copyright © 2012 [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <http://nova-dimenze.eu/nejssemnatosama/?p=1110>

Dle výpovědí respondentů může takto nastavený systém mateřské dovolené ovlivnit rozhodnutí, zda migranti plánují v Nizozemí zůstat na trvalo, či zda zvažují návrat do České republiky. Respondentky uváděly, že tento systém mateřské dovolené jim není blízký a vyhovoval by jim spíše systém české mateřské a rodičovské dovolené.

„Je tady strašně krátká mateřská, ta základní je na čtyři měsíce. A tři měsíce po porodu se dítě hodí do jeslí nebo dá hlídat au-pair nebo babičkám a dědečkům. A ty matky v podstatě přijdou o skvělý zážitky s těma dětma. Ty matky třeba pracujou na zkrácený úvazek, ale pořád třeba pracujou 3 dny v týdnu, takže to tříměsíční dítě odloží a jdou do tý práce a tomu dítěti se jako nevěnují. Já osobně si to nedokážu představit,“ uvedla respondentka Veronika.

„Já jsem se bavila s některýma maminka a říkala jsem jim, jak je to u nás v Česku, a některé řeknou jako: waau, ježiš, to si nedokážu představit, protože já jsem musela. Ale na druhou stranu jsou ženy, který řeknou: ježiš a co bych dělala, protože už teď, jak tady ta mateřská není, tak se ty maminky nesetkávají, a to si myslím, že je stěžejní, při tý mateřský se setkávat a mít nějaký sociální kontakt. Tady když ta žena se rozhodne zůstat doma na neplacené mateřské, tak je sama v podstatě, protože ty ostatní ženy chodí do tý práce. Je to tady nastavený tím systémem. Ale i tatínkové taky můžou dostat zkrácený úvazek. Můj švagr, když se jim narodilo dítě, tak dostal nabídku od svého šéfa, hele, můžeš pracovat jen čtyři dny za stejný peníze. Ale i ze zákona jsou tam nějaký výhody,“ doplnila Veronika.

Dle výpovědí respondentů jsou fyzické tresty dětí zakázané a není ve zvyku na děti ani zvyšovat hlas. Holandsští prarodiče nehlídají vnoučata, jelikož mají svoje životy. Důraz je v Nizozemí kladen na nukleární rodinu.

„Když dítě zlobí, tak se pošle do chodby a ty děti si z toho samozřejmě nic nedělají. Ta výchova je jiná, ale i ty školy jsou jiný. Děti jdou do školy, když jsou jim čtyři roky, a ta škola funguje jako školka, že se nejdřív jako učí půjčovat hračky nebo si hrát, dorozumět se se svými spolužáky a učí se mít nějaký respekt k těm učitelkám.“

Respondentka Hana uvedla: *„Holandský prarodiče moc nehlídají děti. Protože žijou ty svoje životy. Není to jako u nás, že by pohlídali. To tady není. Víím, že ty český holky, co tady mají malý děti, to často říkají, že to je ta nevýhoda. Rychle to přebírají ty instituce, jako jsou hlídárny, a povinná školní docházka od čtyř let.“*

5.4.1.5 Stravování

Dle respondentů nizozemská kuchyně téměř neexistuje. Jelikož je Nizozemí multikulturní země, střetává se zde mnoho kultur, a tím pádem i mnoho národních kuchyní. Respondenti také uváděli, že Nizozemci nejsou zvyklí si často vařit, a pokud už vaří, snaží se mít vše rychle hotovo, s čímž jim pomáhají předpřipravené pokrmy prodávané v supermarketech.

„Holandská kuchyně nebo jídlo je všeobecně katastrofa. Jejich stravovací návyky jsou hrozné. Nemají žádnou kuchyni, jen převzatá jídla z jiných zemí a kultur,“ uvedl respondent.

„Tady se třeba prodávají oloupaný brambory, nebo třeba hotový palačinky. Můžeš si koupit palačinkové těsto, je to připravený namíchaný, hodíš do toho jen mlíko a vajíčka a máš hotovo. Nebo třeba zelenina nakrájená v balíčku. Nebo máš krabici a v tom jsou těstoviny, koření a je předpřipravený na pokrm kuře na paprice, a máš tam recept a co k tomu musíš koupit. Prodávají tu spoustu předpřipravených jídel, takový ty hotovky. Polívky se tady prodávají v sáčku, tekutá polívka jako hotová. Já si to vysvětluju tím, že oni nemají čas ztrácet čas. Oni vlastně pracují od devíti do pěti, v některých odvětvích dělají i dvanáctky. Já si myslím, že Holanďani jsou workoholici, ale s tím se s jinými Čechy třeba neshodnu. Domů se nejde, dokud práce není hotová. Takže když pak přijdeš v šest hodin. A většina ještě dělá v těch velkých městech, takže dojíždějí... Nemají čas trávit čas vařením jídla,“ uvedla Veronika.

Respondentka Hana řekla: *„Holandská kuchyně v podstatě není. Protože je to protestantská země, tak oni jí velmi strídmě. Takže my, vlivem Amsterdamu, integrovali do té naší kuchyně tu mezinárodní, takže kari, sushi a ryby čerstvé...“*

5.4.1.6 Příroda a počasí

Nejčastěji si respondenti stěžovali na deštivé a větrné počasí a nedostatek volné přírody, zejména pak lesů, v porovnání s Českou republikou.

„Neexistuje tu volná příroda, nejsou tady lesy. Jsou tady umělé lesoparky, kam se pak všichni nahnou a je tam hlava na hlavě. Je to taky zalidnění, tady je strašně moc lidí na km², doslova hlava na hlavě. Další nevýhodou je světelný znečištění, znečištění vzduchu, který je tady kvůli skleníkům a rafinériím, hlavně tady, jelikož bydlím kousek od Rotterdamu,“ uvedla respondentka Veronika.

„Tady není žádná příroda, srovnat se s tím, jak to tady vypadá... s tím mám docela jako problém. Je to jiné...“ uvedla Ester.

„Všeobecně se říká, že v Holandsku není žádná příroda, tak jako v Česku, ale dají se i tady najít krásná místa,“ uvedla Hana.

„Nevýhoda? Počasí, ale to jsi asi slyšela už hodněkrát. To je takový blbý, no, depresivní,“ uvedla Nikola.

5.4.1.7 Kulturní tradice

Češi se po přestěhování do Nizozemí setkali s kulturními rozdíly. Nejčastěji uváděli odlišnost ve slavení kulturních tradic, jako jsou Vánoce či Mikuláš. Respondenti uváděli, že politická korektnost se začíná řešit i v souvislosti s tradičním nizozemským Sinterklaasem. Sinterklaas neboli Sint-Nicolaas je postava vycházející ze svatého Mikuláše. Sinterklaas je doprovázen Černými Petry. Traduje se, že Sinterklaas žije ve Španělsku a do Nizozemí přijíždí rozdávat dětem dárky do bot připravených na parapetu nebo jinde v domácnosti. Jeho pomocníci si odnášejí zlobivé děti zpátky do Španělska. Hlavní oslavy se konají 5. prosince. Ve městech se konají velké průvody v čele se Sinterklaasem, který je obklopený svými pomocníky. V Nizozemí je Sinterklaas považován za významný svátek.

„Na začátku prosince mají Nizozemci Sinterklaase, to je pro ně víc než Vánoce. Tam si fakt dávají ty dárky, přijde tam za nima ten Sinterklaas, to je takovej náš Mikuláš, s těma Černejmá Petrama. To je docela zajímavý vidět. Podle mě je to velká část jejich kultury a v současné době je to taky docela kontroverzní, protože ti Černí Petři jsou vyobrazení jako přihlouplí pomocníci a Sinterklaas je prostě bílej chlap s těma vousama, takovej ten otrokář a Černý Petry viděj jako ty otroky, mají takový ty velký náušnice... Je to tady hodně kontroverzní, tím, že tady mají velký menšiny, kvůli tej koloniální minulosti, tak lidi tady proti tomu dost protestují. Holanďani se o to perou, že to není nic takovýho. Tím, že tady mají hodně těch kultur a menšin, tak se tady ten rasismus řeší daleko víc než třeba u nás. Je tady skupina lidí, co jsou na to přecitlivělí, že se člověk bojí něco říct. Když potkáš někoho s tmavou pletí, co má očividně kořeny někde v jiné kultuře, tak se třeba bojím zeptat, odkud jsou a jaký mají příběh, abych nebyla nějak necitlivá nebo takhle, a pak jsou tady Holanďani, co říkají, že čím víc na to ten rozdíl a ta citlivost těm lidem se

podsovává, tak pak se tam dělá ještě větší mezera, a to já si osobně myslím taky,“ uvedla Nikola.

V Nizozemí se Vánoce slaví 25. 12. Jelikož je více oslavován Sinterklaas, Vánoce nejsou v Nizozemí příliš prožívány. Respondentka Veronika popsala slavení Vánoc s jejím holandským manželem a vzájemné přejímání kulturních tradic:

„Já miluju Vánoce. Já doma dělám bramborový salát a řízek, a to jsem teda naučila manžela jíst, ten to úplně zbožňuje. Vánoce slavíme 24. 12. večer, protože pro Holanďany je běžný, že Vánoce slaví 25. 12. A jinak je tady Sinterklaas, to je hlavní svátek Vánoc tady. Hlavně pro holandský děti je to ten nejdůležitější svátek Vánoc. Slaví se 5. 12. a ten večer dostanou děti tu haldu těch dárků, to, co my dostáváme k Vánocům pod stromeček, tak oni to dostanou od Sinterklaase. Co já jsem přijala jako kulturní zvyk, tak od půlky nebo konce listopadu, kdy vlastně Sinterklaas připlouvá do Holandska, tak se dávají malé dárečky jednou nebo dvakrát týdně do bot, tak to děláme vlastně taky, že si dáváme malé dárečky nebo čokoládky do bot, a přijde mi to jako krásnej předvánoční zvyk.“

Veronika dodala, že společně s manželem slaví také Den krále, který připadá na 27. 4. Den krále je oslavou narozenin krále Nizozemí Viléma Alexandra. V tento den je státní svátek. Všechna města se zahálí do oranžové barvy a všude vlají vlajky, zní hudba a lidé tancují.

Respondenti se při vyprávění českých kulturních tradic setkali ze strany Holanďanů s nepochopením. Zejména, když vyprávěli slavení tradičních českých Velikonoc.

„Mláčení holek, to nechápe nikdo,“ uvedla respondentka.

Respondentka Hana popsala, jak slaví s rodinou svátky: *„Já jsem člověk, co má tradice rád. Takže ty typicky české Vánoce a Velikonoce tady slavíme. Kluci pletli pomlázku, my jsme barvily vajíčka. Integrujeme i to jejich, třeba oni mají toho Mikuláše trochu jinýho. Oni tady mají takový ty svátky, jako Nanebevstoupení, ale k tomu se neváží žádné speciální tradice, nebo Den krále, do toho zapadnete velmi snadno.“*

5.5 Pracovní migrace

Od roku 2007, kdy Nizozemí otevřelo pracovní trh pracovníkům z České republiky, mají Češi stejná práva jako občané Nizozemí v oblasti pracovních podmínek, mzdových podmínek, přístupu ke vzdělání, bydlení a sociálnímu zabezpečení včetně práva na členství

v odborových organizacích. Občané České republiky nepotřebují pro práci v Holandsku pracovní povolení.

Po přestěhování do Nizozemí je nutné si zařídit osobní registrační číslo BSN – Burgerservicenummer. Toto číslo je potřeba i v souvislosti s bankovním účtem, praktickým lékařem nebo nemocnicí či školou. Registrační číslo BSN lze získat na místním obecním úřadě. Po jeho přidělení dojde k registraci v místním systému sociálního zabezpečení a daní. Je však nutné uvést adresu pobytu, jelikož bez ní není možné se registrovat.

Při pobytu delším než tři měsíce je nutné se registrovat u příslušného městského úřadu. K registraci je třeba předložit rodný list, průkaz totožnosti a doklad o místě bydliště.⁸²

5.5.1.1 Pracovní agentury

V České republice zprostředkovává práci v zahraničí 2072 agentur, které jsou registrovány na Ministerstvu práce a sociálních věcí ČR. Ministerstvo práce a sociálních věcí však nabádá k opatrnosti při výběru agentury pro práci v zahraničí, jelikož jsou známy případy, kdy agentury vybírají od klientů neoprávněné poplatky, například za zprostředkování práce, které ze zákona vybírat nemohou, nebo například provádějí srážky ze mzdy třeba na zajištění ubytování.⁸³

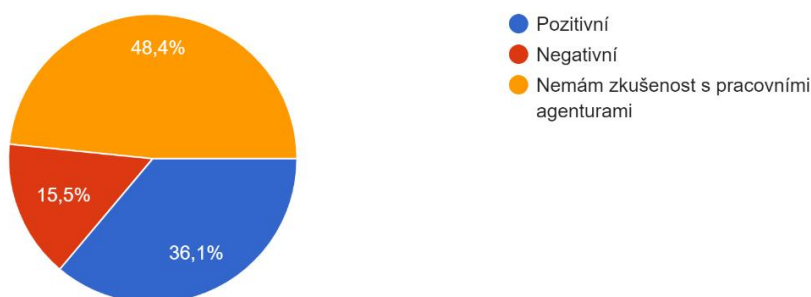
Dle provedeného dotazníkového šetření 48,4 % dotazovaných nemá zkušenost s pracovními agenturami. 36,1 % respondentů uvedlo, že jejich zkušenost s pracovními agenturami je pozitivní. 15,5 % respondentů uvedlo, že jejich zkušenost s pracovními agenturami je negativní. Češi, kteří využívají služeb pracovních agentur, nejčastěji v Nizozemí pracují ve výrobě, zemědělství či v gastronomii.

⁸² *Nizozemsko*. Úřad práce ČR [online]. Copyright © [cit. 17.02.2022]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/nizozemsko-1>

⁸³ BROUČEK, Stanislav. *Migrace z České republiky po roce 1989 v základních tematických okruzích*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2017. ISBN 978-80-88081-09-8, s. 64-66.

Graf 4 – Zkušenost s pracovními agenturami⁸⁴

Jaké jsou Vaše zkušenosti s pracovními agenturami?
155 odpovědí

Češi a Slováci sdílí svoje zkušenosti s pracovními agenturami nejčastěji na facebookových skupinách, jako jsou *Češi a Slováci v Holandsku* a *Češi v Holandsku*. Denně se zde objevuje několik příspěvků s otázkou, zda má někdo zkušenost s tou či onou pracovní agenturou. Ne všichni komentující jsou s chováním agentur spokojeni. Běžnou praxí je převedení lidí za úplatu dalším agenturám a vybírání poplatku za zprostředkování práce, což je v Nizozemí nelegální. Kromě toho dle respondentů agentury neplatí řádně mzdy či po příjezdu do Nizozemí nemají práci v rozsahu, v jakém jim byla přislíbena. Kromě pracovních podmínek si krajané stěžují i na ubytování, které agentura zajišťuje.

Zkušenosti s pracovními agenturami sdílí Češi na facebookových skupinách:

„Ahojky krajané, jsme v Holandsku 4. měsíc, jedna pracovní agentura nás okradla, teď žijeme ve městě Noordwijk a pracujeme pod jinou agenturou, ale s tím, že taháme přesčas jak blázni a na výplatách to nějak ani není vidno... Ubytování v hotelu s tím, že je zde mokrá koberec, mokrá stěna... zatéká tady, je tady zima a plíseň.“

„Pracovala jsem chvíli pro tuto agenturu, a to je špína. Výplaty si posílají asi nějakým zajímavým průměrem, kdy někdy přijde více, někdy méně, asi aby se měl člověk na co těšit. O Vánocích prosím poslední peníze první týden v prosinci asi 143 euro a šetři si, to není pracovní agentura.“

⁸⁴ Google Forms na základě dat získaných z dotazníkového šetření.

„Mně s kolegou dohodili práci, kde plat byl o 30 % nižší, než slibovali, a kolega vychytil příšerné, plesnivé ubytování. Já měl na ubytko štěstí, ale peníze tak jako tak, avizováno bylo 1 500 €, dostali jsme reálně 1 000. To nemělo smysl někam jezdit.“

Respondent Filip se podělil o svoji zkušenost s pracovními agenturami:

„Pokud něco umíš, agentury se k tobě chovají dobře. Pokud neumíš nic a ani neumíš jazyk, tak si tě agentury neváží. Většinou Poláci nic neumí, a proto se k nim agentury nechovají dobře,“ uvedl Filip. Respondent uvedl, že v současné době programuje strojní součásti jak programátor CAD/CAM. *„Jako strojař se úplně neupíšeš nějakým špatným agenturám a ani nemáš problém s hledáním práce,“* uvedl respondent.

„Co jsem slyšela, tak ty agentury ty lidi většinou odrbaj. Hledala jsem práci na internetu,“ uvedla Nikola.

Helena popsala zkušenosti s pracovními agenturami. Dle ní je rozdíl, pokud je agentura polská, nebo holandská. *„Ty polské agentury, co dováží Poláky v dodávkách z Polska, ty jsou špatné. Tam jsem byla párkrát a ty pracovní podmínky jsou hrozné. Neplatí dobře, neplatí zdravotní pojištění, ubytování je hrozné, v jednom domě je třeba 15 lidí nelegálně, spí na zemích a berou si za to strašné peníze, takže jako... tam si dávat fakt jako pozor. Ty holandské agentury jsou z mojí zkušenosti skvělé, tam je všechno v pořádku. Platí zdravotní pojištění a platí na čas. To, co platí zaměstnavatel, třeba 15 euro na hodinu, vám opravdu zaplatí, kdežto u té polské agentury ti třeba ten zaměstnavatel zaplatí 15 euro, ale agentura ti dá třeba 6 euro nebo 7 euro. Více než polovina jde jim do kapsy. Tam dávat pozor. Ale ty holandské agentury jsou většinou skvělé.“*

Respondentka Petra se na pracovišti setkala s diskriminací jak ze strany šéfové, tak i ze strany zákazníků. *„Po třech měsících jsem našla práci v jednom obchodě s botami. Tam to bylo hrozný, byla jsem tam diskriminovaná šéfovou kvůli národnosti. Vše, co nechtěli dělat, jsem musela dělat já. V tu dobu jsem nemluvila plyně holandsky. Stala se situace, kdy do obchodu přišla tam paní a já jí nerozuměla, a ona ať zavolám šéfovou a stěžovala si, že neumím holandsky. Šéfová jí dávala za pravdu, že je to hrozný, že neumím holandsky. K ostatním cizincům – těm co mají jinou barvu pleti, přišli třeba ze Sýrie – si tohle nedovolí. Ti cizinci jsou v nějakém programu a dostanou azyl, dostávají peníze, vzdělání – aby si zvykli na tu kulturu, kurz holandštiny a dostanou i práci. Dostávají přednost, jelikož práci dostat musí. Kdyby se k nim chovali špatně, ví, že by to byl průser. Ale třeba k Polákům se chovají hrozně, jsou strašně diskriminovaní, šéf jim vezme pasy,*

pracují 16 hodin denně... Říkají nám Východní blok. Pokud si budou stěžovat, nebudou mít práci. Pokud se ti to nelíbí, řeknou jim, jdi a vrať se do Polska.“

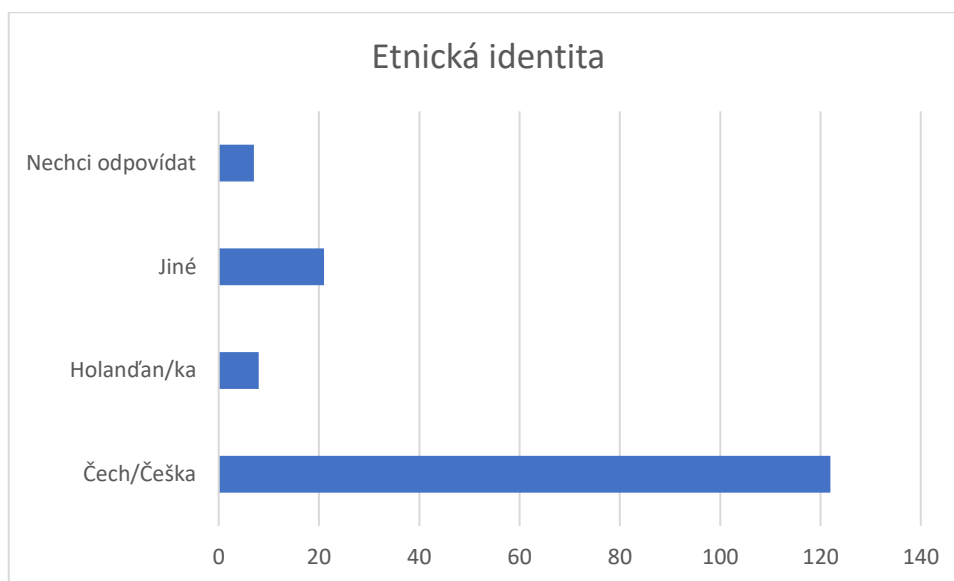
Respondentka Veronika popsala svoji zkušenost s hledáním práce v Nizozemí: *„Práci jsem si tady hledala třikrát. Poprvé to vlastně bylo ještě s konexemi, který jsem měla z Čech. Takže to pro mě bylo jednoduchý, to jsem si během týdne našla práci a tam jsem pak dala výpověď a našla jsem si práci v československém oddělení, tam jsem měla tu výhodu, že jsem mluvila česky, takže to pro mě taky nebyl problém, ale tam jsem nebyla spokojená a dala jsem výpověď. A pak jsem hledala práci 6 měsíců, než jsem si práci našla. To bylo chvíli předtím, než začala coronakrize, a to bylo fakt hrozný. Tam jsem se musela naučit holandsky. Za tý coronakrize, kdy se prostě propouštěly spousty lidí, tak nebylo možný si najít práci v kanceláři jen s angličtinou. Takže já jsem vlastně si začala hledat práci s holandským životopisem a chodila jsem na pohovory, který jsem vedla v holandštině.“*

5.6 Identita a vnímání domova

Domov je místo, odkud člověk odchází a kam se může vracet. V dnešní době migranti vytváří současně dva domovy v rámci transnacionálních polí. Identita transmigrantů je vázána na dva paralelně vytvořené domovy. Domov je tedy vázaný na identitu. V následující kapitole bude poukázáno na to, jak migranti vnímají svoji identitu a co pro ně znamená domov.

Přes 70 % dotazovaných se považuje za Čecha/Češku. Za Holanďana/Holanďanku se i navzdory českému původu považuje 5 % dotazovaných. Respondenti také sami sebe označují jako Evropana/Evropanku. Více dotázaných uvedlo, že se cítí napůl jako Čech/Češka a napůl jako Holanďan/ka. V odpovědích se také objevilo označení mezinárodní občan či globální občan.

Graf 5 – Etnická identita⁸⁵

Respondentka Helena uvedla, že se určitě cítí jako Češka. Uvedla, že teď bude žádat o holandský pas po 10 letech, co tu žije. „Ale to češství tam asi zůstane... 20 let jsem tam žila, narodila jsem se tam. Moje rodina je česká, mluvíme česky, na děti mluvíme česky. Pokaždé když tam přijedu, i když jsem tam třeba nebyla rok, tak je to prostě jako doma. Samozřejmě Holandsko je taky domov, děti tady chodí do školy, narodily se tady, ale to Česko pro mě je a vždycky zůstane domov. Jako ten první domov a Holandsko jako ten druhý domov.“

Respondentka Nikola řekla: „To je těžký. Já pořád říkám, že jezdím domů, když jedu do Čech. Mám tam velkou rodinu, mám tam pár kamarádů. Takový to „bonds“ mám jako víc s Českou republikou, ale na druhou stranu tady mi je taky dobře, mám tady toho přítele, ten tady má rodinu... No nevím, asi se furt cítím jako Češka.“

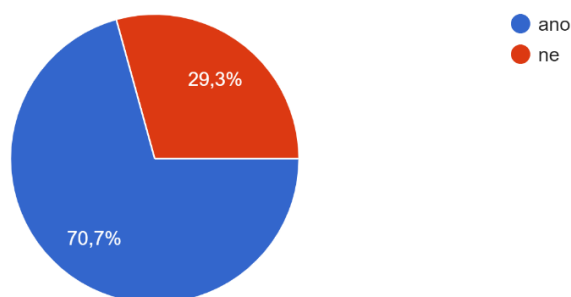
Přes 70 % dotázaných v Nizozemí používá český jazyk v rámci kontaktu s jinými krajany v Nizozemí či s rodinou a přáteli v České republice, ať už osobně častými návštěvami či pomocí sociálních sítí.

Přes 70 % respondentů dodržuje české tradice a zvyky, jako např. české Vánoce či Velikonoce.

⁸⁵ Vlastní zpracování.

Graf 6 – České tradice a zvyky⁸⁶

Dodržujete v Holandsku české tradice a zvyky?
157 odpovědí

Respondentka Nikola uvedla: „*Vánoce jsou pro mě důležité a vnímám, že Holanďani mají jinak ty Vánoce tady nastavený. Hlavně je máj 25. 12., a ne 24. 12. jako u nás, tak to je pro mě důležité. Ale co se týče třeba Velikonoc, nebo čerti... tak to vše vyprávím, jak to u nás je, protože je to takový crazy, ale nedodržuju to. Jsem docela ráda, že jsem od toho daleko.*“

Helena, která se provdala do turecké rodiny, má s manželem dvě děti. Děti mluví čtyřmi jazyky – česky, turecky, holandsky, anglicky. Přišlo to tak nějak tím, že se do toho narodily, nebylo to plánované. Děti to berou přirozeně. „*České tradice moc nedodržujeme, protože nemáme okolo silnou českou komunitu, se kterou bychom se nějak scházeli. Žijeme spíše v turecké komunitě, takže ty turecké tradice převládají. Ale dodržujeme české Vánoce, nemáme teda Ježíška, máme Santu. Vyloženě české tradice tedy nedodržujeme, tím jak vyrůstají v Holandsku a jsme v turecké komunitě... mám pocit, že by toho bylo jako hodně. Oni sami říkají, že se cítí jako Holanďani. Už tím, že mají čtyři jazyky, mi přijde, že je toho hodně, a ještě jako vtoukávat nějaké české tradice... myslím, že by toho bylo moc. Já sama nějaké české tradice nedodržuju. Přijde mi to zbytečné je tímhle zatěžovat. K tomu zmatku, v kterém vyrůstají.*“

Respondentka Božena uvedla, že na syna mluvila půlka věty česky, půlka holandsky. Syn, který je již dospělý, česky mluví, ale s psaním je to horší. „*Syn dělal v pohostinství, a když se tam objevili Češi, tak koukali, že na ně začal mluvit česky.*“

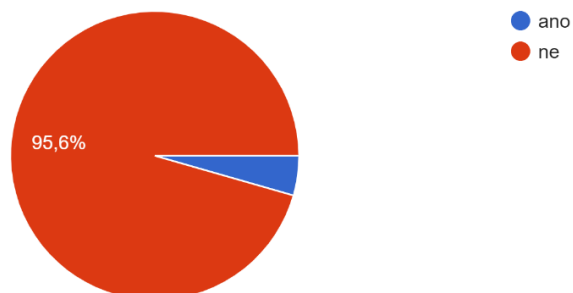
⁸⁶ Google Forms na základě dat získaných z dotazníkového šetření.

95,6 % dotazovaných nemá nizozemské občanství.

Graf 7 – Nizozemské občanství⁸⁷

Máte nizozemské občanství?

158 odpovědí

Nizozemské občanství lze získat třemi způsoby:

1. Naturalizací – pokud žijete v Nizozemí nepřetržitě po dobu pěti let a splňujete další podmínky.
2. Pomocí opční procedury – pokud jste nepřetržitě žili v Nizozemí od narození nebo raného dětství nebo pokud splňujete další požadavky, které vás kvalifikují jako způsobilé pro opční řízení.
3. Podle zákona (podle narození nebo rodinných vztahů) – pokud jste se narodili nizozemskému otci nebo matce, pokud váš nizozemský otec uznává otcovství nebo pokud jste adoptováni nizozemskými rodiči, můžete ze zákona požádat o nizozemské občanství.

Nejčastější formou, jak cizinci získají nizozemské občanství, je naturalizací. Podmínkou je věk 18 let a více, platné nizozemské povolení k pobytu nebo povolení k pobytu pro jiné než dočasné účely. Žadatelé musí prokázat čistý trestní rejstřík (za poslední čtyři roky) nebo to, že jim nebyla uložena pokuta ve výši 810 eur nebo více. Žadatelé o nizozemské občanství musí prokázat, že umí mluvit, číst, psát a rozumět holandsky. Aby toto prokázali, je nutné složit holandskou zkoušku občanské integrace na úrovni A2. Výjimky z tohoto požadavku jsou možné, pokud má žadatel rovnocenný diplom, jako je státní zkouška NT2.

⁸⁷ Google Forms na základě dat získaných z dotazníkového šetření.

Žadatelé musejí být ochotni vzdát se své současné státní příslušnosti (zde platí několik výjimek) a zúčastnit se obřadu udělení občanství, na kterém musí prohlásit svou věrnost Nizozemí.

Pokud chce cizinec požádat o nizozemské občanství a splňuje nezbytné požadavky, může navštívit místní obec (gemeente), podat žádost a zaplatit poplatek za žádost. Žádost bude zkontrolována a poté předána Imigrační a naturalizační službě (IND) spolu s doporučením. Celý proces žádosti může trvat až jeden rok.

Se získáním nizozemského občanství jsou nabyta tyto práva:

- možnost volného vstupu do Nizozemí,
- právo na holandský pas,
- možnost volit v nizozemských národních a provinčních volbách a kandidovat ve volbách,
- právo vstoupit do nizozemských ozbrojených sil,
- děti mají také nárok na nizozemské občanství,
- automatické občanství EU,
- schopnost volně se pohybovat a pobývat v rámci Evropské unie,
- možnost hlasovat do Evropského parlamentu.

Pokud se žadatelé o nizozemské občanství nechtějí vzdát svého původního občanství, ale nadále chtějí žít v Nizozemí, můžou místo toho požádat o trvalý pobyt. Trvalý pobyt umožňuje pobývat v Nizozemí neomezeně, s řadou podmínek:

- Povolení k pobytu je nutné prodloužit každých pět let.
- Není povoleno volit v nizozemských národních nebo provinčních volbách (v komunálních volbách však volit lze).
- Pobyt může být zrušen, pokud se žadatel přestěhuje do zahraničí nebo tráví příliš mnoho času mimo Nizozemí.⁸⁸

Dnem 1. ledna 2014 nabyl účinnosti nový zákon o státním občanství ČR, který byl publikován ve Sbírce zákonů pod č. 186/2013. Podle něj český občan, který po 1. lednu 2014 požádá o udělení občanství jiného státu a toto občanství získá, české občanství

⁸⁸ *How to apply for Dutch citizenship* [online]. IamExpat in the Netherlands - For expats of all colours, shapes & sizes Copyright ©2022 [cit. 17.02.2022]. Dostupné z: <https://www.iamexpat.nl/expat-info/official-issues/dutch-citizenship>

neztratí.⁸⁹ V Nizozemí je však dvojí občanství zakázané, to znamená, že pokud by občan ČR chtěl získat nizozemské občanství, musel by se českého občanství vzdát.

Respondentka Hana uvedla: „*My jsme nad tím přemýšleli, když se v Česku zavedlo, že můžete mít dvojí občanství, jenže oni následně na to po třech měsících tady zavedli, že jako Holanďan nemůžete mít dvojí občanství. A nám zatím přijde takový hloupý se zbavovat českýho občanství. Kdybychom mohli mít oboje, tak bychom do toho asi šli. Nebo my říkáme, že kdyby náhodou Česko třeba se rozhodlo, že vystoupí z EU, a pro nás by se tím zkomplikovala situace, tak bychom třeba uvažovali, že bychom si vzali holandský občanství. Zatím tady nám to neomezuje nějak život, můžeme mít český občanství a můžeme tady všechno, pracovat, kupovat domy, vlastně všechno.*“

Respondentka Helena uvedla, že její děti mají české občanství, české pasy. Oni sami však říkají, že české pasy nechťejí a chtějí holandské pasy, jelikož se nechťejí cítit, dle jejich slov, mimo. Helena uvedla, že teď bude po 10 letech žádat o občanství. „*Bohužel se budu muset vzdát českého občanství. Děti do 18 let můžou mít dvojí občanství s tím, že mají teď turecké a české, takže se vzdají toho českého a budou mít holandské a turecké a potom v 18 letech si musí vybrat jen jedno.*“

„*Já už teď můžu požádat po třech letech, protože jsem vdaná za Holanďana, pak se ta délka pobytu nutná k požádání o občanství zkracuje. My jako Češi můžeme mít dvojí občanství, což je rozdíl, protože Holanďani to tak nemají, ty se musejí vzdát občanství, pokud ho chtějí změnit. Takže já si teď můžu požádat o holandský občanství,*“ uvedla Veronika.

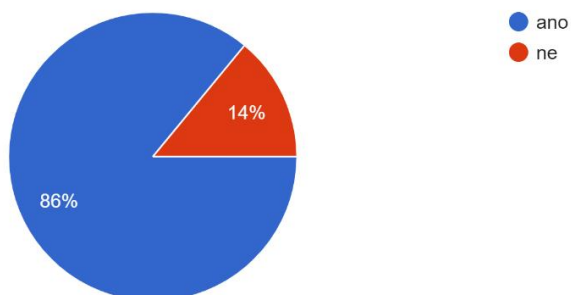
„*Zatím nemám pocit, že bych to úplně potřebovala. Že v rámci Evropský unie tady můžu být bez jakéhokoliv povolení a můžu se tady pohybovat, jakkoliv chci. Možná třeba kdyby nakonec se něco stalo s Evropskou unií, anebo kdybychom plánovali rodinu a děti, tak asi jo, bylo by to jednodušší, ale zatím jsem nad tím nepřemýšlela,*“ uvedla respondentka Nikola.

Češi v Nizozemí se v drtivé většině zajímají o dění v ČR. Aktuální dění sledují nejčastěji přes internet. O novinkách z rodné země je také informuje rodina a přátelé. Nejčastěji se krajané zajímají o politiku a všeobecné aktuality z ČR. Velká vlna zájmu a solidarity se například strhla po tornádu, které zasáhlo Moravu v červnu roku 2021.

⁸⁹ *Dvojí státní občanství* [online] | Velvyslanectví České republiky v Paříži [cit.07.03.2022]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/paris/cz/konzularni_informace/statni_obcanstvi_cr/dvoji_obcanstvi/index.html

Graf 8 – Dění v ČR⁹⁰

Zajímáte se o dění v ČR?
157 odpovědí

„Já sleduju DVTV, na to se koukám, nebo na Seznamu Novinky a tak dále. Občas se podívám na nějaký video od Kovyho. A občas poslouchám českou hudbu. Mě chybí, že nemůžu chodit na český koncerty. Mám hrozně ráda Pokáče nebo Vypsanou fixu,“ uvedla Nikola.

„Čtu český knížky současných autorů. Já se snažím udržovat tu vazbu na Česko, já Česko miluju, je to můj domov,“ uvedla Veronika.

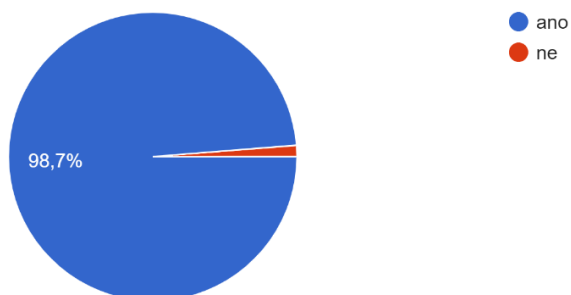
„Nás to hodně zajímá, my chodíme i volit, naše děti taky. Jezdíme na ambasádu. Zajímáme se a sledujeme to. Já třeba Vinohradskou 12. Záleží nám na tom, kam ta naše země míří a co se tam děje. Děti třeba tolik ne, ale jelikož se o tom bavíme doma, tak mají taky přehled.“

Téměř většina Čechů v Nizozemí je v kontaktu s někým, kdo žije trvale v ČR. Kontakt je udržován jak online, tak osobně.

⁹⁰ Google Forms na základě dat získaných z dotazníkového šetření.

Graf 9 – Kontakt s ČR⁹¹

Jste v kontaktu s někým, kdo žije trvale v ČR?
158 odpovědí

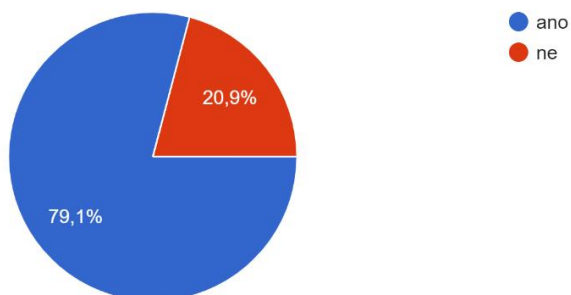
Téměř 80 % respondentů pravidelně navštěvuje svoji rodnou zem. Z kvalitativních rozhovorů vyplynulo, že průměrně Češi do ČR jezdí 4x ročně.

Na facebookové skupině *Češi a Slováci v Holandsku*, ve které je 15 336 členů, se pravidelně ukazuje, že Češi se začleňují do přijímající společnosti, ale zároveň udržují přeshraniční vazby, a tím vytváří a udržují současně dva domovy. Téměř každý den se na této facebookové skupině Češi i Slováci domlouvají na spolujždě mezi ČR – NL. Tím je potvrzováno, že Češi neustále pendlují mezi těmito dvěma státy a udržují vazby v obou svých domovech v rámci transnacionálních vazeb.

⁹¹ Google Forms na základě dat získaných z dotazníkového šetření.

Graf 10 – Návštěvy ČR⁹²

Navštěvujete pravidelně ČR?
158 odpovědí

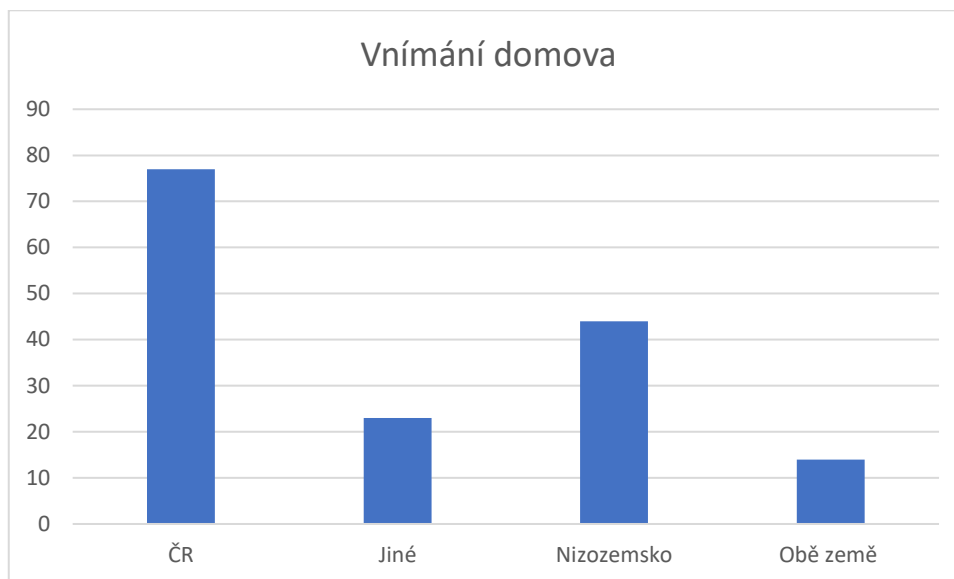

Téměř 50 % dotazovaných považuje za svůj domov Českou republiku, přes 28 % dotazovaných považuje za svůj domov Nizozemí. Respondenti také odpovídali, že za domov považují obě země.

Z rozhovorů vyplynulo, že respondenti považují za domov současně Českou republiku i Nizozemí. Respondenti se začleňují do nizozemské společnosti a zároveň udržují transnacionální vazby v České republice. V Nizozemí mají respondenti zázemí a praktický život a do České republiky jezdí za rodinou, přáteli a vzpomínkami. Respondenti v rozhovorech uváděli, že vnímání domova je pro ně složitá otázka a nejsou schopni říct, který domov považují za důležitější. Migrace přináší do života rozpor, jelikož migranti jsou rozkročení zároveň v obou zemích.

⁹² Google Forms na základě dat získaných z dotazníkového šetření

Graf 11 – Vnímání domova⁹³

„Svým způsobem považuji za domov obě země. Pro mě osobně je tohle složitá otázka a nemůžu jednoznačně odpovědět,“ uvedla dotazovaná.

„Doma je doma, a to je v Česku. Tohle je můj druhý domov. Říká se, že nikdy nezapomeň, kdo jsi a odkud jsi... a já si myslím, že je to pravdivé. Nemám žádný časový horizont, kdy bych se chtěl vrátit do Čech. Dokázal bych představit tady žít i natrvalo, kdybych tady měl zázemí a rodinu. Zjistil jsem ale, že partnerka mi víc vyhovuje Češka, je pro mě důležitý český jazyk pro budoucnost, pro výchovu dětí,“ řekl Filip.

„No já, když jedu do Čech, tak jedu domů, a když jedu z Čech, tak jedu domů. Ale je to tím, že tady mám manžela a jeho rodinu, to zázemí. Ale že bych viděla Holandsko jako svůj domov, tak to nevidím. Já třeba mám, nebo dříve jsem měla, nutkání jít v Čechách do politiky, ale pak jsem se odstěhovala jsem, a teď když jsem viděla ty volby, tak jsem zase měla nutkání. Kdybych se vrátila, tak bych určitě šla. Manžel se mě ptal, proč nechci jít teda tady aspoň do komunálek, ale já tady na to nemám žádnou vazbu, mě to, nechci říct nezajímá, ale za srdce mě to netrhá. Já se v Holandsku pořád cítím jako turista, že mi přijde, že sem jako nepatřím, že jsem jako jiná. Moje mentalita sem nezapadá, ale jako cítím se přijatá, ale je to takovej boj, kterej mám sama v sobě, že tu jako žiju, teď je to můj domov, ale kořeny tady zapaštěný nemám,“ uvedla Veronika.

⁹³ Vlastní zpracování.

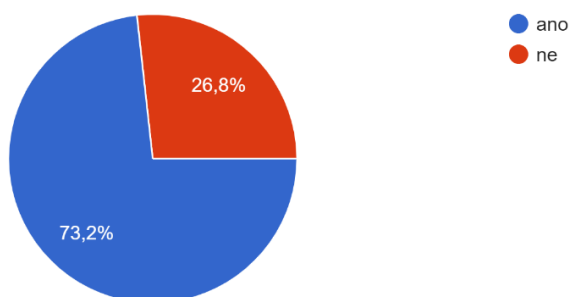
Respondentka Hana řekla: „*Máme dva domovy. Narodili jsme se v Česku, máme Česko rádi, je to krásná země, prostě tím, že žijeme dlouho tady, tak jsme částečně doma i tady a tady máme ten praktický život, ten domov, a tam máme tu rodinu, ty vzpomínky, spoustu přátel. Jsme doma tam i tam, ale je to jakoby jiný. Je to vlastně dobrý, je to vlastně pestřejší pro nás. Ale zároveň komplikovanější, protože nejste doma tam ani tam, to je taky pravda. Ale záleží, jak se na to díváte, můžete se na to dívat z negativní stránky, ale i z té pozitivní. Myslím si, že naše děti ten domov mají jako v Česku, ale tím, že například ten náš nejmladší je tady od 4 let, tak ten má víc zážitků a vzpomínek tady a myslím si, že by pro něj bylo těžký se vrátit, že právě ta otevřená mysl, zážitky, co mají tady z té mezinárodní komunity, to by jim tam chybělo. Už by to pro něj bylo málo. Ale asi by si zvykli. Když jedeme do Česka, tak je to prostě dojemný, ty hory, ta česká krajina je úplně jiná. Oni jsou prostě takoví Evropani, typičtí. Mají ty kamarády z té mezinárodní školy z celého světa, takže oni nemají takovej ten pojem, jako že ten domov je jen na jednom místě, ale že je to ta Evropa.“*

Přes 70 % dotazovaných se v Nizozemí setkává s jinými Čechy. Nejčastěji se s krajany stýkají v zaměstnání (41,7 % dotazovaných), na společenských akcích (31,4 % dotazovaných), v restauraci či v hospodě (29,5 % dotazovaných), ve škole (5,8 % dotazovaných). Několik respondentů uvedlo, že se s Čechy setkávají doma, jelikož je to jejich partner/partnerka či soused/sousedka.

Češi se v Nizozemí setkávají, nejedná se však o velké komunity, ale spíše se setkávají jednotlivci. Dle výpovědí respondentů stojí aktivity Čechů v Nizozemí na jednotlivcích a nejsou početné. Češi se v Nizozemí nevyhledávají a netvoří větší komunity.

Graf 12 – Kontakt s jinými Čechy⁹⁴

Potkáváte se v Holandsku s jinými Čechy?
157 odpovědí

„Ano, je tu celkem dost Čechů a mám tu i pár dobrých přátel. Jinak Češi jsou hodně zvláštní druh...ta komunita lidí, kteří tady žijí, jsou spíš proti sobě než pospolu a házejí na sebe špinu a klacky pod nohy. Třeba spolubydla pracuje ve vyložené česko-holandské firmě a tam je to na denním pořádku,“ uvedl respondent Filip.

„Mám tu spoustu českých kamarádů, ale není to tak, že bychom se viděli 4x týdně a měli nějakou silnou komunitu. Vidíme se třeba 1–2x za měsíc, aby si děti udržely nějak češtinu. Seznámíme se většinou na Facebooku, jelikož já jsem založila na Facebooku skupinu České maminky v Holandsku, takže tam je shlukuju. S pár maminkama jsme se seznámily taky na Instagramu... takže sociální sítě,“ uvedla Helena.

Respondentka Božena, která v Nizozemí žije 50 let, uvedla, že Češi se dle jejího názoru v Nizozemí nehledají. Prý kdyby o sebe nezakopli, tak se nepotkají. *„Snad je to tím, že v dnešní době má člověk má možnost sbalit kufry a jet. Tak daleko to není, já nejradši jezdím sama autem, pokud to jede, tak já to sježu za 8 hodin. Snad je to ten důvod, že je to tak blízko a člověka nedrží žádný hranice, tak lidi na to koukaj úplně jinak. Není tu tolik Čechů. Poláků je více, mají tu i obchůdek. Držej víc při sobě.“*

Respondentka Veronika uvedla: *„My vlastně máme facebookovou skupinu Češi a Slováci v Holandsku, ale je tam taková zvláštní skupina lidí a celkově mi přijde, že ten Facebook je plnej hejtů, než aby se lidi jako chtěli nějak potkávat nebo si pomáhat, takže to moc nefunguje, asi i z té strany, že nemám potřebu se zrovna s takovejma lidma scházet.“*

⁹⁴ Google Forms na základě dat získaných z dotazníkového šetření.

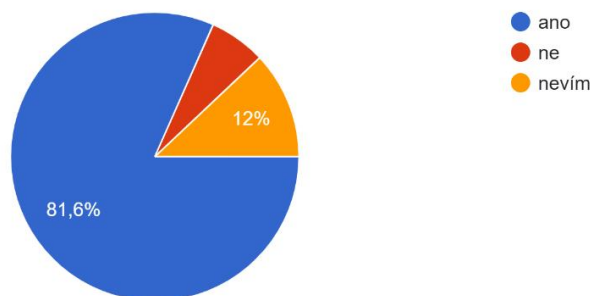
Ale já jsem si začala vytvářet svoji vlastní komunitu na Instagramu a tam se vlastně navzájem sledujeme s holkama, který jsou ve stejný situaci – přišly do Holandska, jsou zhruba ve stejný věkový skupině a s těma si tam online sdílíme zkušenosti. A potom co začala corona ustupovat, tak jsme se začali scházet i offline.“

„Češi se tady nechtějí potkávat. Často vám i lidi řeknou, že slyší někoho mluvit česky a dělají, že nerozumí. Nebo mi jedna holka říkala, že pracovala někde, kde pracovali i Češi, a oni do konce nezjistili, že je Češka. No to je extrém...“ uvedla Hana.

81,6 % dotazovaných je v Nizozemí spokojeno. V otázce návratu do ČR Češi nejsou jednotní. 43,7 % respondentů uvedlo, že návrat do ČR nezvažuje, 29,7 % respondentů uvedlo, že návrat zvažuje a 26,6 % dotazovaných neví.

Graf 13 – Spokojenost v Nizozemí⁹⁵

Jste v Holandsku spokojen/a?
158 odpovědí

„Momentálně návrat upřímně nezvažuji. Začala jsem tady teď podnikat, děti tady mají školu... Neříkám, že nikdy, ta možnost tady vždycky je, ale momentálně to není na pořadu dne. Neplánuji to třeba příští rok. Ale dokázala bych si to představit určitě,“ uvedla respondentka Helena.

Respondentka Petra uvedla, že se plánují s jejím holandským přítelem přestěhovat do Česka. Uvedla, že chce mít děti a chce být na klasické mateřské, jakou zná z Čech. Vadí jí i zdravotnictví v Nizozemí, jelikož musí přemýšlet, kolik bude muset vynaložit finančních prostředků. Holandsko je dle jejího názoru skvělé na dovolenou, ale ne na žití.

⁹⁵ Google Forms na základě dat získaných z dotazníkového šetření.

Petra se společně s přítelem budou stěhovat do ČR, kde převezmou kemp po jejím dědovi. Její holandský přítel se již těší a má v plánu se učit česky.

Respondentka Božena je v důchodu, v Nizozemí žije již 50 let „*Když se mě někdo zeptá, jestli se chci vrátit do Čech, já na to nemůžu dát odpověď, absolutně ne. Já se cejtím doma tady, budu tu 50 let, jednou tak dlouho, co jsem byla v Čechách, ale když jsem tam, tak to беру jako domov tam. Samozřejmě, že člověk porovnává, ale neřikám, ježiš tam to je takový a tam takový. Ale беру to nějak realisticky. Já v Čechách mám ještě kamarádky ze základky, s kterejma se setkávám, ze zdravotky... známý z Moravy. Mám tam svoji sestru.*“

„*My máme doma takový rozpor, co se návratu týče. Můj muž má takovej pocit, že bychom se tam jako mohli vrátit, on by se tam chtěl vrátit asi dřív než já, a děti ani nevím, děti by tam neměly asi tolik příležitostí. Byla by to asi škoda. Mně přijde, že to teď v Česku tolik nefunguje, není tam tolik příležitostí pro ty mladé. Jako jsou tam, ale ne tolik jako tady. Vše, co vás napadne, tak tady můžete realizovat, nikdo vám neháže klacky pod nohy, podnikání je tady velmi snadný. Záleží na situaci...,*“ odpověděla Hana na otázku ohledně návratu do ČR.

Respondentka Veronika uvedla: „*Já si upřímně nedokážu představit, že bych tady strávila celý život, protože mně se stýská po Čechách. A my máme takovej plán s manželem, není úplně nalinkovanej ještě, ale chtěli bychom to zkusit v Čechách. Chtěli bychom si postavit baráček v Čechách, protože tady je to nereálný, což je další nevýhoda mimochodem, bytová a nemovitostní krize v Holadnsku, kdy tady je nemožný koupit barák. Je to plán v příštích letech. Zvažujeme to. Ale nevím, jestli by to byl ten poslední krok. Já si myslím, že tady jsou výhody i nevýhody na obou stranách. Třeba i český školství by potřebovalo reformu, je zastaralý. Tady na druhou stranu vysokoškoláci mají víc možností, můžou třeba studovat dvojjazyčně. Těžko říct, až budeme mít děti, kde by pro ně bylo lepší žít, ale určitě tady nezůstanu celý život.*“

Na otázku *Jaký největší problém v současnosti řešíte?* uvedlo 42 % dotazovaných kontakt s rodinou a stesk po domově. Téměř 37 % dotazovaných odpovědělo, že žádný problém v současné době neřeší. 13,4 % dotazovaných uvedlo, že v současné době řeší hlavně adaptační problémy, zejména spojené s jazykem a komunikací s lidmi, sociální izolaci a potížemi s identitou. 7 % dotazovaných uvedlo, že řeší problém s nedostatkem peněz, problém s daněmi či bydlením. Méně často pak respondenti uváděli problém se

sehnáním a následným udržením zaměstnání, potíže s českými úřady, potíže s administrativou v Nizozemí či problém s návratem do ČR.

Na odpovědích se odrazila i současná pandemie covid-19. Krajané často zmiňovali problém s cestováním zkomplikovaným právě kvůli covid-19.

„Covid určitě spoustu věcí zkomplikoval. Doufám, že cestování do budoucna bude zas jako postaru lépe plánovatelné a nekomplikované lockdowny,“ uvedl respondent.

Na otázku *Chybí Vám zájem českého státu o Vás? V čem by případně měl pomoci?* dotazovaní v drtivě většině odpověděli, že jim zájem českého státu nechybí. 17,5 % dotazovaných odpovědělo, že by stát mohl pomoci v usnadnění politické participace, zejména v účasti ve volbách. 11 % dotazovaných by uvítalo zajištění vzdělávání a volnočasových aktivit pro děti Čechů. 9,1 % dotazovaných by uvítalo podporu studentů při studiu v zahraničí a uznávání diplomů ze studií v zahraničí v ČR. 7,8 % dotazovaných by pomohlo poskytování informací při řešení každodenních záležitostí. Pouze 3,2 % uvedlo, že by stát měl pomoci při zprostředkování kontaktu s ostatními krajanými v Nizozemí.

5.7 Organizace, spolky a volnočasové aktivity Čechů v Nizozemí

5.7.1 České centrum Rotterdam

Česká centra jsou příspěvkovou organizací Ministerstva zahraničních věcí ČR, jsou stěžejním nástrojem veřejné diplomacie zahraniční politiky České republiky. Jejich cílem je posilování dobrého jména České republiky ve světě. Česká centra jako kulturní institut patří do sítě zahraničních kulturních institutů EUNIC.

Česká centra dělají jméno naší zemi v řadě kulturních a společenských oblastí, věnují se také výuce českého jazyka v zahraničí. Zapojují se do mezinárodních projektů a slouží jako platforma pro rozvoj mezinárodního kulturního dialogu.⁹⁶

V Nizozemí působí České centrum od roku 1994, nejprve v Haagu a od roku 2009 v Rotterdamu. České centrum poskytuje široké veřejnosti bohaté informace o Česku a organizuje množství aktivit s vazbou na Českou republiku. Spolupracuje s nizozemskými partnery. Pořádá akce zaměřené na politická, historická nebo společenská témata, na kterých se podílí také zástupci akademické obce a vládních i evropských organizací. České

⁹⁶ *O nás* [online] Česká centra - Praha. Česká centra - Praha / Úvod [cit.08.01.2022]. Dostupné z: <https://www.czechcentres.cz/o-nas>

centrum při pořádání akcí v celém Nizozemí spolupracuje s řadou institucí (radnice, knihovny, festivaly, nadace, družební města), které se často výrazně podílejí na financování jednotlivých projektů.⁹⁷

V našem rozhovoru Hana Schenk popsala svou netradiční cestu k pozici ředitelky ČC v Rotterdamu. Je jedním ze služebně nejstarších zaměstnanců, a to od roku 1996.

„Neprošla jsem klasickým výběrovým řízením a nejsem zde poslaná jen na určitou dobu jako ostatní ředitelé. Přišla jsem do Nizozemska na konci roku 1995, protože manžel je Nizozemec. Začala jsem shánět práci, na začátku jsem neuměla holandsky. Na začátku člověka teda napadne, jestli tu jsou nějaké instituce nebo firmy, které mají co do činění s Českou republikou, a náhodou jsem narazila na České centrum, které v té době zrovna fungovalo asi rok nebo dva. Napsala jsem jim, že sháním místo, a oni se ozvali. Ta práce mě strašně chytla. Vyzkoušela jsem si tam veškerou práci a v určitý moment, v rámci restrukturalizací, kdy se to centrum mělo zrušit nebo omezit činnost – nakonec jim to přišlo škoda, protože to centrum vždy dobře fungovalo – napadlo je, že bych to mohla převzít.“

Oficiálně paní Hana Schenk není ředitelka, ale je pověřená řízením ČC. Letos to bude 10 let, co je pověřena řízením ČC. ČC Rotterdam je v síti českých center jedním z nejmenších. Mají jen dva zaměstnance a jen na částečný úvazek. Sídlo je v Rotterdamu, což je taky výjimka, většina Českých center sídlí v hlavních městech. Sídlí v budově Goethe Institutu – jednoho z jejich největších partnerů, s kterým spolupracují.

České centrum Rotterdam se snaží zprostředkovat místnímu publiku pozitivní příběhy o naší republice. Vybírají věci, které by mohly v Holandsku zaujmout. Nápady na konkrétní akce přichází různě. Z ústředí Českého centra dostávají tipy a témata. Vždy je v určitém roce nějaké stěžejní téma pro všechny Česká centra. Zaměřují se na například na nějaké výročí či na nějakou osobnost. Příští rok bude předsednictví, takže se připravuje velký program pro předsednictví. Letošní téma se týká poezie – česká literatura, Václav Havel – nedožití 85. narozeniny a 10. výročí úmrtí. V minulém roce byly hlavní tématem ženy.

Jan Amos Komenský je spjat s Nizozemím a je to důležitá osobnost, kterou se snaží tady propagovat. Každé centrum si přizpůsobuje program podle témat, která souvisejí s danou zemí, dle lokálních zvyklostí, co v tom teritoriu je důležité a co místní publikum

⁹⁷ *O nás* [online] Česká centra - Praha. Česká centra - Praha / Úvod [cit.08.01.2022]. Dostupné z: <https://www.czechcentres.cz/o-nas>

nejvíce zajímá. Velkou roli v tom hraje osobnost ředitele, který má k určitým tématům třeba blíž.

Primárním cílovým publikem je zdejší veřejnost. Mladé lidi se daří oslovovat lépe díky spolupráci s univerzitami. Mají navázány různé zajímavé a dobré kontakty s univerzitami v Amsterdamu.

Mladší generace je pro ně jako pro všechny dost těžko uchopitelná – je těžké se k ní nějak dostat. Jsou na Instagramu, Youtube, Facebooku, ČC dělají i své vlastní podcasty, snaží se zaujmout všemi cestami, které jsou mladým blízko. K tomu přispěla i corona, museli se rychle dostat do online prostoru, s čímž souvisí ta aktivita na sociálních sítích. ČC v Rotterdamu nejvíce využívá Facebook a webové stránky. Každé centrum vyhodnotilo tu situaci, co by ty lidi mohlo zajímat a co by mohli připravit do online prostoru. Centra se domluvila i sítově, napříč centry.

„Začali jsme více spolupracovat napříč centry, což beru jako příjemný důsledek corona situace. Připravili jsme programy, které se daly sdílet ve více teritoriích. Například loni slavil velký úspěch program o architektuře,“ uvedla Hana Schenk.

Architektonické online prohlídky sledovali lidé po celém světě. Výhoda těchto online projektů je, že si to lidé mohou shlédnout i zpětně ze záznamu.

„Sami jsme také iniciovali sérii videí na propagaci české literatury v Nizozemsku. Každý měsíc jsme uveřejňovali videa k jednotlivým knihám a oslovovali zdejší překladatele, bohemisty, nakladatele, čtenáře, studenty, o kterých jsme věděli, že mají blízko k české literatuře. Vznikla z toho úctyhodná série 20 videí a mělo to velkou sledovanost a pokračujeme v tom do teď.“

V minulosti, než zasáhl covid, ČC Rotterdam pořádalo i osobní akce. Například uspořádalo výstavu k výročí roku 1989. *„Dali jsme prostor zdejším mladým umělcům, absolventům uměleckých akademií, aby se vyjádřili k tématu svoboda. Byla to velice úspěšná akce. Umělci neakcentovali české rozmezí. Akce přitáhla pozornost i mladých lidí. Na konci byl i prostor na zajímavou diskuzi,“* uvedla Hana Schenk.

ČC Rotterdam hodně působí jako logistická základna pro nizozemské instituce, jelikož kvůli tomu, že jsou jen malé centrum, jsou jejich finanční možnosti omezené. Často se snaží spolupracovat s nějakou institucí, než vymýšlet vlastní program. Tato spolupráce přináší nové publikum a také publicitu. Na takovou publicitu by dle slov ředitelky Hany Schenk se svými možnostmi nedosáhli.

Na akce pořádané Českým centrem Rotterdam chodí i Češi, buď jsou to starší krajané, nebo mladí studenti, popřípadě mladí lidé, co tu pracují. Není to však jejich primární skupina, ale jsou na jejich akce srdečně zváni. Více akcí pro krajany dělá ambasáda, s kterou také úzce spolupracují – pořádají např. vánoční koncerty.

V minulosti fungovala v ČC Rotterdam česká škola. Tak trochu to iniciovala paní Hana Schenková sama kvůli vlastním dětem, aby měly kontakt s českým jazykem, aby se dostaly do kontaktu s dětmi, které jsou v podobné situaci, aby si tu češtinu přes rok oprašovaly, když nejsou v Čechách, protože tam jezdí jen o prázdninách. Když pak dcera Hany Schenk začala chodit na střední školu, tak to sama ukončila, jelikož se už nenašel nikdo z rodičů, kdo by to chtěl převzít. Hana Schenková uvedla, že před pár lety odstartovaly českou školu dvě takové schopné a mladé ženy v Amsterdamu.

České centrum je také aktivní v rámci sdružení EUNIC. Hana Schenk byla tři roky předsedkyní. V současné době má v rámci EUNIC na starosti finance. Je to jedna z dobrých možností, jak zviditelnit činnost ČC. Dělají spoustu zajímavých projektů a přináší to kontakt s kolegy z jiných organizací a institucí a ten důležitý z hlediska výměny informací.

Do budoucna by České centrum dle slov ředitelky Hany Schenk chtělo obnovit kontakt s publikem, slyšet zpětnou vazbu.

5.7.2 Sdružení přátel Nizozemska – Česka & Slovenska

VNTS je sdružení pro Nizozemce, kteří mají vřelý vztah k České republice a/nebo Slovensku, a pro Čechy a/nebo Slováky žijící v Nizozemsku. Sdružení bylo založeno v roce 1984.

Z Nizozemska je o Česko a Slovensko velký zájem a z těchto zemí do Nizozemska přichází mnoho lidí. To se netýká pouze krátkých nebo dlouhých prázdnin, ale často také obchodních a/nebo soukromých zájmů. VNTS chce působit jako zprostředkovatel a poskytovat svým členům co nejvíce informací.

Členství je tvořeno převážně Holanďany, kteří jsou tak či onak spojeni s Českou republikou a/nebo Slovenskem. Může to být prostřednictvím rodinných vazeb, přátel nebo obchodních vztahů, ale také lidí, kteří udržují kontakty v oblasti sportu, kultury, vzdělávání nebo vědy nebo prostřednictvím partnerství měst. Kromě toho existuje velká skupina lidí,

kteří rádi jezdí na dovolenou do České republiky a/nebo na Slovensko, a lidí, kteří se zajímají o historii a/nebo kulturu obou zemí.

VNTS pořádá řadu výročních setkání, jejichž cílem je vzájemné spojení svých členů. To zahrnuje novoroční setkání v lednu, výroční členskou schůzi na jaře a příslušnost k akcím regionálně organizovaným ostatními v české a/nebo slovenské oblasti.⁹⁸

V rozhovoru paní Božena, která ve VNTS působí, uvedla, že za poslední dva roky se do spolku už nikdo nepřihlásil a starší členové bohužel odcházejí. Oficiálně má VNTS 400 členů. *„Dřív byl sál plný hostů, teď když se jich sejde 45, mnem si ruce. Zájem klesá, pomalu to zaniká.“*

V minulosti vydávali časopis AHOJ, kde čtenáři mohli najít veškeré důležité informace, zážitky členů z jejich cest a příběhy.

„V dnešní době je to úplně jiný, než možná před 10 lety, jsou mobily, internet... Dřív se poštou posílaly letáčky nebo informace, co se dováželo z Čech a Slovenska. Už léta se nikdo neozval, že bych chtěl vědět, kde je nějaký camping, nebo něco, to si každé najde na počítači.“

Před covid pandemií pořádalo VNTS společenské akce. Například na den výročí narození a úmrtí Komenského se pořádaly koncerty. Na Velikonoce pozvali malířku kraslic z Moravy. Nebo pořádali promítání filmu, o kterém si mysleli, že bude mít u členů úspěch.

Paní Božena uvedla, že spolek už nefunguje tak, jako to bývalo, a v současné době zvažují, zda budou v činnosti nadále pokračovat.

5.7.3 Česká škola Amsterdam

Česká škola Amsterdam je partnerskou školou Českých škol bez hranic. České školy bez hranic vyučují děti s českými kořeny češtině a českým reáliím. Výuka je srovnatelná s výukou ve školách v České republice. Děti jsou vyučovány podle jednotného vzdělávacího programu v souladu s požadavky ministerstva školství. Žáci Českých škol bez hranic se bez problému vracejí do České republiky a do českého vzdělávacího systému.⁹⁹

⁹⁸ - VNTS [online] - VNTS. [cit.15.11.2021] Dostupné z: <https://vnts.nl/>

⁹⁹ Spolek Česká škola bez hranic [online]. Česká škola bez hranic Copyright © 2021 Česká škola bez hranic z.s. [cit. 06.01.2022]. Dostupné z: <https://csbh.cz/o-nas/spolek-ceska-skola-bez-hranic/>

Česká škola v Amsterdamu zahájila činnost v září 2019. Školu založily pedagožky Ester Bednarzová a Natálie Hons. Ester je absolventkou Ostravské univerzity, oboru Učitelství historie a základů společenských věd pro střední školy. Učila na 1. stupni v zahraniční české škole Schola Bohemica v Düsseldorfu, kde pracovala s bilingvními dětmi. Natálie získala magisterský titul absolvováním oboru Učitelství 1. stupně na Masarykově univerzitě v Brně. Po studiu učila na základní škole v Brně.

„Prvně to vypadalo, že budu žít v Německu, takže tam jsem hledala, tam jsem tedy přišla na to, že existují české školy. No a pak jsme se přesunuli do Amsterdamu a tady nic takového nebylo, tak vznikl tento nápad. Začala jsem se o tu problematiku zajímat, o koncept Českých škol bez hranic. My nejsme Česká škola bez hranic, ale jsme partnerská škola. Spolupracujeme s nimi a vycházíme z tohoto konceptu,“ uvedla Ester v našem rozhovoru.

Výuka v české škole doplňuje školní docházku dětí v Nizozemí o výuku českého jazyka a českých reálií. Děti se v české škole učí česky nejen psát a číst. Získávají znalosti o české historii a pocit sounáležitosti s českým národem a Českou republikou. Výuka probíhá jednou týdně v neděli od 13:00 – 16:40 v malých předškolních a školních skupinách. Děti je možné přihlásit po celý rok. Výuka probíhá podle tzv. Rámcového vzdělávacího programu (RVP), který garantuje, co musí žáci umět. Výuka taktéž vychází ze vzdělávacího programu České školy bez hranic, která požadavkům RVP odpovídá. V případě, že se rodiče s dětmi přestěhují zpět do České republiky, se děti budou moci lépe začlenit do odpovídajícího ročníku.¹⁰⁰

„Zájem o českou školu se mění. Žije zde mnoho expatů, takže zájem byl, ale tím, že je pandemie, tak my nejsme schopni pokrýt úplně všechny stupně. Teď se lidi spíš stěhují odsud. Spíš nás objevují rodiny, co tu žijí dlouho a nejsou v českých komunitách. V současné době máme jen předškolní skupinu o sedmi žácích. Nejvíce jsme měli asi jedenáct žáků a byli jsme dvě třídy. Teď máme jen jednu třídu. Z důvodu prostor nejsme schopni otevřít další třídu,“ uvedla Ester.

¹⁰⁰ V Amsterdamu se otevírá česká škola. Má sloužit i pro setkávání české komunity [online] | Radio Prague International. Zprávy z České republiky | Radio Prague International Copyright © 1997 [cit. 12.02.2022]. Dostupné z: <https://cesky.radio.cz/v-amsterdamu-se-otevira-ceska-skola-ma-slouzit-i-pro-setkavani-ceske-komunity-8693818>

Dle zakladatelky České školy Amsterdam jsou tři skupiny dětí, které navštěvují školu: ti co se přistěhovali v průběhu – žili v Česku a najednou se přestěhovali –, nebo to jsou expati, co cestují po světě. Anebo jsou to ti, co jsou tady integrovaní a žijí tady.

Dle Ester se rodiče snaží vyhledat českou školu, aby měly děti i jiný zdroj češtiny a nebylo to pouze na nich, na rodičích. Ester uvedla, že dle jejího názoru člověk přirozeně inklinuje k Čechům. *„Já mám třeba přátele různě, ale stejně to dopadne, že mám nejvíc kamarádů Čechů a Slováků, protože jsou vždycky nějaké komunity a tam se všichni pak znají a nějakým způsobem. Leda že by se člověk těm Čechům a Slovákům snažil vyhnout. Je to strašně individuální.“*

Česká škola Amsterdam spolupracuje se spolkem Bohemian Motion. *„Lulu, slečna, co to vede, je moje kamarádka a ona nám ze začátku hodně pomohla, protože už věděla, jak založit spolek. Navzájem si pomáháme. S ambasádou jsme také v kontaktu. Pak jsem v kontaktu s jinými učitelkami z jiných škol, hlavně z Německa. Tím, že bylo teď vše online, tak jsme se i se skupinkou učitelek setkávali jednou za dva měsíce. Vzájemně sdílíme zkušenosti.“*

5.7.4 Amsterdam česky & Výlety po Nizozemsku

Hana Beránková, která v Nizozemí žije 15 let, provádí Amsterdamem české turisty. Původně to začalo tím, že prováděla po Amsterdamu své přátele a rodinu a pak ji napadlo, že by to mohla dělat i profesionálně. Na svých webových stránkách *Amsterdam česky* předává tipy, co v Nizozemí navštívit, píše o různých zajímavostech a aktuálním dění v Nizozemí. Během covid lockdownů napadlo Hanu Beránkovou začít pořádat pro krajany „Výlety po Nizozemsku“. Na Facebooku projekt sleduje přes 600 lidí. Výletů se ale účastní v průměru 15 lidí.

Hana popsala vznik nápadu pořádat Výlety po Nizozemsku:

„Když se odstěhujete z Česka, že jako chcete poznat novou zemi, tak je docela proti tomu smyslu se setkávat s českou komunitou. Ale když jsme se sem přestěhovali, tak děti byly malý a já začala hledat nějaký maminky s dětma tady. Já si prostě nejlíp popovídám s českýma holkama, protože máme ten stejný background. Taky mám pocit, že pro ty lidi, když jsou tady a jsou bez toho zázemí, bez těch přátel a bez rodiny, tak to setkávání má velkej význam. Jako jasně, jsou lidi, který tady zapadnou mezi tu mezinárodní komunitu a vůbec nepotřebujou tady to setkávání, ale je spousta lidí, kteří to ocení. A tak jsme začali,

když byly děti malé, pořádat Mikulášskou podobnou té naší české a takhle se to postupně rozvinulo. Během té corony nás napadly tyhle ty výlety, nejdřív v rodinném kruhu. Protože tady, když se dělá někde sraz pro československou komunitu, tak je to většinou v hospodě a pije se tam. My lidi tady, ta československá komunita tady, nedrží vůbec při sobě, když někdo něco napíše, že něco pořádá, tak lidi v tom hned vidí, že to dělá za nějakým účelem, pro svůj prospěch a že na tom chce vydělat. A právě, když jdete takhle do té hospody, tak se tam většinou setkáte s takovýma lidma. Já chtěla dát dohromady lidi, co jsou trochu aktivní a co se nechtějí účastnit tady toho, kdy lidi jen nadávají na to, jak se tady žije blbě a jaký jsou tady problémy. Právě na ten výlet, to už je potřeba, aby ten člověk chtěl ujít nějaký kilometry a být aktivní. Chtěli jsme dát dohromady lidi, co chtějí nějaký zajímavější život.“

Hana Beránková uvedla, že se při výletech zaměřují i na místa, která jsou spojená s českou historií. Navštívili například pyramidu Austerlitz, která je pojmenovaná podle Bitvy u Slavkova, nebo Muzeum Jana Amose Komenského v Naardenu.

„Také jsme byli na místě, kde spadlo během války letadlo s československou posádkou, takže tam jsme taky udělali výlet a položili jsme tam za nás věnec. Snažíme se hledat to propojení s Československem, aby to bylo do krajanského stylu. Snažíme se, aby to bylo i poučné.“

5.7.5 Bohemian Motion

Bohemian Motion je český spolek založený 10. března 2016. Cílem Bohemian Motion je přinést umění, hudbu, divadlo, kulturu a vzdělání ze světa do Amsterdamu a naopak. Bohemian Motion založila Češka, která vystupuje pod uměleckým jménem Lulu Lightning.

Než se zrodil spolek Bohemian Motion, působila Lulu od roku 2010 v Mike's Badhuistheater. Tehdy ji napadlo začít pořádat akce pro českou komunitu.

„Jako první jsme začali s naší bandou nadšených Čechů pořádat československého Mikuláše. Pozvali jsme herce Jana Budaře a od té doby je Mikulášská každým rokem lepší a lepší. V roce 2014 mě napadlo pozvat naše české baviče z pořadu Na stojáka. Oslovila jsem starého známého Karla Hynka, jestli by přivezl představení „Blbá blondýna“ s Ivou Pazderkovou a Lukášem Pavláskem. A tak se stalo, že jsme si plácli a Kája přidal ještě Daniela Čecha, a tak se to stalo historicky jejich prvním zahraničním

vystoupením vůbec! Na tohle představení přijelo do Amsterdamu i spousta zahraničních Čechů z okolních států – i z Česka, Anglie, Belgie, Německa apod. Stal se z toho ihned velký hit a rok na to už je zvali na představení z celého světa. Od té doby sem do Amsterdamu jezdí kluci a holky z představení Na stojáka každý rok. Kromě teda bláznivého roku viz korona...“

Po této akci se rozjela česko-amsterdamská síť bavičů a československých umělců a začalo to být každoroční. Přibyly i jiné akce, a tak Lulu musela najít nějaké „zastřešení“ pro tyto československé aktivity, a také aby byla možnost získat finanční podporu, jelikož dle slov Lulu kultura a akce pro děti nejsou výdělečnou činností, obzvláště v cizině s českými akcemi.

„Založila jsem tedy s kamarádkou Bohemian Motion jako takový kulturní spolek, přes který máme možnost dostat dotaci například na Mikulášskou a který hlavně zastřešuje tyto československé akce. Časem Bohemian Motion získalo i jméno a najednou mě třeba začaly kontaktovat české spolky i z jiných zemi. Našly si mě i holky Ester a Natálie, které potřebovaly pomoc založit českou školu v Amsterdamu. Hlavně proto pořád Bohemian Motion držím, ač mě to ročně stojí dost, a to nejenom finančně, protože si musíme pomáhat.“

Na otázku, jak moc bylo náročné založit český spolek v Nizozemí, odpověděla Lulu: *„No, spíš to byla pro mě dost otrava... to papírování. Jako umělec tím dost trpím, ale nevzdali jsme to a vyplnili jsme potřebné formuláře, zajeli jsme, kam jsme měli, a zaplatili, co bylo potřeba. No a hle, od roku 2016 jsme oficiální Bohemian Motion. Soustředíme se na československé akce v Nizozemsku, hlavně v Amsterdamu, ale jezdíme i do Česka, například s houslistkou Violinna Violinist, se kterou děláme koncerty po Česku. Chceme dovést i další kapelu z Amsterdamu na český festival. Už se na tom pracuje.“*

Kromě Mikulášské, koncertů a stand-up vystoupení zve Bohemian Motion do Amsterdamu i česká divadelní uskupení. Letos pozvali například divadelní představení *Milostný trojúhelník*. Jedná se o divadelní improvizaci s Aňou Geislerovou, Josefem Poláškem a Martinem Zbrožkem. *„Bylo to k popukání a naprosto boží!“* uvedla Lulu.

Lulu například pomáhala v Mike's Badhuistheater s divadelním představení *Švejka*, kterého hráli v angličtině. Lulu jim překládala *Švejka* z češtiny do angličtiny.

„Také jsme dělali a děláme filmové premiéry, například film Hany Třeštkové Zkáza krásou o Lidě Baarové. Paní Třeštková měla také přijet, ale nakonec jí to nevyšlo.“

Pozvali jsme i pana Hutku, který se tímto po dvaceti letech, co opustil Holandsko a vrátil se do Čech, díky nám znovu v Nizozemí ukázal. Hodně to pro něj znamenalo.“

Bohemian Motion pořádali i hudební festival Prague-Amsterdam, kdy přijela například rocková kapela *Už jsme doma*. Pořádali také první, ale nakonec i poslední koncert skupiny *Psí vojáci*. Bohužel poslední, protože zpěvák skupiny po pár týdnech podlehl rakovině.

„To bylo smutné, ale na koncert mu tu přišlo hodně lidí, kteří si ho moc vážili. Kapela byla opravdu legendární a my měli tu čest je tu slyšet a vidět. Rok na to jsme tu dělali premiéru jejich filmu.“

Na otázku, kolik lidí se v průměru akcí Bohemian Motion účastní, odpověděla Lulu, že po letech pořádání akcí již ví, že na divadlo jim stačí kapacita 150–200 lidí. Akce pořádají v Mike's Badhuistheater Amsterdam. Na představení *Na stojáka* mají vždy vyprodané divadlo. Na známé umělecké tváře, jako je například Aňa Geislerová, je také jistota vyprodaného sálu. Na Mikulášskou chodí 40–60 lidí, jedná se o rodiny s dětmi a dle slov Lulu je to vždy, jako když se sejde jedna velká rodina.

„Už je to taková srdcovka, a protože já jsem rozená na Mikuláše 6. 12., tak mám pocit, že je to moje povinnost tuhle vánoční akci tady uskutečnit. Mám lidi, kteří jsou nám věrní a opakovaně chodí na Mikuláše a i některé další akce. Ale vždy se ukáží i noví lidé. Ještě poznamenám, že hlavně ten Mikuláš je dost zajímavý, protože sice je ten večer provázán českýma, skoro už vánočníma dobrotama a koledama, ale protože jsme v zahraničí, tak tu máme děti všech barev, a to je super vidět. Prostě černoušci, co mluví česky, holandsky a někdy i jinými jazyky, to se jen tak v Česku nevidí. A všichni se tu máme rádi a v ten večer jsme jedna velká rodina.“

Nejčastěji se o akcích Bohemian Motion dozví lidé ze sociálních sítí. Hlavní promo jejich akcí jde skrz Facebook, Instagram a Twitter. Lulu uvedla, že občas se jí podaří dostat do novin, jako například s Mikulášskou, kdy se Lulu objevila na titulní straně, jak si maže obličej uhlím.

„Bylo to velké, protože tady se každoročně řeší jejich Sinterklaas (Mikuláš), který má černé pomocníky, tzv. Zwarte Piet (Černý Petr). Jsou tu totiž skupiny lidí, kterým to přijde rasistické. Takže když jsme si to vykračovali po centru Amsterdamu, jako čert, Mikuláš a anděl, získaly jsme dobrou pozornost a nakonec to skončilo v těch novinách.“

Bohemian Motion spolupracují s již zmíněným divadlem Mike's Badhuistheater Amsterdam. Lulu zmiňuje, že je to pro ně velká výhra, jelikož sehnat místo v Amsterdamu, a ještě k tomu v centru, je těžké a i finančně náročné. Lulu má lepší cenu za nájem, jelikož v divadle vypomáhá s pořádáním akcí, fotí a točí filmové sestřihy a promo videa na akce. S pořádáním akcí Bohemian Motion Lulu pomáhají nadšení dobrovolníci a také její mamka, která na každou akci vždy přiletí a přichystá české dobroty, jako například chlebíčky, langoše či bramboráky. Dětské akce Lulu pořádá společně se zakladatelkami České školy Amsterdam. Občas akce pořádají ve spolupráci s Českým centrem Rotterdam.

„Když to dám do kupy, tak vlastně české spolky tu jsou jen České centrum Rotterdam, které je státní, pak já s Bohemian Motion v Amsterdamu a teď i Česká škola Amsterdam, což na těch pár tisíc Čechů, co tu po NL je rozseto, je dost.“

Na otázku, jaké akce plánují do budoucna, odpověděla Lulu: *„Co určitě bude pokračovat, neboť už je to taková klasika, je náš tradiční československý Mikuláš v Amsterdamu, Na stojáka v Amsterdamu a také znovu pozveme Milostný trojúhelník. A snažím se aspoň jednou ročně i české divadlo. Letos by měl přijet David Prachař s představením Trenér. Viděla jsem ukázkou, bude to báječný, už se moc těším!“*

5.7.6 Česko-slovenský bar Amsterdam

Česko-slovenský bar Amsterdam je jediný česko-slovenský bar v Holandsku. Bar se nachází v centru Amsterdamu nedaleko náměstí Rembrandtsplein. Čepují zde české pivo Budvar. Kromě točeného piva nabízí i lahvová piva Gambrinus, Plzeň a Zlatý bažant a také tradiční české a slovenské speciality jako Becherovka, Fernet, slivovice atd.

Návštěvníky Česko-slovenského baru tvoří kromě Čechů a Slováků i turisté (Angličani, Němci, Španělé, Američané atd.), ale také místní. Pravidelně zde promítají fotbalové a hokejové zápasy na velkém plátně.¹⁰¹

S Česko-slovenským barem Amsterdam spolupracuje spolek Bohemian Motion, který zde pořádá *Czech Comedy Movie Night*, kde se promítají každé úterý české komedie. Tuto tradici zavedli v roce 2017 a nadále v ní pokračují.

¹⁰¹ *Cesko Slovensky Bar*. Cesko Slovensky Bar [online]. Copyright © 2012 Gemaakt door [cit. 08.02.2022]. Dostupné z: <http://www.cesko-slovensky.nl/>

5.7.7 Online průvodce Nizozemskem

Veronika žije v Nizozemí od roku 2018. Po přestěhování do Nizozemí začala psát blog, kde píše o svém životě v Nizozemí, o tom, jak to tam chodí, jaká je holandská kultura a jak se nejlépe učít holandštinu.

„Ze začátku jsem psaní na blog brala jako formu terapie, protože ze začátku to pro mě bylo fakt těžký se s tím tady vyrovnat. Ještě ten první rok byl jako v pohodě, to jsou takový ty kulturní šoky, a ještě jako všechno poznáváš pomaličku polehoučku, ale po roce jsem si říkala, že už bych se tady měla cejtit líp, a furt to nějak nepřicházelo a furt jsem jako bojovala. A tak jsem začala psát blog, kam jsem vlastně psala ty svoje zážitky a popisovala tu holandskou kulturu a strašně mě to bavilo a pořád mě to baví.“

Veronika pomáhá dalším Čechům, kteří se rozhodnou přestěhovat do Nizozemí, aby jejich začátek byl hladký. Veronika odešla z práce a začala se plně věnovat blogu a vytváření e-průvodců. Vznikl tak například *Velký průvodce stěhováním do Nizozemska*, který vysvětluje všechny kroky, které musí člověk podniknout po stěhování do Nizozemí. Veronika také tvoří *Itinerář na míru* pro české turisty, kteří se chystají do země tulipánů.

Díky blogu poznala další Češky, které jsou ve stejné situaci jako ona. Staly se z nich kamarádky a sdílejí svoje zkušenosti z žití v Nizozemí.

„Našla jsem holky, který jsou ve stejný situaci, a to bylo to nejlepší, co mi ten blog přinesl. My se teď můžeme sejít a prostě si stěžujeme, jaký jsou ti Holanďani, a většina z nich má taky ty holandský přitele nebo manžele, což je strašně super, protože na to tě nikdo nepřipraví, co tě čeká, když se přivdáš do holandský rodiny.“

6 Diskuze a závěr

Diplomová práce se věnovala migrační zkušenosti Čechů v Nizozemí, zejména v kontextu teorie transnacionalismu, která předpokládá udržování dvou domovů, jak v zemi původní, tak v zemi cílové. Práce se zaměřila na současnou, dobrovolnou migraci, zejména za prací a vyšší životní úrovní, za účelem sloučení rodin či za účelem studia či stáže.

V první části práce byl v kapitole Literární rešerše představen dosavadní stav bádání. V teoretické části práce byly vymezeny pojmy migrace, etnicita, asimilace, integrace, multikulturalismus, transnacionalismus a koncept domova.

Praktická část práce byla rozdělena do šesti tematických kapitol, z nichž první se věnovala předpokládanému počtu Čechů v Nizozemí a stručné historii jednotlivých migračních vln.

Češi se v Nizozemí setkali s převážně vřelým přijetím, jež je pravděpodobně způsobeno multikulturní povahou země. Začátky v nové zemi považuje většina dotazovaných za náročné. Mezi nejčastější důvody, proč krajané považují začátky v Nizozemí za náročné, je neznalost jazyka, stesk po rodině a přátelích, náročná práce, problém s ubytováním či kulturní šok.

Problém neznalosti jazyka při integraci zmiňovala většina respondentů. Znalost anglického jazyka nebyla vždy dostačující. Respondenti uváděli, že uplatnit se v oboru pouze s angličtinou byl leckdy problém. Anglický jazyk je, dle dotazovaných, postačující ve velkých městech, jako je Amsterdam či Haag, kde žije mnoho cizinců, a v multikulturním prostředí jsou obyvatelé zvyklí anglický jazyk používat.

Respondenti zmiňovali také pracovní agentury a jejich vliv na začátek v nové zemi. Pro leckteré byla práce pod agenturou v začátcích snazší, jelikož agentura zajistila práci, ubytování, transport do i z práce, číslo BSN, zdravotní pojištění a ostatní dokumentaci.

S náročnými začátky v nové zemi se každý migrující vyrovnával po svém. Respondenti zmiňovali, že díky přátelům, jiným krajanům či expatům pro ně integrace byla snazší. Možnost sdílet stejnou situaci pomohlo integraci usnadnit.

Po přestěhování do Nizozemí se většina Čechů setkala s kulturním šokem. Velkou roli v tom hrála odlišná mentalita národů a odlišné fungování ve společnosti. Nejčastější rozdíl mezi holandskou a českou mentalitou Češi spatřují ve způsobu života a jeho

vnímání. Odlišný pohled mají, dle dotazovaných, oba národy i na politiku, migraci a současné otázky ve společnosti.

Po přestěhování do nové země se většina respondentů setkala s porovnáváním života ve své původní a nové zemi. Nejčastější nevýhody žití v Nizozemí, které zaznívaly od respondentů, se týkaly zdravotnictví, bydlení, chybějící přírody, odlišného fungování ve společnosti a v rodině. Češi v Nizozemí si naopak chválí fungování státu z pohledu organizovanosti a funkčnosti systému. Češi se po přestěhování do Nizozemí setkali s kulturními rozdíly. Nejčastěji uváděli odlišnost ve slavení kulturních tradic. Respondenti uváděli, že v Nizozemí dodržují české tradice a zvyky a zároveň přejímají některé nizozemské kulturní zvyky.

Češi do Nizozemí v posledních letech odcházejí zejména za prací. Mnoho Čechů využívá služeb pracovních agentur s vidinou ulehčení začátku v nové zemi. Pro leckteré respondenty byla práce pod agenturou v začátcích snazší, jelikož zajistila vše potřebné. Dle respondentů však záleží na volbě pracovní agentury. Dle výpovědí respondentů je běžnou praxí agentur převádění lidí za úplatu dalším agenturám a vybírání poplatku za zprostředkování práce, což je v Nizozemí nelegální. Kromě toho dle respondentů některé agentury neplatí řádně mzdy či po příjezdu do Nizozemí nemají pro migranty práci v rozsahu, v jakém jim byla přislíbena. Kromě pracovních podmínek si krajané stěžují i na ubytování, které agentura zajišťuje.

Češi si v Nizozemí zachovávají svoji identitu. Většina dotázaných v Nizozemí používá český jazyk, dodržuje české tradice a zvyky, jako např. české Vánoce či Velikonoce. Respondenti sledují aktuální dění v ČR a jsou v pravidelném kontaktu s někým, kdo žije trvale v ČR. Téměř 80 % respondentů pravidelně navštěvuje svoji rodnou zem. Z kvalitativních rozhovorů vyplynulo, že průměrně Češi do ČR jezdí 4x ročně. Na facebookové skupině *Češi a Slováci v Holandsku*, ve které je 15 336 členů, se pravidelně ukazuje, že Češi se začleňují do přijímající společnosti, ale zároveň udržují přeshraniční vazby, a tím vytváří a udržují současně dva domovy. Téměř každý den se na této facebookové skupině Češi i Slováci domlouvají na spolujízdě mezi ČR – NL. Tím je potvrzováno, že Češi neustále pendlují mezi těmito dvěma státy a udržují vazby v obou svých domovech v rámci transnacionálních vazeb.

Většina respondentů nemá nizozemské státní občanství. Respondenti uváděli, že to v tuto chvíli nepovažují za nutné. Ve výpovědích také zaznělo, že respondenti se nechtějí

vzdát českého občanství na úkor nizozemského občanství a že pokud by byla možnost mít dvojí občanství, uvažovali by o tom. Respondenti také odpovídali, že pokud by například ČR vystoupila z EU a jim by se tím zkomplikoval život, uvažovali by o zažádání o nizozemské občanství.

Z výzkumu vyplynulo, že respondenti považují za domov současně Českou republiku i Nizozemí. Respondenti se začleňují do nizozemské společnosti a zároveň udržují transnacionální vazby v České republice. V Nizozemí mají respondenti zázemí a praktický život a do České republiky jezdí za rodinou, přáteli a vzpomínkami. Respondenti v rozhovorech uváděli, že vnímání domova je pro ně složitá otázka a nejsou schopni říct, který domov považují za důležitější. V otázce návratu do ČR Češi nejsou jednotní. Možnost návratu nechávají respondenti otevřenou.

Češi se v Nizozemí setkávají se svými krajany, zejména v zaměstnání, na společenských akcích, ve škole, v restauraci či v soukromí. Češi v Nizozemí netvoří početné krajanské komunity. V Rotterdamu působí České centrum Rotterdam, v Amsterdamu vznikl spolek Bohemian Motion a Česká škola Amsterdam. Aktivity Čechů v Nizozemí stojí na jednotlivcích a nejsou početné. Spolková činnost se proměňuje a přesouvá do virtuálního prostoru. Češi jsou v kontaktu zejména na facebookových skupinách, kde sdílí svoje zkušenosti s životem v Nizozemí.

7 Seznam literatury

ANDERSON, Benedict R. O'G. *Představy společenství: úvahy o původu a šíření nacionalismu*. Praha: Karolinum, 2008. Limes (Karolinum). ISBN 978-80-246-1490-8.

ALEKSYNSKA, Mariya. Civic participation of immigrants in Europe: Assimilation, origin, and destination country effects. *European Journal of Political Economy*, 2011, 27.3: 566-585.

BARŠOVÁ, Andrea; BARŠA, Pavel. *Přistěhovalectví a liberální stát*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2005.

BARTH, Fredrik Ethnic Groups and Boundaries In: JAKOUBKOVÁ BUDILOVÁ, Lenka, Thomas Hylland ERIKSEN, Gunnar HÅLAND, Miroslav HROCH a Marek JAKOUBEK. *Etnické skupiny, hranice a identity*. 2., brožované vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2021. Etnologická řada. ISBN 978-80-7325-527-5.

BASLER, Richard, Helena BASLEROVÁ a Jiří K. KROUPA, ed. *Die Wiener Tschechen 1945-2015: ein Beispiel für eine gelungene Integration? = Videaštití Češi 1945-2015 : příklad zdařilé integrace?*. Wien: Tschechisches kulturhistorisches Institut, 2017. ISBN 978-3-9502074-1-5.

BASLEROVÁ, Helena, ed. *Die Wiener Tschechen 1945-2005: zur Geschichte einer Volksgruppe*. Wien: Tschechisches kulturhistorisches Institut, 2006. ISBN 3- 9502074-0-6.

BERRAY, Mohamed. A critical literary review of the Melting Pot and Salad Bowl Assimilation and integration theories. *Journal of Ethnic and Cultural Studies*, 2019, 6.1: 142-151.

BOGUE, Donald J. Techniques and hypotheses for the study of differential migration: some notes from an experiment with US data. In: *International Population Conference*. 1961. p. 405-412.

BROUČEK, Stanislav, ed. *Češi v cizině*. 12. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2004. 175 s. Národopisná knihnice. ISBN 80-85010-67-4.

BROUČEK, Stanislav, Oldřich ČERNÝ a Ivan DUBOVICKÝ, ed. *Exil sám o sobě: Týden zahraničních Čechů : III. setkání nad českým vystěhovalectvím, exulanstvím a vztahy*

zahraničních Čechů k domovu, 28. září - 4. října 2003. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2006. ISBN 80-85010-81-X.

BROUČEK, Stanislav. *Migrace z České republiky po roce 1989 v základních tematických okruzích*. Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2017. ISBN 978-80-88081-09-8.

Cesko Slovensky Bar. Cesko Slovensky Bar [online]. Copyright © 2012 Gemaakt door [cit. 08.02.2022]. Dostupné z: <http://www.cesko-slovensky.nl/>.

BUDYTA-BUDZYŃSKA, Małgorzata. *Adaptation, integration, assimilation: An attempt at a theoretical approach*. *Warsaw Collegium Civitas*. 2011.

Civic integration in the Netherlands [online] | Integration in the Netherlands | Government.nl. Information from the Government of The Netherlands | Government.nl [cit. 10.03.2022]. Dostupné z: <https://www.government.nl/topics/integration-in-the-netherlands/civic-integration-in-the-netherlands>.

Demografische kenmerken van Tsjechen en Slowaken in Nederland. *Centraal Bureau voor de Statistiek* [online]. Copyright © CBS 2022 [cit. 05.01.2022]. Dostupné z: <https://www.cbs.nl/nl-nl/achtergrond/2009/45/demografische-kenmerken-van-tsjechen-en-slowaken-in-nederland>.

DEMUTH, Andreas. Some conceptual thoughts on migration research. *Theoretical and methodological issues in migration research: Interdisciplinary, intergenerational and international perspectives*, 2000, 21-57.

Domov [online] – Sociologická encyklopedie. [cit.05.03.2022]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Domov>.

DRBOHLAV, Dušan; UHEREK, Zdeněk. *Reflexe migračních teorií*. *Geografie—Sborník České geografické společnosti*, 2007, 112.2: 125-141.

Dutch housing market sees largest price increase in over 20 years. [online] IamExpat in the Netherlands - For expats of all colours, shapes & sizes Copyright ©2022 [cit. 17.02.2022]. Dostupné z: <https://www.iamexpat.nl/housing/real-estate-news/dutch-housing-market-sees-largest-price-increase-over-20-years>.

DUYVENDAK, Jan Willem; SCHOLTEN, Peter. Deconstructing the Dutch multicultural model: A frame perspective on Dutch immigrant integration policymaking. *Comparative European Politics*, 2012, 10.3: 266-282.

Dvoji státní občanství [online] | Velvyslanectví České republiky v Paříži [cit.07.03.2022]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/paris/cz/konzularni_informace/statni_obcanstvi_cr/dvoji_obcanstvi/index.html.

ESSER, 2001b, Integration und ethnische Schichtung In: BASLER, Richard, Helena BASLEROVÁ a Jiří K. KROUPA, ed. *Die Wiener Tschechen 1945-2015: ein Beispiel für eine gelungene Integration? = Vídeňští Češi 1945-2015 : příklad zdařilé integrace?*. Wien: Tschechisches kulturhistorisches Institut, 2017. ISBN 978-3-9502074-1-5.

Etnicita [online] Sociologická encyklopedie. [cit. 16.01.2020]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Etnicita>.

FISHMAN, Joshua A. Language and Ethnicity. In: ŠATAVA, Leoš. *Jazyk a identita etnických menšin: možnosti zachování a revitalizace*. Praha: Cargo Pub., 2001. ISBN 8090295215.

HIRT, Tomáš a Marek JAKOUBEK, ed. *Soudobé spory o multikulturalismus a politiku identit: (antropologická perspektiva)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2005. ISBN 80-86898-22-9.

Holandsko a jeho princip zkrácených úvazků [online] | Nejsm na to sama. Nová dimenze [online]. Copyright © 2012 [cit. 05.03.2022]. Dostupné z: <http://nova-dimenze.eu/nejsemnatosama/?p=1110>.

How to apply for Dutch citizenship [online]. IamExpat in the Netherlands - For expats of all colours, shapes & sizes Copyright ©2022 [cit. 17.02.2022]. Dostupné z: <https://www.iamexpat.nl/expat-info/official-issues/dutch-citizenship>.

HROCH Miroslav. Evropský národ vs. globalizovaný nacionalismus. *Kulturní studia*. 1/2021. ISSN 2336-2766.

JANSEN, Clifford J. *Readings in the Sociology of Migration: The Commonwealth and International Library: Readings in Sociology*. Elsevier, 2016.

JAKOUBKOVÁ BUDILOVÁ, Lenka, Thomas Hylland ERIKSEN, Gunnar HÅLAND, Miroslav HROCH a Marek JAKOUBEK. *Etnické skupiny, hranice a identity*. 2., brožované vydání. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2021. Etnologická řada. ISBN 978-80-7325-527-5.

KABELA, Miroslav. *Český exil 1948 a 1968 v Nizozemsku*. [online] Konference Krajané a exil: 1948 a 1968, Praha, Karolinum, 16.-17. září 2008. [cit. 12.03.2022] Dostupné z: <http://www.zahranicnicesi.com/konference2008.html>.

KABELA, Miroslav. *Holandská skutečnost: nizozemské aktuality, lidé a prostor, tolerance, média, školství, zdravotnictví, zemědělství*. Brno: Barrister & Principal, 2002. ISBN 80-86598-22-5.

KLVAŇOVÁ, Radka. Nejasné loajality. Způsoby přináležitosti a nepatření migrantů v transnacionálních sociálních polích. *Sociální studia 1/2009 - Transnacionalismus*. Brno: Fakulta sociálních studií MU, 2009. ISSN 1214-813X.

LEE, Everet S. A Theory of Migration. *Ekistic*. 1967, 23(137).

MASSEY, D. S., J. Arango, G. Hugo, A. Kouaouci, A. Pellegrino, and J. E. Taylor. 1997. Causes of migration, in *The Ethnicity Reader*. Edited by J. Rex and M. Guibernau, pp. 257 - 269. London: Routledge.

MAJEROVÁ, Věra a Emerich MAJER. *Kvalitativní metody v sociologii venkova a zemědělství*. V Praze: Česká zemědělská univerzita, Provozně ekonomická fakulta ve vydavatelství Credit, 2005. ISBN 80-213- 0507-X.

Nizozemsko. [online] Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. [cit. 05.01.2022]. Dostupné z: https://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/krajane/krajane_ve_sвете/adresare/adresare-nizozemsko_adresar_krajanskych_spolku.html.

Nizozemsko. Úřad práce ČR [online]. Copyright © [cit. 17.02.2022]. Dostupné z: <https://www.uradprace.cz/nizozemsko->.

O nás [online] Česká centra - Praha. Česká centra - Praha / Úvod [cit.08.01.2022] Dostupné z: <https://www.czechcentres.cz/o-nas>.

PETERSEN, William. A General Typology of Migration. *American Sociological Review*. 1958, 23(3), s. 256–266. ISSN 00031224.

PUTNAM, R., 1995. Bowling alone: America's declining social capital. *Journal of Democracy* 6.

RALPH, David; STAEHELI, Lynn A. Home and migration: Mobilities, belongings and identities. *Geography Compass*, 2011, 5.7: 517-530.

RAVENSTEIN Ernst Georg, The Laws of Migration. *Journal of the Royal Statistical Society* Vol. 52, No. 2 (Jun., 1889).

REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada, 2009. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-3006-6.

SCHILLER, Nina Glick; BASCH, Linda; BLANC, Cristina Szanton. From immigrant to transmigrant: Theorizing transnational migration. *Anthropological quarterly*, 1995, 48-63.

SYMMONS-SYMONOLEWICZ Konstantin, The Polish peasant in Europe and America. Its first half-a-century of intellectual history (1918-1968). *The Polish Review*. Vol. 13, No. 2 (Spring, 1968).

SMITH M., GUARNIZO L. Transnationalism from below In: KLVAŇOVÁ, Radka. Nejasné loajality. Způsoby příslušnosti a nepatření migrantů v transnacionálních sociálních polích. *Sociální studia* 1/2009 - Transnacionalismus. Brno: Fakulta sociálních studií MU, 2009. ISSN 1214-813X.

Spolek Česká škola bez hranic [online]. Česká škola bez hranic Copyright © 2021 Česká škola bez hranic z.s. [cit. 06.01.2022]. Dostupné z: <https://csbh.cz/o-nas/spolek-ceska-skola-bez-hranic/>.

SZALÓ, Csaba. *Transnacionální migrace: proměny identit, hranic a vědění o nich*. Brno: CDK (Centrum pro studium demokracie a kultury), 2007. Sociologická řada. ISBN 978-80-7325-136-9.

ŠATAVA, Leoš. *Jazyk a identita etnických menšin: možnosti zachování a revitalizace*. Praha: Cargo Pub., 2001. ISBN 8090295215.

THORNTON, Bruce. Melting pots and salad bowls. *Hoover Digest*, 2012, 4.

UHEREK, Zdeněk. *Společenská integrace migračních skupin – základní pojmy a problémové okruhy* [online] Migraceonline.cz: Portál pro kritickou diskuzi o migraci. 2003 [cit. 2021-11-21]. Dostupné z: <https://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/spolecenska-integrace-migracnich-skupin-zakladni-pojmy-aproblemove-okruhy>.

VACULÍK, Jaroslav. *České menšiny v Evropě a ve světě*. Praha: Libri, 2009. ISBN 978-80-7277-397-8.

V Amsterdamu se otevírá česká škola. Má sloužit i pro setkávání české komunity [online] | Radio Prague International. Zprávy z České republiky | Radio Prague International Copyright © 1997 [cit. 12.02.2022]. Dostupné z: <https://cesky.radio.cz/v-amsterdamu-se-otevira-ceska-skola-ma-slouzit-i-pro-setkavani-ceske-komunity-8693818>.

- VNTS [online] - VNTS. [cit.15.11.2021] Dostupné z: <https://vnts.nl/>.

8 Seznam obrázků, tabulek a grafů

8.1 Seznam obrázků

Obrázek 1 – Počet Čechů a Slováků podle roku příchodu do Nizozemí	41
Obrázek 2 – Podíl Čechů v Nizozemí podle věku	42
Obrázek 3 – Podíl Čechů a Slováků podle provincií	43

8.2 Seznam tabulek

Tabulka 1 – Struktura respondentů.....	19
Tabulka 2 – Migrace za partnerem/partnerkou	44

8.3 Seznam grafů

Graf 1 – Počty Čechů v Nizozemsku	40
Graf 2 – Délka pobytu	44
Graf 3 – Znalost jazyka	47
Graf 4 – Zkušenost s pracovními agenturami.....	62
Graf 5 – Etnická identita.....	65
Graf 6 – České tradice a zvyky	66
Graf 7 – Nizozemské občanství.....	67
Graf 8 – Dění v ČR	70
Graf 9 – Kontakt s ČR.....	71
Graf 10 – Návštěvy ČR.....	72
Graf 11 – Vnímání domova.....	73
Graf 12 – Kontakt s jinými Čechy.....	75
Graf 13 – Spokojenost v Nizozemí.....	76